

Legitimiteit en de Surinaamse politie

“De trap moet van bovenaf schoongeveegd worden”

Martin Sitalsing

Voorwoord

Tijdens een gesprek met mijn trajectbegeleider bij het Landelijk Management Development *Politie en Brandweer*, Piet Tieleman, kwam onder andere mijn Surinaamse achtergrond ter sprake.

Een Surinaamse achtergrond die gebaseerd is op de eerste acht jaar van mijn leven, want in de 34 jaar die daarop volgen heb ik me nauwelijks met Suriname bezig gehouden. Toch zijn die eerste jaren onbewust van grote invloed geweest op mijn verdere functioneren. Samen met mijn trajectbegeleider kwamen we op het idee een opdracht uit te voeren in Suriname ten behoeve van de Surinaamse politie zodat ik naast een bijdrage aan het Korps Politie Suriname, ook mijn persoonlijke ontwikkeldoelstelling kon verwezenlijken.

In een daarop volgend gesprek over de opdracht met de Nederlandse liaisonofficier bij de Surinaamse politie, kwam naar voren dat er weinig visie was op de besteding van ontwikkelingshulp aan de Surinaamse politie. Van hem kwam het verzoek mijn inbreng in eerste instantie niet te richten op materiële hulp, maar meer op visievorming ten aanzien van de politiefunctie in Suriname. Een document samenstellen dat als kapstok kan dienen voor de gedifferentieerde hulp aan de Surinaamse politie vanuit, onder andere, Nederland. Deze opdracht bleek goed te combineren met het schrijven van mijn doctoraalscriptie in het kader van de bestuurskundige opleiding Politie- en Veiligheidsstudies die ik volg aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Als begeleider kreeg ik Monica den Boer toegewezen, bijzonder hoogleraar Vergelijkende Bestuurskunde, in het bijzonder de internationalisering van de politiefunctie.

Zij heeft veel ervaring op het gebied van internationale politiesamenwerking en zij heeft mij de richting gegeven op welke manier ik de opdracht het beste vorm kon geven en waar ik de meest relevante informatie vandaan kon halen. Professor Leo Huberts heeft als meezeer een belangrijke rol gespeeld in de totstandkoming van de structuur van deze scriptie. Daarnaast heeft hij gedurende de hele studie een mentorfunctie vervuld naar de groep studenten die als eerste met de opleiding Politie- en Veiligheidsstudies is gestart. Dankzij beide hoogleraren heb ik mijn visie op de politiefunctie in een veel breder perspectief leren zien.

Bij mijn zoektocht naar materiaal over de Surinaamse politie kwam ik veel enthousiasme, maar weinig documentatie tegen. Er is immers geen literatuur beschikbaar waarin de ontwikkeling van Surinaamse politie wordt belicht.

Het enthousiasme, van familie en kennissen, maar zeker ook van Surinaamse politiemensen in Nederland heeft zeer stimulerend gewerkt in de uitvoering van de opdracht. Ik werd overvloedig bediend met allerhande adviezen en uit alle hoeken en gaten verscheen materiaal waar ik dankbaar gebruik van heb gemaakt.

Ook in Suriname ben ik bijzonder open en hartelijk ontvangen door de mensen die ik heb geïnterviewd. Ik heb vol respect gadeslagen onder welke omstandigheden mijn Surinaamse collega's daar hun werk moeten doen. Met de beperkte middelen die hen ter beschikking staan zijn er toch voldoende politiemensen die de motivatie kunnen opbrengen om zich in te zetten voor de veiligheid van de burgers. Het blijft de moeite waard deze groep te ondersteunen omdat zij op straat de toon zetten voor de wijze waarop de rechtshandhaving daadwerkelijk gestalte krijgt.

Dankzij het beleid van het Landelijk Management Development *Politie en Brandweer* is de School voor Politie Leiderschap in staat geweest mijn reisopdracht te financieren. Daarnaast heeft de korpsleiding van de regiopolitie Groningen mij ruimhartig in de gelegenheid gesteld om mijn onderzoek te doen zonder mij te hoeven bekommeren om de dagelijkse werkzaamheden als districtschef van de stad Groningen en Haren. Ik ben ze daar zeer erkentelijk voor.

Ik hoop dat dit document een bijdrage levert aan de kennis en wetenschappelijke ontwikkeling omtrent de politiefunctie in Suriname.

MARTIN SITALSING

FEBRUARI 2005

Inhoudsopgave

VOORWOORD	1
1. INLEIDING	5
1.1. AANLEIDING VOOR DE STUDIEOPDRACHT.....	5
1.2. PROBLEEMSTELLING.....	8
1.3. METHODOLOGISCHE BESCHOUWING.....	9
2. THEORETISCHE VERKENNING NAAR EEN MAATSCHAPPELIJK GELEGITIMEERDE POLITIE	12
2.1. POLITIEFUNCTIE.....	12
2.2. POLITIEMODELLEN.....	13
2.2.1. <i>Het community policing-model</i>	13
2.2.2. <i>Het reform model</i>	14
2.2.3. <i>Het transformatiemodel</i>	15
2.3. CHECKS AND BALANCES.....	18
2.4. VERANTWOORDING.....	20
2.4.1. <i>Interne verantwoording</i>	20
2.4.2. <i>Democratische verantwoording</i>	21
2.4.3. <i>Wettelijke verantwoording</i>	21
2.4.4. <i>Rechtstreekse burgerlijke verantwoording</i>	22
2.5. POLITIËLE INTEGRITEIT.....	22
3. DE SITUATIE IN SURINAME	25
3.1. KORTE HISTORISCHE ONTWIKKELING VAN DE SURINAAMSE STAAT.....	25
3.2. HET HUIDIGE STAATSBESTEL.....	27
3.3. DISTRICTEN.....	28
3.4. BEVOLKING VAN SURINAME.....	28
3.4.1. <i>Etnische tegenstellingen</i>	29
3.5. CHECKS AND BALANCES IN SURINAME.....	31
3.6. CRIMINALITEIT EN VEILIGHEID.....	33
3.6.1. <i>Het beeld van de bevolking</i>	35
3.6.2. <i>Georganiseerde criminaliteit</i>	37
3.7. SAMENVATTING.....	39
4. DE POLITIEFUNCTIE IN SURINAME	41
4.1. ORGANISATIE KORPS POLITIE SURINAME.....	41
4.2. TAAKSTELLING.....	42
4.3. DE MINISTER VAN JUSTITIE EN POLITIE.....	43
4.4. DE ROL VAN DE NATIONALE ASSEMBLÉE.....	44
4.5. DE ROL VAN HET OPENBAAR MINISTERIE.....	44
4.6. ROL VAN HET LOKALE GEZAG.....	45
4.7. DE INVLOED VAN DE MILITAIRE DICTATUUR.....	46
4.7.1. <i>Incidenten van het leger tegenover de politie</i>	47
4.8. HUIDIGE KOERS VAN HET KORPS POLITIE SURINAME.....	49
4.9. PERSONEELSBESTAND.....	52
4.10. KERNTAKEN.....	53

4.11. SAMENWERKING LEGER EN POLITIE	53
4.12. PARTICULIERE BEVEILIGINGSSECTOR	54
4.13. BUURTWACHTEN	56
4.14. SAMENVATTING	57
5. HET FUNCTIONEREN VAN DE SURINAAMSE POLITIE	58
5.1. DOORLICHTINGEN	58
5.1.1. <i>Laatste doorlichting van het Korps Politie Suriname</i>	60
5.2. LEGITIMITEIT EN IMAGO VAN DE SURINAAMSE POLITIE	61
5.3. ETNICITEIT IN HET KORPS	65
5.4. INTEGRITEIT VAN HET KORPS	66
6. RESULTATEN VAN DE EMPIRISCHE ANALYSE.....	69
6.1. POLITIEFUNCTIE	69
6.2. SPIEGELINGEN AAN HET COMMUNITY POLICING-MODEL.....	70
6.3. SPIEGELINGEN AAN HET REFORMMODEL	71
6.4. SPIEGELINGEN AAN POLICING IN SURINAME	71
6.5. SPIEGELINGEN AAN AUTHORITARIAN POLICING	72
6.6. SPIEGELINGEN AAN DEMOCRATIC POLICING.....	72
6.7. SPIEGELINGEN AAN HUMAN-RIGHTS-ORIENTED POLICING.....	73
6.8. CHECKS AND BALANCES VOOR DE POLITIE	74
6.9. ANALYSE VAN DE VERANTWOORDING BIJ DE SURINAAMSE POLITIE	75
6.9.1. <i>Interne verantwoording</i>	75
6.9.2. <i>Democratische verantwoording</i>	76
6.9.3. <i>Wettelijke verantwoording</i>	76
6.9.4. <i>Rechtstreekse burgerlijke verantwoording</i>	76
6.10. POLITIËLE INTEGRITEIT	77
6.11. SAMENVATTING	78
7. SLOTCONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	79
7.1. DEMOCRATIC POLICING ALS BASISFILOSOFIE.....	79
7.2. INTEGRITEIT ALS BASISHOUDING	80
7.3. CHECKS AND BALANCES IN DE VERANTWOORDING EN STURING	80
7.4. VOORTREKKERSROL IN HET BESLECHTEN VAN ETNISCHE SCHEIDSLIJNEN	81
7.5. BEZINNING OP KERTAKEN	82
7.6. AFSCHIED NEMEN VAN EEN TRAUMA	82
BIJLAGE I.....	83
LITERATUURLIJST.....	83
BIJLAGE II	86
LEIDRAAD VOOR INTERVIEWS	86

1. Inleiding

Met mijn ervaring als leidinggevende bij de Nederlandse politie in combinatie met mijn universitaire studie bestuurskunde wil ik een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een visie op de politiefunctie in Suriname. Aanleiding daarvoor is de versnipperde ondersteuning vanuit Nederland aan de Surinaamse politie. Dit is onder meer het gevolg van een gebrek aan visie op de essentie van de politietaak en de daaraan te ontleen doelstellingen in het algemeen. Een visie die vervolgens moet worden toegesneden op de structuur van de Surinaamse politieorganisatie.

Over de functie van de Surinaamse politie in de samenleving is geen literatuur beschikbaar, waardoor ik met deze scriptie eveneens in een behoefte voorzie.

In de inleiding (hoofdstuk 1) geef ik de recente ontwikkelingen in de samenwerking tussen Nederland en Suriname aan ten behoeve van de versterking van het politieapparaat. Ondersteuning vanuit Nederland is immers de aanleiding voor mijn opdracht. Vervolgens beschrijf ik de probleemstelling en geef aan op welke wijze het onderzoek is verricht.

In hoofdstuk 2 bied ik een theoretisch kader waarin, vanuit een internationale context, elementen van de politiefunctie worden beschreven voor verder onderzoek. Ik beschrijf wat onder de politiefunctie wordt verstaan en geef een aantal (internationaal bekende) politiemodellen weer, die criteria bevatten ten behoeve van een maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg. Hoofdstuk 3 geeft een korte historische schets van Suriname en beschrijft vervolgens een aantal factoren in de samenleving die het functioneren van de politie beïnvloeden.

Het Surinaamse politiebestel na de invoering van het Politiehandvest in 1973 komt in hoofdstuk 4 aan de orde. In hoofdstuk 5 ga ik in op het functioneren van de politie en een aantal aspecten die bepalend zijn voor de maatschappelijke legitimiteit van de politie. Uit een aantal doorlichtingen die het Korps Politie Suriname de afgelopen jaren heeft gehad blijkt dat er weinig is veranderd aan het functioneren van de politie. In hoofdstuk 6 analyseer ik in hoeverre de elementen uit het theoretisch kader terug te vinden zijn in de empirie. Tenslotte komen de conclusies en aanbevelingen over het geheel in hoofdstuk 7 aan de orde.

1.1. Aanleiding voor de studieopdracht

In de Surinaamse regeringsverklaring (Venetiaan, 2001) staat geschreven dat de rechtsstaat en de democratie uitdrukkelijk en waarneembaar moeten worden bevorderd. Vanuit Nederland wordt hulp geboden om hieraan een bijdrage te leveren.

De politieorganisatie is de meest zichtbare actor van de rechtsstaat en met deze opdracht wil ik komen tot een richting waarin de Surinaamse politie zich kan ontwikkelen op basis van de staatkundige en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen van het land.

Als gevolg van economische ontwikkelingen en sociaal maatschappelijke omstandigheden zijn wetgeving en de sectoren van de rechtshandhaving, zowel materieel als anderszins, in een aanzienlijke achterstandspositie geraakt. Deze achterstandspositie werkt nadelig uit op de uitvoering van taken door het democratisch gelegitimeerde overheidsgezag, terwijl juist dat gezag noodzakelijk is voor de bevordering van de politieke en sociale rust en stabiliteit in de Republiek Suriname.

Tegen deze achtergrond werd reeds in november 1991 in het kader van het protocol van Bonaire tussen Suriname en Nederland een gezamenlijke inspanning overeengekomen gericht op het consolideren en versterken van de rechtsstaat in Suriname. In vervolg op 'Bonaire' werd in 1992 door de Nederlandse minister voor Ontwikkelingssamenwerking een projectprogramma goedgekeurd als resultaat van het intensieve overleg tussen het ministerie van Justitie en Politie in Suriname en het Nederlandse ministerie van Justitie. Voor het hiertoe uit te voeren projectprogramma werd ten laste van de Verdragsmiddelen een bedrag gecommiteerd van 30 miljoen Nederlandse guldens (Korthals Altes, 1995: 4).

Eind 1994 werd in het licht van de voorziene afronding van het projectprogramma, door beide regeringen besloten opdracht te verlenen tot een evaluatie van het uitgevoerde programma. De evaluatieopdracht werd verleend aan een viertal adviesbureaus, waarvan twee uit Suriname en twee uit Nederland.

In de evaluatie zou de vraag beantwoord moeten worden in welke mate het projectprogramma haar bijdrage heeft geleverd aan onder andere *de versterking van het vertrouwen van de bevolking in justitie en politie*. Het programma had tevens tot doel onmiddellijke verbetering van de werkomstandigheden, de materiële voorzieningen en toerusting als mede de organisatie en bedrijfsvoering van de verschillende eenheden binnen justitie en politie.

De uitvoering van het programma werd onder verantwoordelijkheid van de minister van Justitie en Politie van Suriname uitgevoerd. De coördinatie van de Nederlandse uitvoering geschiedde door het bureau Coördinatie Rechtshandhaving Aruba, Nederlandse Antillen en Suriname (CRANS) van het ministerie van Justitie.

In de Eindrapportage (Korthals Altes, 1995: 6) wordt geconcludeerd dat het projectprogramma heeft geleid tot zichtbare verbeteringen in de werkomstandigheden en in het prestatievermogen van de Surinaamse politie. Ten aanzien van het consolideren van democratie en rechtsstaat en het binnen korte tijd oplossen van dringende knelpunten die als basis zouden kunnen dienen voor verdere samenwerking is, volgens de Eindrapportage, niet aan de verwachtingen voldaan.

Als één van de hoofdoorzaken wordt genoemd het blijvend onevenredige verloop van het kader in het openbaar bestuur: het overgrote deel van het gekwalificeerde personeel heeft de overheid en in veel gevallen het land verlaten.

De duurzaamheid van de resultaten wordt als beperkt beschreven: *'Veel doelstellingen zijn "open ended". Dit maakt het niet eenvoudig om te bepalen of de doelstellingen ook werkelijk gerealiseerd zijn.'* (Korthals Altes, 1995: bijlage 4: 6).

De vraag of naar aanleiding van het programma het vertrouwen van de bevolking in de politie en justitie is versterkt kon in het kader van de evaluatie niet worden vastgesteld. Uit de aanbevelingen komt naar voren dat het noodzakelijk is een integrale versterking van het openbaar bestuur te stimuleren. Een meer samenhangende ontwikkeling van het binnenlands apparaat, waarbij justitie en politie een belangrijke voortrekkersrol kunnen vervullen.

Tijdens de regeerperiode van president Wijdenbosch is de ondersteuning vanuit Nederland stilgelegd en tot het aantreden van de nieuwe regering Venetiaan in mei 2000 is de relatie met Nederland op een laag pitje komen te staan.

In oktober 2000 is tussen Nederland en Suriname overeengekomen dat de ontwikkelingsrelatie tussen beide landen in het vervolg gebaseerd zou zijn op de *sectorale benadering*. De sectorale benadering is ontwikkeld om de kwaliteit, de effectiviteit en de duurzaamheid van ontwikkelingshulp te verhogen. Deze benadering is geen doelstelling op zich, maar vooral een meer procesmatige methode van interactieve beleidsontwikkeling, die de vorming, operationalisering en uitvoering van het overheidsbeleid voor een gehele sector (of subsector) ondersteunt. De versnippering van hulp over vele projecten heeft met de sectorale benadering plaatsgemaakt voor gecoördineerde steun aan een aantal sectoren, waardoor ontwikkelingshulp in het beleid van het ontvangende land wordt geïntegreerd.

Een sector wordt binnen de sectorale benadering gedefinieerd als een coherente set van activiteiten op macro-, meso- en microniveau, binnen afgebakende institutionele en budgettaire kaders, waarvoor de overheid beleid heeft geformuleerd (Fraanje, 2004: 1).

In alle fasen van de sectorale benadering wordt tevens gekeken naar de zogenaamde GAVIM-prioriteiten, dat zijn internationaal erkende beleidsprioriteiten binnen de ontwikkelingssamenwerking. De invulling en implementatie van het beleid binnen elk van de sectoren passen binnen het raamwerk van deze criteria.

GAVIM staat voor: Goed bestuur, Armoedebestrijding, Vrouwen en ontwikkeling, Institutionele versterking en Milieu.

In juni 2001 hebben Suriname en Nederland zes sectoren gedefinieerd waarop de Nederlandse hulp zich in de toekomst voornamelijk zal richten. Eén van de sectoren is de sector Bestuur die weer onderverdeeld is in vier subsectoren, te weten Modernisering Publieke Sector, Beheer en Toezicht Staatsfinanciën, Voorlichting & Communicatie naar burgers en Democratie en Rechtsstaat. Onder de laatste subsector valt Rechtsbescherming en Veiligheid als sub/subsector waarbinnen een goed functionerende politieorganisatie een wezenlijk element vormt.

Naast ondersteuning aan de Surinaamse politie via deze sectorale benadering zijn een aantal Nederlandse politiekorpsen, waaronder Rotterdam-Rijnmond, Amsterdam-Amstelland, Utrecht en Haaglanden actief in de ondersteuning van het Korps Politie Suriname. In deze regio's zijn Surinaamse politiemensen werkzaam die de ondersteuning door hun eigen korps van het K.P.S. hebben opgezet. Daarnaast kennen deze regio's de grootste populatie Surinamers in Nederland hetgeen de betrokkenheid van het korps met Suriname ten goede komt. De hulp betreft voornamelijk materiële ondersteuning in de vorm van computers, opknappen van gebouwen en vervoermiddelen. Het Nederlands Centrum voor Internationale Politiesamenwerking (N.C.I.P.S.) speelt vooralsnog geen rol van betekenis in de coördinatie van deze hulp.

Om richting te kunnen geven aan de activiteiten die voortkomen uit het sectorbeleid en de ondersteuning uit de afzonderlijke politiekorpsen, is het van belang dat de politie een visie heeft op haar functie in de samenleving. De intentie om het korps te verbeteren is aanwezig, waarbij de oriëntatie op Nederlandse samenwerking het grootst is. Er bestaat echter geen visiedocument dat als basis dient voor de richting waarin de Surinaamse politie zich zou moeten ontwikkelen. Mijn veronderstelling is dat een politiekorps waarvan het bestaansrecht ernstig beschadigd is gedurende de militaire dictatuur, behoefte heeft aan een frequente herijking op de politiefunctie. Op basis daarvan kan de ondersteuning gericht en met een heldere visie worden geboden.

1.2. Probleemstelling

Doel van mijn onderzoek is te komen tot een richting waarin de Surinaamse politie zich kan ontwikkelen op basis van de staatkundige en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen van het land. Vanuit het historisch besef dat de Surinaamse politie kampt met een trauma na een opeenstapeling van incidenten als gevolg van de militaire coup in 1980, wil ik onderzoeken of er criteria te benoemen zijn waarmee de Surinaamse politie haar functie zo kan uitoefenen dat er sprake is van een politiezorg die maatschappelijk gelegitimeerd is.

Daarom kom ik tot de volgende probleemstelling:

Op welke wijze kan de Surinaamse politie haar functie uitoefenen zo dat er sprake is van een politiezorg die maatschappelijk gelegitimeerd is.

De te beantwoorden deelvragen zijn:

- Wat wordt onder de politiefunctie in meer algemene zin verstaan;
- Wat wordt onder maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg verstaan en wat zijn daarvoor de criteria (gewenste situatie volgens een normering uit het theoretisch kader);
- Op welk wijze oefent de Surinaamse politieorganisatie haar taak uit (feitelijke, bestaande situatie);
- Voldoet de wijze waarop de Surinaamse politie haar taak uitoefent aan de criteria voor een maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg;
- Aan welke criteria moet de Surinaamse politie voldoen om maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg te verrichten;
- Indien er een verschil tussen de bestaande (feitelijke) en de gewenste situatie (norm) bestaat, welke stappen zijn dan nodig om tot de gewenste situatie te komen.

Ik zal de maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg beschrijven door een aantal (internationale) politiemodellen neer te zetten die bruikbaar zijn voor de oordeelsvorming over het functioneren van de Surinaamse politie vanaf 1973 tot nu. Daarnaast beschrijf ik een aantal politiemodellen die aanknopingspunten bieden voor de ontwikkeling van het Korps Politie Suriname. Omdat een maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg samenhangt met de principes van checks and balances, verantwoording (accountability) en integriteit, zal ik deze thema's nader belichten.

Door onderzoek te doen en de resultaten te vergelijken met de criteria uit de theorie trek ik een aantal conclusies en doe op basis van een samenspel van criteria uit de theorie een aantal aanbevelingen voor de Surinaamse politie.

1.3. Methodologische beschouwing

Onderzoek duidt op een bepaalde methode, het verrichten van handelingen die nodig zijn om iets te vinden wat je wilt weten, het zoeken naar een antwoord. In dit geval is er sprake van toegepast onderzoek omdat ik een bijdrage probeer te leveren aan de oplossing van een maatschappelijk probleem (Heuvel, 1994).

Als probleemstelling voor mijn onderzoek heb ik gedefinieerd op welke wijze de Surinaamse politie haar functie kan uitoefenen zodat er sprake is van een maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg. Om hiertoe een aantal aanbevelingen te doen zal ik een onderzoek verrichten.

In dit geval is sprake van een beschrijvend kwalitatief onderzoek waarin ik de stand van zaken over de Surinaamse politie op dit moment weergeef. Het moet antwoord geven op vragen over feiten, omstandigheden en ontwikkelingen.

Het gaat om het verkrijgen van gegevens (data, uitspraken, historische feiten, meningen) die moeten worden verzameld, opgezocht, bewerkt of geproduceerd.

Voor deze opdracht heb ik de gegevens verkregen door:

- Literatuuronderzoek teneinde materiaal te verkrijgen over de Surinaamse politie en ten behoeve van het theoretisch kader (politiefunctie en politiemodellen);
- Rondetafelgesprekken met (ervarings)deskundigen ten aanzien van de situatie in Suriname en de Surinaamse politie;
- Informatie van het internet; en via de e-mail informatie opvragen bij de Surinaamse autoriteiten;
- Interviews in Nederland en Suriname op basis van een halfgestructureerde vragenlijst met een dwarsdoorsnede van het Korps Politie Suriname, oud-korpsleden, bestuurders, leden van de Rechterlijke Macht, politici, wetenschappers en andere sleutelfiguren die in relatie staan tot de politieorganisatie. Een lijst van respondenten en de leidraad voor de interviews worden als bijlage toegevoegd;
- Interviews met 50 willekeurig uitgekozen burgers van Suriname over het functioneren van de politie;
- Themabijeenkomsten met Surinaamse politiemensen die betrekking hebben op de legitimiteit van het politieoptreden;
- Participatie tijdens politieacties en surveillancediensten.

Gezien mijn ervaringen met de Surinaamse cultuur heb ik aan het interview het karakter van een open gesprek geven. De structuur van de gesprekken is tot stand gekomen door eerst kort de context van het onderzoek te schetsen en vervolgens middels een thematische vragenlijst op basis van een twintigtal punten het gesprek te voeren (bijlage II). Tijdens de gesprekken heb ik notities gemaakt die ik dezelfde dag heb uitgewerkt. Vanwege het gevoelige karakter van het onderwerp en de herleidbaarheid van antwoorden binnen de (kleine) Surinaamse gemeenschap heb ik de gebruikte uitkomsten zoveel mogelijk geanonimiseerd. Daar waar ik uitdrukkelijk toestemming heb gekregen om een citaat te gebruiken heb ik ervoor gekozen de naam dan wel de functie van de respondent erbij te vermelden.

De combinatie van een relatief kleine Surinaamse gemeenschap en de gevoeligheid van de materie zijn voor mij aanleiding om de lijst met respondenten niet als bijlage op te nemen.

Voor de uitvoering van mijn onderzoek heb ik van 6 juni tot en met 7 juli 2004 in Suriname verbleven.

Over de Surinaamse politie is weinig gedocumenteerd waardoor ik in mijn onderzoek voor een groot deel afhankelijk ben van interviews en eigen waarnemingen. Suriname kent een verhaalcultuur (*'mofo-korantie'*) waardoor de objectiveerbaarheid van de verkregen informatie tot stand komt door zoveel mogelijk de uitkomsten te toetsen aan andere bronnen (cross-reference) en eigen ervaringen door middel van participatie op te doen. Dit is immers het eerste wetenschappelijke document over de politiefunctie in Suriname en kan als basis dienen voor verder onderzoek naar een aantal deelaspecten die voortvloeien uit deze scriptie.

Het verkregen materiaal over de Surinaamse politie zal ik analyseren en vergelijken met de criteria verkregen uit de verworven theorie. Op basis van deze vergelijking zal ik een aantal conclusies trekken en aanbevelingen doen.

2. Theoretische verkenning naar een maatschappelijk gelegitimeerde politie

In de inleiding heb ik reeds aangegeven dat de politie de meest zichtbare actor van de rechtsstaat is. Vandaar dat zij een extra impuls zou kunnen geven aan het waarneembaar bevorderen van de rechtsstaat en de democratie. In de aanbevelingen uit de *Eindrapportage evaluatie en samenwerking Justitie en Politie Suriname – Nederland* (Korthals Altes, 1995) wordt de suggestie gedaan politie en justitie een voortrekkersrol te laten vervullen in de samenhangende ontwikkeling van het binnenlands apparaat. Als we op zoek gaan naar een dergelijke maatschappelijke positionering en legitimering van de politie, is het van belang eerst te weten wat er onder die politiefunctie wordt verstaan. Daarnaast zal ik vanuit de theorie een aantal politiemodellen beschrijven welke criteria bevatten waaraan de maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg in Suriname zou kunnen voldoen.

2.1. Politiefunctie

Evenals in andere landen is de taakopvatting van de politie gedurende de afgelopen eeuwen sterk veranderd, zonder dat van een duidelijke internationale convergentie kan worden gesproken (Vijver, 2001: 25). Er is dus noch sprake van een eenduidige oorsprong, noch van een vast internationaal patroon waaraan de essentie van de politietaak kan worden ontleend.

Policing is the aspect of control in any social relationship or group that is directed at identification and emergency rectification of conflict and deviation (Reiner, 2000: x).

Het middel om deze functie uit te voeren is gebruikmaking van de sterke arm, uitgevoerd in een toezichthoudende taak met als stok achter de deur de dreiging van een straf.

“Good policing may help preserve social order: it cannot produce it. Yet increasingly this is what is being demanded of the police” (Reiner, 2000: xi)

In essentie is het concept van de politiefunctie een samenspel van activiteiten bedoeld om de veiligheid te bewaren van een specifieke sociale orde of van de sociale orde in zijn algemeenheid. Dat geeft meteen aan dat de politiefunctie een mengeling is van uiteenlopende werkzaamheden variërend van verkeershandhaving tot terrorismebestrijding.

Politiemensen zijn de “thin blue line” tussen orde en chaos. Als scheidsrechter in het publieke domein zijn ze verantwoordelijk dat het er in hun werkgebied ordelijk aan toegaat. Dit maakt de politiefunctie onmisbaar in de moderne samenleving. Politiewerk wordt derhalve niet als een beroep maar als een missie ervaren (Bittner, 1970, 15).

Iedereen functionerend in het maatschappelijk leven heeft een beeld bij de politiefunctie:

De politie wordt primair geïdentificeerd met surveillerende politiemensen in uniform die toezicht houden in de openbare ruimte, met een groot mandaat in het beheersen van de criminaliteit, ordehandhaving en een aantal dienstverlenende taken. Daarnaast kent iedereen de recherchefunctie ten behoeve van het opsporingsproces en natuurlijk de administratieve en leidinggevende functies.

De politie beschikt in het kader van haar taakuitoefening over een aantal exclusieve bevoegdheden. Het meest in het oogspringend is de monopoliepositie inzake legaal gebruik van overheids geweld jegens burgers.

Politiewerk wordt door van der Vijver omschreven als van de ene naar de andere crisis rennen, snel een oplossing bedenken op grond van een aantal *common-sense* argumenten en de oplossing opleggen zonder rekening te houden met oppositie (Vijver, 2001: 54).

Grondlegger van de Britse politie, Robert Peel, koos voor een meer preventieve benadering: de opdracht van de politie was misdaad te voorkomen, niet op te sporen. De politie moest daartoe ongewapend, geüniformeerd en duidelijk zichtbaar aanwezig zijn op straat (Reiner, 2000: p.6). In deze visie komt het minder zichtbare deel van het politiewerk, de bescherming van de rechtsorde waaronder ook de bescherming van het staatsbestel, zoals optreden tegen revolutionaire elementen, minder tot uiting. Het zijn echter deze taken die benadrukken dat de politie een cruciale rol vervult in handen van de overheid.

2.2. Politiemodellen

Een belangrijke bijdrage in de discussie over de politiefunctie in de twintigste eeuw is in de Verenigde Staten gevoerd. Uit een analyse van die discussie komen twee politiemodellen aan de orde (Kelling en Coles, 1996: 70 ev.):

2.2.1. Het community policing-model

Ontwikkeld door August Vollmer (politiechef in Berkeley, California van 1909 tot 1932). Hij ging uit van een brede opvatting van de politietaak, gericht op pro-actie en preventie waardoor problemen konden worden opgelost. Een goede integratie in de wijk op basis van kennen en gekend worden waardoor problemen in een vroegtijdig stadium aangepakt kunnen worden. Repressief optreden is alleen toegestaan als er geen andere mogelijkheden meer open staan.

Alle alternatieve middelen zijn welkom om de veiligheid te handhaven uitgaande van een professionele autonomie en een ruime toepassing van de discretionaire bevoegdheid van de politiemensen. *He expected each man to be “chief” of his beat, to bear responsibility for dealing with problems of any nature that came up within the area he patrolled.....* (Kelling en Coles, 1996: 75). In de meest ideale vorm is dit politiemodel zichtbaar in de lopend surveillerende politieagent, die zijn buurt kent, in gesprek is met de burgers, autoriteit is in zijn buurt en ingrijpt als het nodig is. Het model functioneert het best in een sterk gedeconcentreerde organisatie waar het accent ligt op sociale vaardigheden en conflictbeheersing. Het leidinggeven binnen zo een organisatie is gebaseerd op faciliteren.

2.2.2. *Het reform model*

Ontwikkeld door O.W. Wilson (één van de dominante politiewetenschappers van de 20e eeuw, ooit als politieagent onder August Vollmer begonnen in Berkeley), gebaseerd op het Tayloriaanse organisatiekundige denken, dat in de jaren '30 in de Verenigde Staten in opkomst was. *Where Vollmer had wanted to broaden police functions. Wilson and others wanted to narrow them* (Kelling en Coles, 1996: 75).

In dit model krijgt de politie een strakke taakomschrijving, er ontstaat een versmalling van de politiefunctie: geen dienstverlening maar wetshandhaving. Criminaliteitsbestrijding betekent vooral repressief optreden: “boeven vangen”. Wilson gaat uit van niet al te hoog opgeleide, simpele uitvoerders die in opdracht moeten handelen (zoveel mogelijk beperking van de discretionaire bevoegdheid). In tegenstelling tot Vollmer die collegiale controle propageerde, pleit Wilson voor een *military-like command and control*. De sturing in dit model is opgezet via een centralistisch model, waarbij belangenverstrengeling als gevolg van al te nauwe relaties met burgers moet worden voorkomen. Nauwe contacten met de burgers leiden in deze visie tot corruptie. De grenzen van de politiedistricten mogen niet parallel lopen met die van de bestuurlijke gebiedsindelingen om te voorkomen dat er afhankelijkheid van de politiek en het bestuur ontstaat. Het meest ideale beeld van deze politiefunctie wordt zichtbaar in de rondrijdende surveillanceauto in afwachting van een opdracht van de meldkamer of van het op heterdaad aanhouden van een verdachte. Het ideaaltypische politiekorps is relatief klein, gespecialiseerd, gemilitariseerd, geïsoleerd van omgeving en politieke invloed en vooral *tough*.

Het reformmodel was na WO II in de Verenigde Staten over het algemeen het meest leidend voor de uitoefening van de politiefunctie met als gevolg dat in de jaren vijftig en zestig een nieuwe oriëntatie op de politiefunctie er toe had geleid dat de politie onaanspreekbaar was geworden en geïsoleerd was geraakt van externe invloeden.

Met name de grote vijandschap tussen de politie en de bevolking hebben er volgens Kelling en Coles toe geleid dat het reformmodel niet effectief meer was.

Gedurende de vijftiger jaren (1950) heet politiechef William H. Parker het Los Angeles Police Department (LAPD) omgeturnd tot het nationale model voor reform-policing. En er is wellicht geen sprekender voorbeeld in de recente politiegeschiedenis dat zo duidelijk heeft gemaakt dat het reformmodel op zijn retour is, dan het “Rodney King-incident” in Los Angeles. De politie gebruikte te veel geweld en trad onbehoorlijk op waardoor de relatie met de bevolking, met name minderheidsgroeperingen, slecht was.

Uit wetenschappelijke studies was al lange tijd naar voren gekomen dat de effectiviteit van het politiewerk in het reformmodel laag is. Bij de bestrijding van criminaliteit speelt de burger een cruciale rol. Zo blijkt dat 93% van de aanhoudingen het gevolg is van een actie vanuit de bevolking. De bevolking bleek in de onderzoeken wel behoefte te hebben aan politie voor de hulp- en dienstverlening (Kelling en Coles, 1996: 86).

2.2.3. Het transformatiemodel

Er hebben diverse studies plaatsgevonden over de veranderingen van de politiefunctie in bepaalde landen. Analyses laten zien dat politieorganisaties drastisch gereorganiseerd worden als gevolg van grote economische, politieke en sociale veranderingen. Veranderingen ontstaan ook als gevolg van druk vanuit de samenleving naar aanleiding van structureel machtsmisbruik door politiemensen (Mawby, 2003: 75).

Als er sprake is van een verandering van de staatsvorm van een natie heeft dat onherroepelijk consequenties voor de uitoefening van de politiefunctie: *During transition, the police will wonder if the old order and leaders will return* (Uildriks en Reenen, 2003: 22).

Instabiliteit van de politieke orde en gebrek aan duidelijkheid in de politieke structuur en machtsconcentratie van een land leiden tot een vertwijfeling over de richting van de politiefunctie, wat door Uildriks en van Reenen *crisis policing* wordt genoemd.

De politieke leiders van vandaag zijn niet de politieke leiders van morgen en hebben wellicht een andere kijk op de politiefunctie. In dat transformatieproces zal de politieorganisatie als geheel een zekere mate van onzekerheid tonen hetgeen ook gevolgen heeft voor de loyaliteit jegens de nieuwe politieke leiders. Normaal gesproken zal hun eerste instinct in een periode van *crisis policing* zijn, om de deur open te houden voor de mogelijke terugkeer van de oude garde en ze zullen desgevraagd de oude garde ook verdedigen. In een aantal postcommunistische landen is gebleken dat ten tijde van *crisis policing* de reguliere politietaken op een lager pitje komen te staan en dat de focus zich richt op openbare orde en toepassing van geweldsmiddelen. Als er vervolgens een langetermijnperspectief ontbreekt, zal de politie bij haar oude strategieën en tactieken blijven.

En nog meer dan in het verleden zal de organisatie zich van de samenleving afsluiten. Bij een groeiende dreiging van oncontroleerbare openbare ordeverstoringen, zal het leger ingeschakeld worden. Het leger kan zelfs de complete leiding nemen ten aanzien van het veiligheidsvraagstuk.

De politiefunctie kan zich op verschillende manieren ontwikkelen:

2.2.3.1. Crisis policing

Deze vorm is reeds besproken in de context van de eerste fase van een veranderingsproces van een natie. Een sterk repressieve politie waarin politiemensen zich met name bezighouden met beheersing van de openbare orde. Er wordt gewerkt met korte-termijndoelen omdat er ten aanzien van de lange termijn nog onzekerheden zijn. Een politie die functioneert in een vluchtig en desintegrerend politiek systeem. De toekomst van de organisatie, haar personeel en management zijn onzekere factoren. Er wordt volgens conservatieve methoden gewerkt. Mensenrechtenconcepten hebben nauwelijks impact op de dagelijkse politiefunctie en de politie wordt niet aangesproken op de schending van mensenrechten (Uildriks en Reenen, 2003: 31-32).

2.2.3.2. Authoritarian policing

Deze vorm van de politiefunctie is een integraal onderdeel van een autoritair politiek systeem. Er is een direct eenrichtingsverkeer met de regering. De politie vormt de executieve arm van het regeringsbeleid. Zoals uit het politiefunctie van het oude Sovjetsysteem blijkt is er weinig ruimte voor andere invloeden op de politiefunctie, dan die van de directe invloed van de regering. Autoritaire politiestructuren worden gekarakteriseerd door stringente hiërarchische structuren en culturen met een militaire inslag. De Franse Gendarmerie is op deze leest geschoeid. De afstand tot de samenleving is groot, hetgeen tot uiting komt in de ontoegankelijkheid van de politiebureaus voor het publiek. De prioriteitstelling vindt plaats zonder rekening te houden met de wensen van de bevolking. Deze stijl van functioneren stemt overeen met het karakter van het politieke systeem (directief en hiërarchisch) en schendingen van mensenrechten worden niet aan de orde gesteld. Deze autoritaire politiestijl verbiedt het incorporeren van de waarden van mensenrechten als standaard. De bevolking wordt niet gediend, maar onder controle en op afstand gehouden: *The police are in charge and must be obeyed* (Uildriks en Reenen, 2003: p.32).

2.2.3.3. Democratic policing

In een democratische samenleving ontleent de politie haar legitimiteit aan de wetgeving en niet zo zeer aan het functioneren van de gevestigde politieke orde. Het is van belang dat de politie haar werkzaamheden doet naar de maatstaven van de wetgeving en normen hanteert ten aanzien van de mensenrechten. Ten aanzien van een politiefunctie met een democratische legitimiteit gelden de volgende criteria (Uildriks en Reenen, 2003: 33):

- De aanwezigheid van een democratisch systeem: met een constitutioneel en legaal raamwerk met een scheiding van de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht. Representatieve organen spelen een primaire rol in het wetgevingsproces en de controle op politieke macht. Dit constitutionele en politieke raamwerk definieert en limiteert de taken en bevoegdheden van de politie;
- Ondergeschiktheid aan de wet en verantwoordelijkheid jegens een onafhankelijke rechter: leidende principes bij het toepassen van politiële machtsmiddelen zijn proportionaliteit en subsidiariteit. De politie voelt zich verbonden met de principes van de mensenrechten;
- Onderscheid tussen uitoefenen van de politiefunctie en politieke verantwoordelijkheid: de politie moet operationeel onafhankelijk zijn, niet politiek en niet partijdig. De politieke arena mag niet continu van invloed zijn op het dagelijks werk van de politie;
- Open, betrokken, zelfkritisch management en openstaan voor de behoefte van de samenleving.

2.2.3.4. Human-rights-oriented policing

Een democratische politiefunctie is onlosmakelijk verbonden met een mensenrechtengeoriënteerde politiefunctie er vanuit gaande dat binnen alle nationale en internationale wetten aan de principes van de mensenrechten onderworpen zijn. Dit stelt mensenrechtenorganisaties in staat zich te concentreren op deze wettelijke gronden omdat de politieorganisaties verantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van zowel de nationale regelgeving als de internationale mensenrechten. Amnesty International heeft in 1998 tien basisregels gemaakt ten behoeve van de mensenrechten voor wetshandhavers: *10 Human Rights Standards for Law Enforcement Officials*. De belangrijkste punten zijn:

- Ondergeschiktheid aan de wet;
- Verbod op marteling , inhumane en denigrerende behandeling;
- De verplichting om arrestanten humanaan te behandelen;
- Verbod op de doodstraf;
- Proportionaliteit en subsidiariteit bij de geweldshantering;

- Verbod op discriminatie.

Het concept van community policing heeft in diverse landen een enorme bijdrage geleverd aan een mensenrechtengerichte politie. Zo heeft in 1999 Noord Ierland een complete heroriëntatie op de politiefunctie plaats gehad (Patten Report) waarbij de focus op mensenrechten een belangrijk element was. Men heeft mensenrechten als leidraad laten fungeren van de politiefilosofie, politie-symbolen, het type organisatie, management en leiderschap (Uildriks en Reenen, 2003: 35-36).

Casus transformatie van de Zuidafrikaanse Politie:

“Van politiemacht naar politiedienst”

Het veranderingsproces van de politie in Zuid-Afrika na het afschaffen van de apartheid. Na 1994 is de Zuid-Afrikaanse politie begonnen aan een transformatieproces van een politiemacht naar een politiedienst. De organisatie draagt de naam South African Police Service (SAPS) ook wel de Zuid Afrikaanse Politie Diens (SAPD) genaamd. Voor de apartheid was de politie een militaristisch georganiseerde organisatie, waarbij de politiemensen zonder na te denken uitvoerden wat ze werden opgedragen. Nadat een waarheids- en verzoeningscommissie haar werk had gedaan werd aan de leidinggevenden gevraagd of zij aan wilden blijven. Circa twintig procent gaf aan te willen stoppen. De filosofie achter het veranderingsproces bij de SAPS is gebaseerd op het Zuid-Afrikaanse begrip “Ubuntu” wat zo veel wil zeggen als: “ik ben omdat wij zijn”. De kernwaarden die daarbij een rol spelen zijn: respect voor de waardigheid van de ander, teamwerk, groepssolidariteit, dienstbaarheid aan de ander in de geest van harmonie en wederzijdse afhankelijkheid. Als gevolg van deze filosofie is de koppeling van de politiefunctie aan het opbouwen van krediet bij de bevolking een bewuste keuze. Werken voor en met de gemeenschap wordt als volstrekt normaal beschouwd. Zo stelt de politieacademie in Paarl haar aula en sportzaal ter beschikking aan de bevolking. De rol en taak van de politie wordt als het ware ingebakken in de gemeenschap. Ook de samenwerking met het bedrijfsleven (inclusief de vele beveiligingsdiensten) is gemeengoed. Community policing betekent in Zuid-Afrikaanse termen ook dat de politie een functie heeft in het onderwijs. De middelen hiervoor worden beschikbaar gesteld door het bedrijfsleven. Het huis-aan-huisblad van de politie wordt door het bedrijfsleven gesponsord. En zo zijn er meerder voorbeelden van schenkingen van het bedrijfsleven. Het vraagstuk of de integriteit van de politieorganisatie in het geding komt speelt geen rol omdat de sponsoring voor iedereen zichtbaar en transparant gebeurt. Het feit dat alle vergaderingen van de politie, ook die van managementteams, openbaar zijn, bevordert de transparantie.

De prioriteiten voor de politie zijn deels gebaseerd op landelijke normen en worden deels bepaald door de bevolking in een *community forum* en de politie rapporteert terug aan het forum. Dit vergroot de legitimiteit van het politieoptreden en geeft aan dat veiligheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid is (Bruine en Janssen, 2004: 10-14).

2.3. Checks and balances

Suriname is een democratische rechtsstaat en in een democratische rechtsstaat is de ondergeschiktheid van de politie aan het recht en het democratisch gezag een norm die voor zich spreekt. De politie is gelegitimeerd om in een democratische rechtsstaat inbreuk te maken op de grondrechten van individuele burgers particuliere organisaties, hetgeen de politie een unieke machtspositie in de samenleving geeft.

Deze positie vergt dan ook arrangementen waarmee zowel de interne als de externe controle op het politiewerk verzekerd is (Rosenthal, 199: 5).

Het geweldsmonopolie is één van de onderscheidende kenmerken van de politie, waarbij geweld slechts als laatste middel moet worden gebruikt. Ten aanzien van hulpverleningstaken geldt eveneens dat de politie zo nodig haar sterke arm kan gebruiken. Het is voor een groot aantal functies van de democratische rechtsstaat van belang dat er soms dwangmiddelen kunnen worden ingezet om eigenrichting te voorkomen. Voor het afdwingen van die gedragsbeperking, tot en met het inperken van de bewegingsvrijheid, kan de staat bij elke stap binnen de strafrechtelijke keten voortdurend een beroep doen op de politie. Zoals voor elke ambtelijke organisatie in een democratische rechtsstaat, geldt dat de sturing en controle langs twee wegen tot stand komen. Ten eerste wordt de politie aangestuurd door instanties, organen en functionarissen die niet tot de politie behoren. Op deze wijze wordt de externe controle op de uitoefening van haar taken gewaarborgd. Ten tweede kent de politieorganisatie, zoals elke overheidsorganisatie, een interne machts- en invloedsstructuur en wordt ook binnen de politieorganisatie zelf controle op het eigen functioneren uitgeoefend.

De geweldsbevoegdheden van de politie zijn strak omschreven in formele en materiële wetgeving. De handhaving van de openbare orde en de bijdrage aan de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde zijn (in principe) gebaseerd op wettelijk bepalingen. Naarmate daarbij zwaardere middelen worden gebruikt, zijn er meer vereisten waaraan bij de aanwending van die middelen voldaan moet worden (zoals bijvoorbeeld de inzet van een Arrestatieteam of de Bijzondere Bijstands Eenheid).

Een wezenlijk beginsel in een democratische rechtsstaat is de : *checks and balances* tussen de staatsmachten (Rosenthal, 1999: 9). In een democratische rechtsstaat wordt aan diverse organen macht toegekend, terwijl in diezelfde beweging de macht weer beperkt wordt. De uitvoerende, wetgevende en rechtsprekende machten houden elkaar in balans. Geen van deze machten mag het alleen voor het zeggen hebben ter voorkoming van machtsconcentratie. Willekeur tegenover burgers en corruptie van de macht worden op deze wijze zoveel mogelijk uitgesloten. Om die reden geeft Rosenthal aan dat het belangrijk is de controle op de politie (inclusief de uitoefening van gezag en bevelvoering over de politie) niet in één hand te leggen.

De politie zou ook gecontroleerd kunnen worden via een constructie van directe controle via de volksvertegenwoordiging, afhankelijk van het bestuurlijk niveau door een landelijke of een gedecentraliseerde volksvertegenwoordiging.

Het instellen van een politieraad, bestaande uit direct of indirect gekozen vertegenwoordigers van de bevolking vormt een andere mogelijkheid.

Het tegengaan van machtsconcentraties in de vorm van checks and balances heeft ook een keerzijde. Spreiding van macht en invloed bij externe sturing en controle van de politie kan overigens ook tot onduidelijkheid en verwarring leiden, wat ten koste kan gaan van de daadkracht en effectiviteit van de politie.

2.4. Verantwoording

Formeel is verantwoording een onderdeel van een overheidssysteem waarin bestuurders in dat systeem verantwoordelijk worden gehouden voor hun daden in de publieke zaak door volksvertegenwoordigers (Boer,2002: 277). Als het gaat om een maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg is het van belang dat de politie een grote mate van openheid en daarmee ook verantwoordelijkheid verschuldigd is aan de samenleving waarin zij dienst doet. Om de betrokkenheid van burgers bij de politie te vergroten zijn maatstaven nodig ten behoeve van een adequate verantwoording waarbij vier typen van verantwoording relevant zijn voor de politie (Boer, 2002: 278):

2.4.1. Interne verantwoording

Interne verantwoording heeft betrekking op de interne sturing vanuit de hiërarchie van een organisatie. De eerste vraag die van belang is bij de interne sturing en controle van de politie is in hoeverre de politie zich de beginselen van de democratische rechtsstaat eigen maakt. Die beginselen zijn praktisch van generlei waarde als de politie zelf de legitimiteit van de democratische rechtsstaat niet zou erkennen. Door Rosenthal wordt een tweetal interne vereisten geschetst voor het functioneren van de politie in een democratische rechtsstaat (Rosenthal, 1999: 15):

- *Professioneel werken:* een professie kenmerkt zich niet alleen door expertise, deskundigheid en effectief optreden, maar vooral ook door het besef dat zij medeverantwoordelijk is voor de kwaliteit van de samenleving en de democratische rechtsstaat. Bij de uitvoering van de politietaak betekent dat voortdurend handelen volgens de uitgangspunten van de democratische rechtsstaat.

- *Verantwoord omgaan met de discretionaire bevoegdheid:* De discretionaire bevoegdheid, ook wel beslissingsvrijheid of beleidsvrijheid genoemd, vergt van individuele politiemensen voortdurend keuzes maken in wel of niet handelen. Het is van belang in een democratische rechtsstaat de politie ruimte te laten om als organisatie de politiemensen op hun beurt binnen bepaalde kaders hun taak naar eigen goeddunken te laten uitvoeren. Lipsky hanteert hiervoor de term: *street-level bureaucrats* (Lipsky, 1980).

2.4.2. Democratische verantwoording

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat de politie verantwoording verschuldigd is aan de samenleving waarbinnen ze haar taak vervult.

In een democratische rechtsstaat is de ondergeschiktheid van de politie aan het democratisch gezag een vanzelfsprekende norm vanwege het monopolie op de legitieme geweldsuitoefening (Rosenthal, 1999: 5) en gelegitimeerde inbreuken op grondrechten.

De constitutie van elke moderne rechtsstaat waarborgt weliswaar de grondrechten van de burgers, waaronder het respect voor hun individuele vrijheid en bescherming tegen inbreuken op hun fysieke integriteit. Echter het functioneren van een democratische rechtsstaat houdt in dat in veel gevallen beslissingen worden genomen die indruisen tegen de individuele belangen van burgers en maatschappelijke organisaties.

In een democratische rechtsstaat is de verantwoording van de politie gebaseerd op een aantal grondbeginselen waarvan de belangrijkste is dat de controle op de politie moet aansluiten op de basiskenmerken van het staatsbestel. Dat betekent dat de democratisch gekozen organen, elk op hun eigen niveau invloed uitoefenen op de verantwoording van de politie.

In 1980 uitten Britse politici openlijk kritiek op de externe controle van de politie (Reiner, 2000: 71). Het was duidelijk dat het ontbreken van adequate verantwoordingsmechanismen jarenlang een belangrijke factor is geweest in de ondermijning van de legitimiteit van de politie.

2.4.3. Wettelijke verantwoording

Naast de verantwoording aan een democratisch gekozen orgaan is de politie in de legaliteit van haar werk verantwoording schuldig aan de rechterlijke macht. Het is aan de rechter om een uitspraak over het bewijsmateriaal dan wel het optreden van de politie te doen. Er bestaan daarnaast ook andere organisaties die los van de politieorganisatie een wettelijke functie vervullen om het optreden van de politie te controleren zoals de externe klachtencommissies en de Nationale Ombudsman in Nederland.

2.4.4. Rechtstreekse burgerlijke verantwoording

Directe verantwoording naar de burgers is noodzakelijk om het rechtstreekse effect van de bijdrage van burgers aan het beheersen van de criminaliteit inzichtelijk te maken. Op deze wijze worden burgers gestimuleerd om te participeren in het bestrijden van de criminaliteit. Daar tegenover staat dat de politie een grote mate van transparantie moet betrachten ten aanzien van haar resultaten en haar werk. Daarnaast kunnen burgers via hun eigen organisaties, individueel of via de media het optreden van de politie aan de kaak stellen als voorbode op de democratische verantwoording.

2.5. *Politiële integriteit*

In paragraaf 2.1. wordt de politiefunctie als de *'thin blue line'* tussen orde en chaos beschreven. Op dit snijvlak van orde en chaos wordt de geloofwaardigheid van de politie bepaald door de wijze waarop ze met lastige situaties omgaat. In die lastige situaties heeft de politie de rol van scheidsrechter in het publieke domein, een scheidsrechter die onpartijdig, fatsoenlijk, zonder eigen belang na te streven en nuchter die rol vervult. Kortom, als de politie inbreuken pleegt op persoonlijke vrijheden van burgers, is het van belang dat zij zelf integer gedrag als basishouding internaliseert. Integriteit is daarbij meer dan professionaliteit. Wordt iemands integriteit in twijfel getrokken, dan is een wezenskenmerk in het geding. De moraal is in het geding. Het gaat niet om minder presteren (kwaliteit) of om minder bekwaam zijn (professionaliteit), maar om in moreel opzicht onder de maat blijven (Naeyé, 2004: 19).

Politiële integriteit verwijst aldus naar de uitoefening van de politiefunctie overeenkomstig de daarvoor geldende waarden en normen en daarmee samenhangende (spel) regels. Bij waarden gaat het om morele principes of standaarden die bij het maken van keuzes gewicht dienen te hebben (rechtmatigheid, onkreukbaarheid, collegialiteit). Normen betreffen handelingsvoorschriften die een duidelijke grens stellen aan wat in een bepaalde situatie mag of verboden is (Naeyé, 2004: 19).

Bij integriteitsschendingen door politiemensen gaat het om een grote verscheidenheid aan gedragingen die door Huberts in de volgende tien categorieën zijn weergegeven (Naeyé, 2004: 20-24):

- **Corruptie:** daarvan is sprake wanneer een politiemedewerker in zijn functie iets doet of nalaat vanwege persoonlijke belangen of persoonlijk voordeel. Bijvoorbeeld iemand van de eigen politieke partij zonder selectie toelaten tot de politieopleiding.

- Fraude of diefstal: Politieambtenaren die via hun functie onrechtmatig middelen verwerven, zonder dat ze voor derden iets doen of nalaten, handelen frauduleus. Bijvoorbeeld het voor privé-doeleinden gebruiken van een dienstvoertuig.
- Dubieuze giften, beloften of diensten: indien een politiemedewerker zich door het aannemen van giften laat beïnvloeden, of wanneer sprake is van de schijn van oneigenlijke beïnvloeding, ook al wordt er niet duidelijk een tegenprestatie verwacht. Bijvoorbeeld het aannemen van middelen van ondernemers of het wanneer een agent provisie ontvangt van een bedrijf omdat hij mensen doorverwijst naar het betreffende bedrijf.
- Onverenigbare functies en nevenactiviteiten: hierbij gaat het om het gevaar van belangenverstrengeling. Werkzaamheden die het politiewerk vertroebelen ('moonlighting'). Bijvoorbeeld werkzaamheden als particulier beveiliging.
- Misbruik van geweldsbevoegdheid: De politie beschikt over het geweldsmonopolie en dient daarbij de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit in acht te nemen. Bijvoorbeeld een verdachte in de boeien uit frustratie een klap geven of te snel een wapen hanteren.
- Misbruik van andere bevoegdheden: bevoegdheden kunnen ook worden misbruikt om doelen van de politieorganisatie te bereiken, soms onder politiek-maatschappelijke druk. Bijvoorbeeld door het onrechtmatig aanhouden van verdachten (zonder dat er feiten of omstandigheden zijn).
- Misbruik van informatie: wanneer informatie uit een lopend onderzoek of informatie uit politieregisters wordt gelekt naar vrienden, familie, bedrijven, de pers of criminelen.
- Onfatsoenlijke omgangsvormen en bejegening: zowel in- als extern, zoals omgang met collega's, arrestanten, slachtoffers en burgers. Hierbij horen discriminatie, seksuele intimidatie en andere ongewenste omgangsvormen. Bijvoorbeeld een aangeefster vragen of ze een avondje uit wil.
- Verspilling en wanprestatie: het nalatig, onverschillig of onoplettend gebruik van materiaal, tijd en financiën of het welbewust niet zo effectief functioneren als redelijkerwijs binnen het dienstverband mag worden verwacht. Bijvoorbeeld het onterecht schrijven van overuren of slapen tijdens de nachtdienst.
- Wangedrag buiten de functie: handelingen die zelf niets te maken hebben met de politiefunctie, maar wel negatief uitwerken op de geloofwaardigheid en het imago van de politie. Bijvoorbeeld in een openbare gelegenheid in uniform een flesje bier drinken.

De voorbeelden ken ik uit de zowel de Nederlandse als de Surinaamse politiepraktijk. Politie mensen over de hele wereld komen in aanraking met oneindig veel verschillende en onvoorspelbare situaties.

Situaties die niet vooraf in regels of handelingsvoorschriften te vatten zijn. Vandaar dat aandacht besteden aan dilemma's op het gebied van integriteit voor de politie geen optie maar een noodzaak is.

Het raakt aan haar bestaansrecht en bepaalt het succes van haar inspanningen. Alhoewel de hoge eisen die de samenleving stelt aan de politie vanzelfsprekend zijn, kan er niet blind op worden vertrouwd dat het vanzelf wel goed gaat in de omgang met dilemma's (Zwet, 2002: 16).

3. De situatie in Suriname

Om te begrijpen welke positie de politieorganisatie in de samenleving heeft is van belang de context van de samenleving te schetsen waarbinnen de politie haar functie uitoefent. Suriname heeft een korte, maar turbulente staatkundige historie die van invloed is op tal van maatschappelijke ontwikkelingen in het land. De etnische verscheidenheid waaruit de bevolking is samengesteld is tot op de dag van vandaag een bepalende factor in de toedeling van posities en maakt zichtbaar in welke zuilen de Surinaamse samenleving is georganiseerd. Naast deze twee factoren zijn de criminaliteit en de mate van onveiligheid bepalend voor de rol en functie van de politie. Voordat ik de ontwikkeling van de Surinaamse politie vanaf 1973 beschrijf zal ik eerst aangeven hoe het staatsbestel van het land is vormgegeven.

3.1. Korte historische ontwikkeling van de Surinaamse staat

Eind vijftiende eeuw werd Suriname door Spaanse ontdekkingsreizigers bereikt, waarna ze in de zestiende en zeventiende eeuw door Nederlandse en Engelse kolonisten zijn gevolgd.

De Engelsen stichtten de eerste officiële nederzettingen in Suriname. In 1667 staan zij Suriname af aan Nederland in ruil voor Nieuw Amsterdam, het huidige New York. Suriname wordt dan een Nederlandse kolonie met een op slavenarbeid gebaseerde plantage-economie. Na afschaffing van de slavenarbeid in 1863 vindt er grootschalige immigratie plaats van contractarbeiders uit Brits-Indië (Hindoestanen) en Nederlands-Indië (vooral Javanen).

Vanaf 1920 drijft de economie op bauxietexport. Met het Koninkrijksstatuut van 1954 wordt Suriname een rijksdeel van het Koninkrijk der Nederlanden en verkrijgt het autonomie met uitzondering van de terreinen defensie en buitenlandse zaken.

Op 25 november 1975 wordt Suriname een onafhankelijke republiek. Bij verdrag wordt overeengekomen dat Nederland 3,5 miljard Nederlandse gulden aan ontwikkelingshulp zal verlenen. In die periode vindt een grote uittocht van emigranten plaats.

Rond de onafhankelijkheid waren zo een 50.000 Surinamers naar Nederland vertrokken.

In 1979 en 1980 emigreerden nog eens 25.000 tot 30.000 personen (Buddingh', 1999: p.301).

Op 25 februari 1980 plegen 16 sergeanten, onder leiding van de militaire sportinstructeur Desi Bouterse een staatsgreep. Een periode van toenemende repressie culmineert in 1982 in de zogeheten "Decembermoorden", waarbij 15 tegenstanders van het militaire bewind worden geëxecuteerd. De Nederlandse ontwikkelingshulp wordt hierna onmiddellijk stopgezet. In 1986 start het junglecommando van Ronnie Brunswijk (oud-lijfwatch van Bouterse) een strijd tegen het bewind van legerleider Bouterse.

Onder druk van de negatieve beeldvorming zoekt Bouterse toenadering tot de “oude” democratische partijen. Nadat in september 1987 per referendum een nieuwe grondwet wordt aanvaard, verslaat de coalitie Front voor Democratie en Ontwikkeling op 25 november 1987 bij democratische verkiezing de partij van Bouterse (NDP). De aldus gekozen regering-Shankar wordt echter op kerstavond 1990 via een telefonisch dreigement van de militairen (de zogenaamde ‘Telefooncoup’) door Bouterse ten val gebracht.

Op 24 mei 1991 wint het Front wederom de verkiezingen, waarna Ronald Venetiaan in september van dat jaar tot president wordt verkozen. De regering Venetiaan zorgt ervoor dat het militaire apparaat weer ondergeschikt wordt aan het civiele gezag. Ook wordt weer monetaire stabiliteit bereikt waardoor economisch herstel mogelijk wordt.

Na de verkiezingen van 1996 treedt de, aan Desi Bouterse gelieerde, regering-Wijdenbosch aan. Nadat in augustus 1997 bekend wordt dat Nederland een opsporingsonderzoek tegen Bouterse heeft ingediend wegens handel in cocaïne, bekoelt de verhouding met Nederland. Onder de regering Wijdenbosch zegt Suriname in november 1997 eenzijdig het overleg op met Nederland over de besteding van de ontwikkelingsfondsen. Minister Pronk besluit vervolgens dat er geen nieuwe committeringen uit verdragsmiddelen kunnen worden aangegaan (Buddingh’, 1999).

De winnaar van de laatste verkiezingen op 25 mei 2000 wordt de coalitie ‘Nieuw Front’ onder leiding van Ronald Venetiaan. Op 4 augustus van dat jaar wordt Venetiaan door het parlement tot president gekozen, waarna op 15 augustus 2000 de regering aantreedt. Hierop is de bilaterale relatie met Nederland volledig hersteld. Bij de Surinaamse parlementsverkiezingen van 25 mei 2005 gingen 23 partijen mee naar 51 zetels in de Nationale Assemblée. Om versplintering het hoofd te bieden, zijn meerdere combinaties samengesteld (www.suriname.nu, 2004).

In de regeringsverklaringen wordt onder de beleidsprioriteiten een aantal maatregelen afgekondigd in het kader van een goede politiek bestuurlijke orde. Enkele maatregelen met een directe relevantie naar de politie zijn (Venetiaan, 2000: 28):

- Corruptiebestrijding;
- Onderzoek en berechting van mensenrechtenschendingen;
- Strijd tegen de drugshandel;
- Bevorderen openbaarheid van bestuur;
- Optimalisering en waarborging van de rechtshandhaving;
- Het adequaat toerusten en versterken van het politieapparaat;
- Het beëindigen van mensonterende omstandigheden in de cellenhuizen;

- Voorlichting aan burgers over misdaadpreventie en de ondersteuning van preventieve programma's;
- Versterking en vergroting van de effectiviteit van het opsporingsapparaat.

3.2. Het huidige staatsbestel

De Republiek Suriname heeft een parlementair-presidentieel systeem. De uitvoerende macht berust bij de president, die staatshoofd en regeringsleider is. Hij wordt gekozen voor een termijn van vijf jaar door het parlement, De Nationale Assemblée genaamd (D.N.A.). Indien de Assemblée de president niet met een tweederde meerderheid kan kiezen, wordt deze met een gewone meerderheid gekozen door de Verenigde Volksvergadering (de verzameling van parlement en regionale organen) bestaande uit vertegenwoordigers van Assemblée, districts- en ressortraden. Suriname kent een gemengd meerderheids- en districtenstelsel. Het land is ingedeeld in tien districten, een partij kan zich in elk district inschrijven (www.NRC.nl; Dossier Suriname, 2004).

De Assemblée heeft 51 leden die voor een periode van vijf jaar gekozen worden via proportionele vertegenwoordiging per district. De Assemblée voert tezamen met de regering de wetgevende macht uit.

De zogenoemde Staatsraad fungeert als een soort Eerste Kamer; deze kan wetsontwerpen indienen en wetten die door de Assemblée zijn goedgekeurd voor heroverweging terugsturen. De Staatsraad bestaat uit de president en vertegenwoordigers van de vakbonden (2 leden), de werkgevers (1 lid), het leger (1 lid) en de politieke partijen in de Assemblée (10 leden).

In de huidige grondwet en de wet op de politieke partijen zijn bepalingen opgenomen die er toe moeten leiden dat de interne selectieprocedure van kandidaat-parlementariërs op democratische wijze zal geschieden (Fernandes Mendes, 1989: .273).

Suriname heeft 16 ministeries, samengesteld aan de hand van het aantal coalitiepartijen. Het Nieuw Front (een coalitie van de partijen N.P.S; V.H.P; S.P.A. en Perjajah Luhur) met 32 zetels van de 51 is op dit moment aan de macht onder leiding van president Venetiaan. De grootste oppositiepartijen zijn: N.D.P. (15 zetels), K.T.P.I. en D.A. '91. De partij van voormalig president Wijdenbosch (D.N.P. 2000) beschikt over slechts 2 zetels.

De hoogste rechterlijke macht ligt bij het Hof van Justitie waarvan de onafhankelijke rechters en de procureur-generaal voor het leven worden benoemd door de regering na advies van het Hof van Justitie (artikel 141, lid 2 Grondwet). Dat betekent dat het Openbaar Ministerie een onderdeel is van de rechterlijke macht.

De procureur-generaal is hoofd van het Openbaar Ministerie en de regering bepaalt het algemeen vervolgingsbeleid (artikel 148 Grondwet). Het Hof van Justitie is centraal georganiseerd en zetelt in Paramaribo. Incidenteel wordt er een zitting op een locatie elders in het land gehouden.

3.3. Districten

Geografisch is Suriname onderverdeeld in 10 districten met als kleinste, maar belangrijkste het stadsdistrict Paramaribo (waar ruim de helft van de bevolking woonachtig is) gevolgd door Commewijne, Brokopondo, Para, Nickerie, Wanica, Saramacca, Coronie, Marowijne en Sipaliwini. De districten zitten op basis van evenredige vertegenwoordiging in de Nationale Assemblée (artikel 61 lid 1 Grondwet). Elk district is weer onderverdeeld in ressorten.

Politiek-bestuurlijk heeft elk district een gekozen districtsraad. In elk district is een districtsbestuur bestaande uit een districtscommissaris en vertegenwoordigers van verschillende ministeries verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur. De districtsraad is bevoegd om districtverordeningen in het belang van het district uit te vaardigen, mits deze niet in strijd zijn met de Grondwet of andere nationale regelgeving.

De districts- en ressortraden hebben tevens de grondwettelijke taak de wil en aspiraties van de bevolking tot uitdrukking te brengen, waarvan de districtsraden dat bij de Nationale Assemblée doen en de ressortraden bij de districtsraden (artikel 167 Grondwet).

3.4. Bevolking van Suriname

De bevolking van Suriname bestaat uit ongeveer 440.000 inwoners, waarvan de samenstelling zeer heterogeen is. De grote etnische verscheidenheid is toe te schrijven aan de gevoerde koloniale arbeidspolitiek om de plantagelandbouw in stand te houden. Deze gevarieerdheid heeft geleid tot een gesegmenteerde samenleving waarbinnen diverse etnische groeperingen relatief zelfstandig functioneren. De grootste etnische groepen zijn Creolen (32%), Hindoestanen (35%), Javanen (16%), Marrons (afstammelingen van slaven, bosnegers) (10%). Daarnaast zijn er nog Chinezen (2%) en de oorspronkelijke bewoners, Indianen (2%).

De Creolen zijn oververtegenwoordigd in de stad (circa 75% woont in Paramaribo). Velen hebben van oudsher een administratieve werkring of vervullen de meer technische beroepen. Een gering aantal is in de landbouw werkzaam. Hun sociaal-politieke dominantie is in de loop der jaren aangetast door de relatief sterke demografische en sociaal-economische groei van de Hindoestanen, die in de stedelijke administratie (35-40% woont in Paramaribo) een plaats naast de Creolen opeisen en een belangrijk deel van de handel in handen hebben. Daarnaast vormen zij de meerderheid onder de kleinschalige landbouwers.

Evenals de Hindoestanen zijn de Javanen niet meer uitsluitend landbouwers. Vanuit hun positie als contractarbeider hebben zij zich sociaal en economisch daaruit los weten te maken door zich, eerst in de landbouw en later in diverse andere beroepen, te manifesteren.

De Chinezen hebben in aanvulling op de Hindoestanen een deel van de handel in handen. Zij bezitten een hoog aspiratieniveau voor hun kinderen. Op dit moment is er een aanwas van Chinezen die rechtstreeks uit China komen om zich in de detailhandel te vestigen.

Europeanen (voornamelijk Nederlanders) en andere etnische groepen, onder wie Libanezen, zijn in aantal gering, maar hun sociale en economische invloed is niet onbelangrijk.

De Bosnegers (Marrons) wonen als afstammelingen van de plantages gevluchte slaven merendeels in het binnenland. De openlegging daarvan heeft hen dichterbij de Surinaamse kustsamenleving gebracht; hetzelfde geldt - in beperktere mate - ook voor de Indianen.

Naar schatting van de politie, die samen met de militaire politie een taak heeft om de illegale migratie te controleren, woont een groep van circa 40.000 Brazilianen in Suriname, waarvan het merendeel niet geregistreerd is. De economische activiteiten van deze groep hebben betrekking op de mijn- en bosbouw, waarbij (illegale) goudwinning de voornaamste bron van inkomsten vormt.

3.4.1. Etnische tegenstellingen

Suriname is nog steeds een weinig coherente samenleving. Ook voor de onafhankelijkheid in 1975 is nooit sprake geweest van een nationaal cultureel besef. De belangrijkste politieke partijen van het land zijn tot stand gekomen op basis van de etnische verscheidenheid. Er ontbreekt een nationale identiteit met negatieve gevolgen voor het functioneren van de nationale overheid. Er is geen eenduidige visie op de taak van de overheid en daarmee ook niet op de politiefunctie in de samenleving. Dat heeft consequenties voor de maatschappelijke legitimiteit van de overheid en de politie in het bijzonder.

De drie grote bevolkingsgroepen (Creolen, Hindoestanen en Javanen) hebben allen hun eigen identiteit behouden. Javanen vormden de meest gesloten bevolkingsgroep. In 1973 was 20% zelfs nog Indonesisch staatsburger. Zowel ouderen als jongeren spreken onderling nog steeds vrijwel uitsluitend Javaans.

Zowel Creolen als Hindoestanen oordeelden uitermate gunstig over Javanen vanwege het feit dat deze groep geen enkele economische bedreiging vormde.

De aankondiging van de onafhankelijkheid door de NPK-regering maakte de etnische tegenstellingen manifester dan ooit (Buddingh' 1999: p.294). Lachmon had zich aanvankelijk tegen de onafhankelijkheid verzet. Hij wijzigde noodgedwongen zijn standpunt nadat Den Uyl, Arron en Evertz van de drie koninkrijksdelen in mei 1974 in een "Protocol" hadden vastgelegd dat Suriname 'op geen later tijdstip dan einde 1975' onafhankelijk zou worden. Bij de Hindoestaanse bevolking heerste de mening dat het kabinet Den Uyl de onafhankelijkheid min of meer aan Suriname had opgedrongen en onvoldoende rekening had gehouden met de etnisch-politieke gevoeligheden.

In 1960 bleek al uit een onderzoek van J.D. Speckman en H.C. van Renselaar, dat Hindoestanen en Creolen bijzonder negatief over elkaar dachten. Van de Hindoestanen had 63% een negatief beeld over Creolen. Omgekeerd was dit zelfs ruim 83% (Buddingh', 1999: 290).

De etnische tegenstellingen leidden in 1979 tot een totale verlamming van het parlement. Het land dreigde zelfs in een constitutionele crisis te geraken, toen de oppositie weigerde mee te werken aan de beëdiging van een opvolger voor een overleden NPS-parlementslid. Pas na ingrijpen van president Ferrier gaf de VHP haar verzet op (Buddingh', 1999: 300). Bijna dertig jaar na de invoering van het algemeen kiesrecht waren de Hindoestanen nog steeds veroordeeld tot een ondergeschikte rol in het landsbestuur. Niet alleen het feit dat Hindoestanen met hun sleutelposities in handel en landbouw over grote economische macht beschikten en de snelst groeiende bevolkingsgroep waren, maakte een dominerende politieke rol van hen voor Creolen onacceptabel. Creolen zagen in Hindoestanen nog altijd de contractanten die veel later dan zichzelf naar Suriname waren gebracht. Ook de etnische exclusiviteit en geslotenheid van Hindoestanen als groep maakten dat Creolen hen moeilijk als een legitieme bestuurlijke macht konden aanvaarden. De gebeurtenissen rond de onafhankelijkheid hadden de etnische gevoeligheden slechts verscherpt. De frustraties bij Hindoestaanse bevolkingsgroep hadden voor de onafhankelijkheid van 25 november 1975 tot een massale emigratie geleid. Als gevolg van het falende economische beleid en de stijgende werkloosheid besloten ook andere Surinamers het land te verlaten.

Tot dusver heeft zich het streven naar eenheid in verscheidenheid voornamelijk langs formele weg gemanifesteerd, o.a. door het instellen van officiële feestdagen, waarbij christelijke, hindoeïstische en islamitische feestdagen een plaats kregen naast nationale gedenkdagen als emancipatiedag (1 juli) en onafhankelijkheidsdag (25 november). Tijdens mijn bezoek aan Suriname is gebleken dat de nationale feestdagen door iedere bevolkingsgroep anders beleefd worden en in eigen kring worden gevierd. Doordat de grote politieke partijen nog steeds langs etnische scheidslijnen zijn georganiseerd is er onvoldoende formele aandacht voor het

integratievraagstuk. Desondanks leven de verschillende bevolkingsgroepen vreedzaam naast elkaar en hebben de etnische tegenstellingen niet tot massale geweldsuitbarstingen geleid.

De minister van Justitie en Politie (lid van de Surinaamse Partij van de Arbeid; gebaseerd op een vakbondshistorie) sprak tijdens het interview zijn zorg uit over het in stand houden van deze tegenstellingen: “*De politiek maakt van dit land op deze manier een tijdbom*”.

3.5. Checks and balances in Suriname

De Surinaamse staat is opgebouwd volgens het principe van de Trias Politica waarbij een scheiding van de uitvoerende, de wetgevende en de rechterlijke macht wordt nageleefd bij de staatsrechterlijke ordening van het land. Deze rechtstatelijke beginselen komen in werkelijkheid niet uit de verf.

Zo geniet de Procureur generaal (als onderdeel van de rechterlijke macht) grondwettelijke bescherming en kan hij een belangrijke functie vervullen in de stabiliteit van de rechtsstaat omdat hij voor het leven benoemd is. De functie is derhalve niet afhankelijk van de grilligheid van bestuurswisselingen. De huidige functie van Procureur Generaal is gedurende de afgelopen twee regeerperiodes niet ingevuld evenmin als de functie van President van het Hof die ook voor het leven benoemd is. Als gevolg hiervan zijn de beide (waarnemend) functionarissen niet in staat volledig onafhankelijk hun functie uit te oefenen.

Uit nagenoeg alle interviews en mijn eigen waarneming wordt de veronderstelling bevestigd dat er een grote mate van ondoorzichtige verving tussen bestuurders, ambtenaren, politieke partijen en de samenleving is, die er de oorzaak van zouden kunnen zijn dat de ontwikkeling van het land geblokkeerd wordt. Dit is een voedingsbodem voor een instabiel systeem waardoor het hanteren van checks and balances onder druk kan komen te staan.

De overheid werkt het zo nu en dan ook in de hand. De parlementariërs hebben naast hun functie in de Nationale Assemblee een reguliere baan. De meeste parlementariërs zijn daarnaast ook ambtenaar waardoor het beleid van de eigen minister niet snel wordt bekritiseerd: Er ontstaat een *conflict of interest* geeft een geïnterviewde hierover aan.

Veel ambtenaren met belangrijke sleutelposities binnen de overheid zijn vervuld op basis van politieke voorkeur.

Er is nauwelijks informatie beschikbaar ten behoeve van een adequate verantwoording en een aantal parlementsleden geeft aan dat er regelmatig informatie wordt achtergehouden ten behoeve van adequate besluitvorming en advisering.

Daarnaast vervullen de media niet hun functie als waakhond van de democratie. In de Surinaamse media wordt in beperkte mate opiniërende journalistiek bedreven. De media richten zich voornamelijk op nieuwsverstrekking.

“Vertrouwen en geheimhouding kent men niet, alles wat in officiële kringen besproken wordt ligt zo op straat. Zo kan Bouterse naar de letter van de wet worden aangepakt voor een aantal van zijn daden. In de praktijk doet niemand iets, uit angst, ook de media houden zich op de vlakte. Bouterse heeft een grote aanhang bij het ‘lumpenproletariaat’; de onderklasse van de samenleving. Hij profiteert van de misstanden en bespeelt het volk met zijn charismatische speeches” zegt één van de geïnterviewden.

Het Comité Christelijke Kerken schreef in 1998 reeds een memorandum *Waarachtigheid, behoorlijk bestuur en welzijn* waarin wordt aangegeven dat de politiek niet dienstbaar lijkt te zijn aan de ontwikkeling van een bestuurlijke orde die zekerheid en welzijn biedt aan de totale samenleving. Maar veeleer in dienst staat van een beperkte groep mensen die machtscentra vormen met een eigen cultuur en eigen structuren.

Uit mijn eigen waarneming en vanuit de respondenten is vast te stellen dat Suriname een cultuur kent waarbij een baas alle besliskracht heeft. Hij bedient zich van zijn eigen mensen op sleutelposities, zodat hij bepaalt wat er gebeurt. De hiërarchie is bepalend en niet de kwaliteit van de besluitvorming. De Minister en de directeur van de betreffende dienst zijn altijd van dezelfde politieke kleur waardoor nauwelijks ruimte is voor andere invalshoeken op de besluitvorming.

Politieke partijen zijn gebaseerd op een stelsel van cliëntelisme. Men wordt op een morele wijze verbonden aan een politieke partij. Dat gebeurt niet op basis van een inhoudelijk partijprogramma, maar politieke klantenbinding vindt plaats op basis van etniciteit. Op deze wijze stellen de politieke partijen zich zeker van een vaste aanhang tijdens de verkiezingen.

In de Nationale Assemblée zijn geen woordvoerders van politieke partijen met een bepaalde specialisatie. De fractievoorzitter bepaalt het beleid en voert het woord. Er zijn wel tien verschillende commissies in de Nationale Assemblée, waarvan één voor Justitie en Politie. Het zijn de fractieleiders, ongeacht hun kennis van zaken, die hun stempel op de adviezen van een commissie drukken. Eén van de respondenten daarover: *“We leven in een commandocultuur, de baas bepaalt wat er gebeurt. Daardoor kennen we ook geen ondernemerschap. Zo zijn we opgevoed”*.

In dit systeem worden overheidsdiensten onderworpen aan zelfzuchtige strevingen gericht op snelle persoonlijke verrijking, buitensporige vermogensvorming en op een cultuur van overdaad, verspilling en materiële pronkzucht van een kleine groep die zich richt op import en doorvoer van drugs en illegale uitvoer van natuurlijke hulpbronnen.

Binnen deze machtscentra met zijn eigen procedures en structuren is het ontoegankelijk voor systemen die gebaat zijn bij een objectieve democratische controle, wordt geconcludeerd in het memorandum *Waarachtigheid, behoorlijk bestuur en welzijn* (Comité Christelijke Kerken, 1998).

3.6. Criminaliteit en veiligheid

Suriname kent omvangrijke veiligheids- en criminaliteitsproblemen. Internationale criminele organisaties die zich met drugs- en wapenhandel of mensensmokkel bezighouden gebruiken Suriname – en met name de binnenlanden – steeds vaker als tussen- of eindstation. Het veiligheidsgevoel van de bevolking wordt aangetast door een zekere verharding in de criminaliteit door de toename van (wapen)geweld. Verontrustend daarbij is de toename van de jeugdcriminaliteit.

In het voorwoord van het Jaarverslag 2002 van het Korps Politie Suriname geeft de korpschef aan dat het korps zich ervan bewust is dat zoals de criminaliteit zich nu ontwikkelt, het onveiligheidsgevoel, zich blijft manifesteren.

Tijdens mijn aanwezigheid was de bezetting van de cellenhuizen circa 1000 personen terwijl er plaats is voor 250 mensen. Met als gevolg personele druk bij de politie ten aanzien van de bewaking, mensonterende omstandigheden voor de gedetineerden en een reeks van uitbraken.

Uit de criminaliteitsstatistieken valt niet de conclusie te trekken dat de criminaliteit in Suriname ernstig toeneemt.

De statistieken over criminaliteit worden verstrekt door de Dienst Criminele Informatie Voorziening (D.C.I.V.) van het Korps Politie Suriname.

De statistieken van de laatste jaren, die overigens geen gedetailleerde omschrijving van de delicten en ook geen trendanalyses bevatten, geven het onderstaande beeld in tabel 1.

Zo wordt gerapporteerd dat er in 2001 in totaal 4387 “Misdrijven tegen leven en personen” werden geregistreerd. Er wordt geen nadere specificatie gegeven van de cijfers en er ontbreken verklaringen voor duidelijke afwijkingen (bijv. bij de verkeersdelicten in 2001). Het D.C.I.V. stelt wel het materiaal ter beschikking, maar maakt zelf geen analyses voor de buitenwacht.

Tabel 1: aantal gepleegde strafbare feiten naar soort en aantal

Strafbare feiten	Jaar 1999	Jaar 2000	Jaar 2001	Jaar 2002
- Misdrijven tegen openbare orde en gezag	363	381	386	447
- Misdrijven tegen leven en personen	4.607	4.430	4.387	4.528
- Ruwheidsmisdrijven	710	760	895	971
- Seksuele misdrijven	552	505	587	449
- Vermogensdelicten	15.420	15.729	15.175	16.071
- Economische delicten	112	222	240	82
- Verkeersdelicten	1.395	1.308	247	830
- Overtreding Opiumwet	505	443	128	124
- Overige	86	109	171	104
Totaal	23.750	23.887	22.216	23.606

Bron: D.C.I.V. Korps Politie Suriname

Het D.C.I.V. heeft inmiddels aangegeven dat het aantal gepleegde strafbare feiten voor 2003 neerkomt op 23.885 delicten. Dat aantal zit ongeveer op hetzelfde niveau van voorgaande jaren.

De zaken die de meeste aandacht van de bevolking hebben getrokken zijn de moorden en overvallen. Inderdaad blijkt bij deze categorieën sprake te zijn van een duidelijke toename (tabel 2). In welke mate het om een tijdelijke dan wel structurele toename gaat is moeilijk te beoordelen zonder de langere-termijntrend te analyseren op basis van betrouwbare cijferreeksen. Het bijhouden van statistieken over de criminaliteit is essentieel om na te gaan of het beleid dat gevoerd wordt ter bestrijding van de criminaliteit wel effectief is.

In ieder geval blijkt zowel het aantal moorden als het aantal gewapende roofovervallen de afgelopen tijd in vergelijking met 4 tot 5 jaar geleden te zijn toegenomen. Die toename vertoont echter geen gelijkmatig, maar een ietwat grillig verloop. Een aantal van 850 gewapende overvallen (in Nederland wordt dit feit geregistreerd onder de noemers overvallen en straatroof) per jaar betekent dat er 71 per maand zijn geregistreerd oftewel iets meer dan 2 per dag (Schalkwijk, 2004: 3). Nagenoeg alle feiten worden in de hoofdstad Paramaribo gepleegd. Een qua omvang vergelijkbare stad in Nederland zoals Groningen telt 300 gewapende overvallen (overvallen en straatroof) op jaarbasis.

Tabel 2: Overzicht aantal moorden en vermogensdelicten (met vuurwapens)

	Moord en Doodslag	Gewapende overvallen	Verandering t.o.v. het jaar er voor (overvallen)
Jaar 1999	Geen gegevens	330	
Jaar 2000	19	665	+ 102%
Jaar 2001	18	377	- 43%
Jaar 2002	13	504	+ 34%
Jaar 2003	24	850	+ 69%

Bron: D.C.I.V. Korps Politie Suriname

Ofschoon het aantal moorden gestegen is, moet gezegd worden dat het relatief toch nog lager ligt dan in Guyana (180 in 2003), Trinidad (229 in 2003) en Jamaica (971 in 2003). Deze landen hebben echter een hoger bevolkingsaantal. Suriname komt uit op ca. 5 moorden per 100.000 inwoners, Guyana op een ratio van 22, Trinidad op 19, en Jamaica op 37. Niettemin ligt de moordratio in Suriname toch een stuk hoger dan in bijvoorbeeld Nederland waar in totaal 195 moorden in 2002 werden gepleegd zodat het moordcijfer iets hoger dan 1 is. In de Verenigde Staten is het gemiddelde moordcijfer de laatste tien jaren flink gedaald van circa 10 naar 4 per 100.000, ofschoon in sommige grote steden de ratio een stuk hoger ligt. In het algemeen hebben de Caribische landen dus een vrij hoge moordratio (www.iaca.net, International Association of Crime Analysts, 2004).

3.6.1. Het beeld van de bevolking

Een andere internationaal gebruikte invalshoek om de criminaliteit te meten is vanuit de bevolking zelf. Deze cijfers kunnen verschillen met die van de officiële instanties, omdat de burgers bijvoorbeeld bepaalde zaken niet (meer) aangeven.

In Suriname is nog heel weinig bevolkingsonderzoek naar veiligheidsbeleving gedaan en er zijn geen dark-number studies naar de omvang van de werkelijke criminaliteit.

Onveiligheid kan worden uitgedrukt in objectieve en in subjectieve zin. De objectiviteit van het onveiligheidsgevoel komt tot uiting in de kans die mensen lopen om daadwerkelijk slachtoffer te worden van enigerlei vorm van criminaliteit. Bij subjectieve veiligheid gaat het om de perceptie die mensen hebben van hun eigen veiligheid.

In februari 2003 heeft het IDOS de burgers van de districten Paramaribo, Nickerie en Commewijne gevraagd naar hun ervaringen met criminaliteit en naar hun mening over de politie. Uit deze cijfers zijn een aantal interessante zaken naar voren gekomen (Schalkwijk, 2004: 4).

De omvang van de criminaliteit wordt door de geïnterviewde Surinamers als behoorlijk ervaren; 38% van de respondenten gaf aan in de afgelopen twaalf maanden dat zij zelf (of iemand in hun huishouden) slachtoffer waren geweest van diefstal of van een andere vorm van criminaliteit. Er zijn echter regionale verschillen, want in Paramaribo lag het percentage rond 50%, in Commewijne was het 21% en in Nickerie rond de 27%. In Paramaribo heeft dus één op de twee personen de criminaliteit van nabij meegemaakt.

In Nederland wordt via de Politie-monitor Bevolking onderzoek naar het veiligheidsgevoel van burgers gedaan. Daarin wordt bij een aantal delictgroepen gekeken naar het slachtofferschap. Omgerekend naar alle delicten komt het er op neer dat in Nederland 40% tot 50% van de respondenten in de afgelopen 12 maanden slachtoffer is geweest van criminaliteit volgens de laatste Politie-monitor 2004. Dit betekent dat objectief gezien de kans om slachtoffer van criminaliteit te worden in Nederland groter is dan in Suriname.

Politie-monitor Bevolking meet ook het subjectieve onveiligheidsgevoel onder burgers door te vragen of mensen zich wel eens onveilig voelen. In Nederland voelde in 2003 28% van de bevolking zich wel eens onveilig en 5% voelde zich vaak onveilig. Mijn indruk is dat de onveiligheidsgevoelens in Suriname groter zijn dan in Nederland als gevolg van de kleinschaligheid van de samenleving gecombineerd met een ‘verhaalcultuur’, waarbij elk incident van mond tot mond gaat. Gedurende mijn verblijf in Suriname was de onveiligheid bij nagenoeg iedereen een onderwerp van gesprek. Onderzoek hiernaar is niet gedaan.

De wijze waarop de politie omgaat met de criminaliteit is mede bepalend voor het veiligheidsgevoel.

Van degenen die slachtoffer zijn geweest van criminaliteit zegt 84% dat ze aangifte hebben gedaan bij de politie. Na de aangifte heeft 44% niets meer gehoord van de politie en was 36% ontevreden over de afhandeling. Slechts 9% gaf aan tevreden te zijn met de wijze waarop de politie de zaak heeft afgehandeld en 11% was niet helemaal ontevreden ("ging wel"). Het is dan ook niet verwonderlijk dat 65% van de ondervraagden het eens was met de stelling dat de politie de criminaliteit niet aankan, omdat de criminelen beter bewapend zijn. Met de stelling dat de politie te snel schiet op verdachten was 29% het eens en 63% oneens, terwijl 6% geen mening had. Criminaliteit blijkt overigens veel meer voor te komen in arme buurten (NIKOS onderzoek, 1998).

Opvallend is dat er onder de slachtoffers nauwelijks verschil is tussen mannen en vrouwen en dat in de stad Javanen en Hindoestanen naar eigen zeggen minder vaak het slachtoffer van criminaliteit zijn geweest dan Creolen en Marrons.

Tijdens mijn verblijf kwam diverse malen het aandeel van de Marrons (rechtstreekse afstammelingen van slaven) in de gewapende overvallen aan de orde. In Suriname is echter

nauwelijks criminologisch onderzoek gedaan naar de oorzaken van criminaliteit. De oververtegenwoordiging van de jeugdige Marrons in de criminaliteit is te verklaren is vanuit de binnenlandse oorlog (1986-1988). Tijdens de binnenlandse oorlog werd veel van de infrastructuur in het binnenland vernietigd. Mensen raakten ontheemd en structuren vielen weg en doordat het Vredesakkoord van 1992 stagneerde verergerde de situatie van deze groep omdat de wederopbouw niet op gang kwam (Schalkwijk, 2004: p.5).

Voor veel Marrons en Inheemsen, berokken bij deze episode, heeft dit nadelige gevolgen gehad, waaronder gebrek aan onderwijs, kapotte gezinnen, huisvestingsproblemen, werkloosheid, etc. Deze groep is niet in staat op reguliere wijze aansluiting te vinden bij het dagelijks leven in Paramaribo. Er zijn nauwelijks programma's om de gevolgen van de oorlog aan te pakken. Als gevolg van een aantal gewelddadige overvallen op woningen in Paramaribo gepleegd door Marrons is het onveiligheidsgevoel van de burgers enorm aangetast en is het imago van de Marrons ernstige schade toegebracht.

3.6.2. Georganiseerde criminaliteit

In de Regeringsverklaring van Suriname (Venetiaan, 2000) staat dat al de inspanningen voor een gezond en welvarend Suriname alleen tot stand komen als veiligheid de hoogste prioriteit geniet.

Als bedreigingen voor de criminaliteit worden niet alleen de geïsoleerde gevallen van harde criminaliteit genoemd, maar meer nog de opdringende criminele circuits die in de drugsdoorvoerhandel, illegale mijnbouw, illegale wapenhandel en witwaspraktijken hun heil zoeken.

Het merendeel van de geïnterviewde personen uit mijn onderzoek maakt zich zorgen over de aard en omvang van de georganiseerde criminaliteit: Binnen alle geledingen van de Surinaamse samenleving neemt de georganiseerde criminaliteit de macht over. Suriname wordt, naar de mening van een aantal respondenten een 'narcocratie' genoemd, waarbij de rechtsstaat informeel buiten werking wordt gesteld. Buiten de legitieme structuren van de rechtsstaat worden besluiten genomen die gestoeld zijn op belangen van al dan niet criminele geldschietters. Daarnaast wordt over corruptie binnen alle geledingen van het ambtenarenapparaat gesproken. Een leidinggevende bij de politie gaf in het interview aan dat de belangrijkste sponsor van de verkiezingscampagnes, de georganiseerde criminaliteit is. Dit gaat volgens respondent zo ver dat zelfs ministers op basis van deze financiering hun post hebben verkregen.

Begin jaren tachtig was er al sprake van betrokkenheid van de Colombiaanse drugsmaffia in Suriname. In 1983 nam de toenmalige president van de Centrale Bank, Jules Sedney, ontslag omdat hij niet wilde meewerken aan een dubieuze Colombiaanse lening.

In 1986 was de eerste indicatie dat Suriname een doorvoerhaven voor cocaïne uit Colombia en Brazilië was geworden door de veroordeling in Miami van Bouterse zijn tweede man uit het Surinaamse leger, Etienne Boereveen.

Door diverse landen in de regio werd zorg over het handhaven van de democratie in Suriname uitgesproken. Vanuit Washington maakte men zich zorgen over de rol van Suriname als doorvoerhaven van cocaïne. De Amerikaanse onderminister van Buitenlandse Zaken Bernard Aronson verklaarde op 5 maart 1991 in het Congres, geen nieuwe drugsdictatuur in de regio te accepteren.

In de Tweede Kamer werd discussie gevoerd of Nederland zich niet intensiever met de ontwikkeling van Suriname moest bemoeien. In opdracht van enkele betrokken ministers werd zelfs een ‘worst case scenario’ opgesteld voor een eventueel militair ingrijpen. Op Amerikaans initiatief was al een invasieplan opgesteld. Den Haag weigerde uiteindelijk zijn fiat te geven omdat er een alternatief voor Bouterse zou hebben ontbroken. Minister-president Ruud Lubbers heeft nog met de gedachte gespeeld van een Gemenebestrelatie met Suriname met als belangrijkste oogmerk, het elimineren van de militaire schaduwmacht (Buddingh’, 1999: 357).

Problemen als de economische crisis en drugshandel zouden dan gemakkelijker kunnen worden aangepakt. Via diplomatieke kanalen hadden de meeste betrokken landen (Verenigde Staten, Frankrijk en Venezuela) aangedrongen op een veel actievere Nederlandse rol in Suriname. Dit signaal leidde er in ieder geval toe dat de nieuwe regering (Nieuw Front) de hoogste prioriteit gaf aan de samenwerking met Nederland.

Uit interviews van leden van het Openbaar Ministerie en het K.P.S. komt naar voren dat het merendeel van de Surinaamse drugsbaronnen van Hindoestaanse komaf is (“Kwattakartel”). Via informatie van de Justitiële Dienst is gebleken dat ook criminelen uit voormalig Oost-Europa, Turkije, Libanon en China in Suriname een veilig investeringsklimaat aantreffen voor crimineel verkregen gelden.

Via witwaspraktijken zoals het vestigen van casino’s, wisselkantoren (cambio’s), onroerend goed, recreatieplaatsen, beveiligingsbureaus, illegale mijn- en bosbouw en het sponsoren van allerlei activiteiten en politieke partijen vindt de georganiseerde criminaliteit haar weg naar de bovenwereld.

In de regeringsverklaring 2000-2005 staat daarover geschreven: *‘Elke rechtgeaarde Surinamer heeft een plaats in te nemen in de strijd tegen deze bedreiging van onze staat en ons volk’.*

De waarnemend Procureur-generaal zegt daarover:

“In hoeverre rekent dit volk af met normafwijkend gedrag, met negatief en minderwaardig gedrag? Als de rest van de samenleving geen moeite heeft met en aantal zaken is er weinig drang om te veranderen. De structuren van de samenleving zijn niet sterk en dat brengt een groot risico met zich mee (...). Als land hebben we geen antwoord op de politieke corruptie. Er worden soms bewust verkeerde beslissingen genomen (...). We zijn ook niet in staat de soevereiniteit over ons grondgebied uit te oefenen. Er landen her en der vreemde vliegtuigjes zonder dat wij het weten (...). De ruimte om het korps te zuiveren is beperkt. We hebben te weinig mensen in dit land, waardoor er nauwelijks kwaliteit te verkrijgen is”.

3.7. Samenvatting

De republiek Suriname kent een korte doch turbulente historie, ondermeer als gevolg van een militaire staatsgreep, die van invloed is de inrichting en ontwikkeling van het staatsbestel.

Het huidige staatsbestel is een parlementair-presidentieel systeem dat gebaseerd is op de principes van een democratische rechtsstaat.

De samenstelling van de Surinaamse bevolking is zeer heterogeen en tot op de dag van vandaag is geen sprake van een nationaal cultureel besef waardoor niet vanuit een gezamenlijke identiteit naar de ontwikkeling van het land gekeken wordt. De etnische verscheidenheid komt tot uiting in de samenstelling van de politieke partijen en werkt verlamdend in de besluitvorming. Hierdoor komen de rechtstatelijke principes van checks and balances in een cultuur van cliëntelisme onder druk te staan.

Als onderdeel van het staatsbestel vervult de politie een belangrijke rol. Met de geweldsmonopolie van de overheid in de hand wordt zij geacht de sociale orde van de gehele samenleving te bewaken. In essentie is de politiefunctie niets minder dan een geïnstitutionaliseerde vorm van sociale controle (Reiner, 2000: p.2). Als de politie in de gelegenheid wordt gesteld haar functie onafhankelijk (los van de politiek-etnische scheidslijnen) uit te oefenen zou zij een extra impuls kunnen geven aan het waarneembaar bevorderen van de rechtsstaat en de democratie.

In Suriname is niet goed vast te stellen hoe het werkelijk gesteld met de criminaliteit en de veiligheid. Betrouwbare statistieken en onderzoeken naar de onveiligheid ontbreken. Bij de bevolking zijn de (subjectieve) gevoelens van onveiligheid groot doordat Suriname een

‘verhaalcultuur’ in een kleine gemeenschap kent waardoor één incident vele malen besproken wordt.

Punt van zorg is de invloed van de georganiseerde criminaliteit in de samenleving. Vanuit diverse bronnen viel waar te nemen dat politieke partijen gefinancierd worden met crimineel geld en dat de georganiseerde criminaliteit op verschillende branches investeert in de bovenwereld. De toenemende corruptie van het ambtenarenapparaat is hier mede debet aan.

In de Transparency International Corruption Perceptions Index 2003 worden 133 landen langs een corruptiemeetlat gelegd. Suriname komt op deze meetlat niet voor. De onderdirecteur van het ministerie van Binnenlandse zaken is voornemens een Nationaal Integriteits Systeem op te zetten naar het model van Transparency International (www.transparency.org), zodat ook Suriname zich kan laten toetsen aan de hand van internationale criteria op het gebied van integriteit.

De huidige regering geeft aan dat het beleid er op gericht is dat burgers zich beschermd weten en overtuigd zijn te wonen in een rechtvaardige samenleving: *‘Daarom zullen versterking en waarborging van de rechtsstaat en democratie uitdrukkelijk en waarneembaar worden bevorderd’*.

Vanuit deze sociaal-maatschappelijke context zal ik in het volgende hoofdstuk de aanloop naar het huidige politiebestedel in Suriname beschrijven.

4. De politiefunctie in Suriname

Ik beschrijf in dit hoofdstuk de Surinaamse politie na 1973 omdat in dat jaar de politie een omslag heeft gemaakt van het Korps Gewapende Politie naar het Korps Politie Suriname. Ik zal stilstaan bij de militaire coup van 1980 als markant punt in de ontwikkeling van de politiefunctie. Daarnaast zal ik tevens een beeld geven onder welke gezagsstructuur de Surinaamse politie haar functie uitoefent en welke externe partners een rol spelen in de uitoefening van de politiefunctie.

Het K.P.S. is, voor wat betreft de structuur en regelgeving, niet te vergelijken met een politieorganisatie uit het Caribische gebied.

De politie in Suriname is vanuit de koloniale historie volledig op Nederlandse leest geschoeid. Het Politiehandvest is tot stand gekomen in de periode dat Suriname een Nederlandse kolonie was. Zo staat in artikel 5 van het Politiehandvest geschreven: “*De politie oefent haar taak uit in ondergeschiktheid van het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregelen*” hetgeen identiek is aan de omschrijving van de politietaak in de Nederlandse Politiewet. Zoals bijna alle ex-koloniën blijft men naar het moederland terug kijken. Daarnaast zijn tot en met 1984 alle Surinaamse politieofficieren aan de Nederlandse Politie Academie in Apeldoorn opgeleid.

4.1. Organisatie Korps Politie Suriname

Met de inwerkingtreding van het Politiehandvest (Karsowidjojo, 1971) op 1 januari 1973 veranderde de naam van het korps van Korps Gewapende Politie in Korps Politie Suriname. Het nieuwe korps staat onder gezag van de korpschef, die onder leiding van de Minister van Politie en Justitie, wordt belast met de organisatie en het beheer van de politie. De korpschef wordt aangesteld en ontslagen door de gouverneur, na de onafhankelijkheid van 1975 door de president (Lie A Kwie, Esajas en Loor, 1995). Het verkrijgen van de staatkundige onafhankelijkheid in 1975 heeft voor het functioneren van de politie op dat moment weinig invloed gehad.

Het Korps Politie Suriname is een landelijk politiekorps dat territoriaal onderverdeeld is in gewesten, waarvan de grenzen samenvallen met de districtgrenzen. Deze lokale politiezorg valt onder verantwoordelijkheid van de Hoofdstedelijke Dienst en Gewestendienst, waarbij de Hoofdstedelijke Dienst een uitgebreide structuur met verschillende afdelingen kent onder leiding van de stadscommandant.

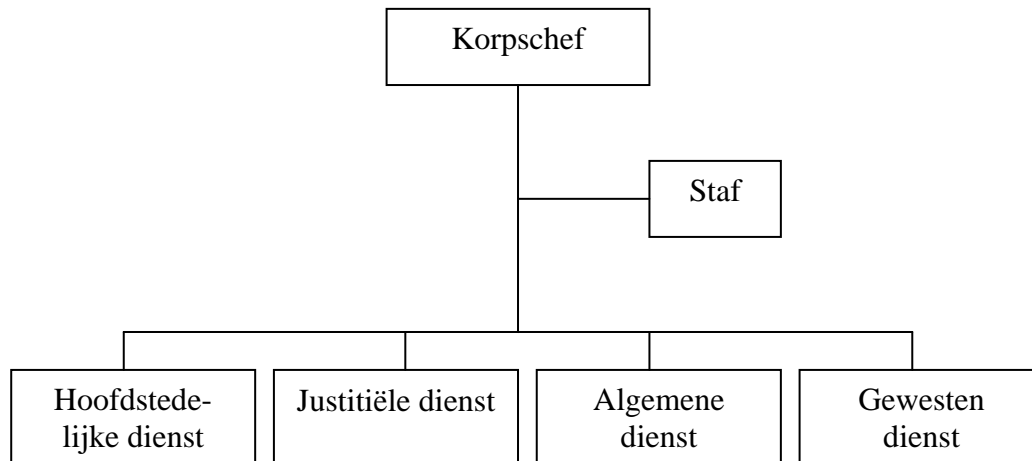
Elk gewest bestaat uit één of meer ressorten waarin één of meer politieposten zijn gevestigd. Aan het hoofd van de politie in een gewest staat de gewestelijke politiecommandant, aan het hoofd van een ressort, een ressortcommandant.

Het epicentrum van het sociaal-maatschappelijk leven en dus ook het politiewerk ligt in het gewest Paramaribo. Driekwart van de bevolking van Suriname woont in Paramaribo en nabije omgeving. Het overgrote deel van het politiekorps is dan ook daar gestationeerd.

De Justitiële Dienst en de Algemene Dienst zijn landelijk opererende diensten met respectievelijke een justitiële en een administratief-technische taakstelling.

De opsporingsambtenaren van het K.P.S. hebben een opsporingsbevoegdheid over het hele grondgebied en de territoriale wateren van de Republiek Suriname. De huidige formele organisatiestructuur is vastgelegd in een beschikking van de minister van Justitie en Politie (Besch.nr.1341/1991).

Organisatieschema K.P.S.

4.2. Taakstelling

Volgens het Politiehandvest en artikel 178 van de Grondwet werd de taak van de politie onderverdeeld in:

- Handhaving van de openbare orde en inwendige (binnenlandse) veiligheid, het voorkomen van inbreuken daarop en de bescherming van personen of goederen;

- Opsporing van strafbare feiten en toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften, waarop bij overtreding straf is gesteld.

Daarnaast werd aan de politie een aantal bijzondere taken opgedragen (artikel 6 Politiehandvest):

- De vreemdelingendienst;
- Vervoer en bewaking van gedetineerden;
- Betekenen van gerechtelijke stukken in strafzaken;
- Handhaving van de rechtsorde bij openbare vergaderingen en bij terechtzittingen;
- Brandbestrijding in gewesten waar geen speciale dienst hiervoor bestaat;
- Andere werkzaamheden, welke haar worden opgedragen in verband met de daadwerkelijke handhaving van de openbare orde;
- Het verlenen van hulp en bijstand in gevallen waarin zulks redelijkerwijs van haar kan worden verwacht;
- Hulpverlening aan hen die zulks behoeven.

4.3. De minister van Justitie en Politie

In artikel 7 van het Politiehandvest staat geschreven dat de algemene leiding over de politie berust bij de minister van Justitie en Politie. De minister van Justitie en Politie geeft daar in de praktijk op geheel eigen wijze invulling aan. De minister is op alle officiële gelegenheden van het K.P.S. vertegenwoordigd en verricht alle officiële handelingen namens het K.P.S.

Veel respondenten geven aan dat de politie gepolitiseerd is. In die zin dat de korpschef dezelfde politieke kleur moet hebben als die van de minister van Justitie en Politie en daarmee een rechtstreeks verlengstuk is van de minister. De korpschef geeft tijdens een interview aan dat hij zelf niet de media zal zoeken om knelpunten aan de orde te stellen omdat hij de minister niet voor de voeten wil lopen.

Ten aanzien van de uitgaven van het korps is de politieleiding afhankelijk van de invloed die de minister van Justitie en Politie heeft in de ministerraad. Er is een bedrag begroot voor de politiekosten, waarbij het geld wordt beheerd door het ministerie van Financiën. Voor een belangrijke uitgave moet de Minister van Justitie en Politie toestemming verkrijgen van de gehele ministerraad.

De korpschef geeft aan dat de positie van de minister als vertegenwoordiger van de Surinaamse Partij van de Arbeid (S.P.A.) de besluitvorming bemoeilijkt omdat de S.P.A. een positie inneemt tussen de grote politieke partijen in de coalitie, waardoor de besluiten

compromissen betreffen. Daarnaast is geen van de andere ministeries bereid de verantwoordelijkheid voor criminaliteit op te eisen omdat het politiek te risicovol is. De minister geeft in zijn interview aan dat alleen de politie, het leger en de inlichtingendienst bij criminaliteit en veiligheid betrokken zijn.

4.4. De rol van de Nationale Assemblée

Er is binnen de Nationale Assemblée een commissie voor Justitie en Politie. De commissieleden zijn inhoudelijk onvoldoende betrokken bij de Surinaamse politie. De commissie is zich bewust van de toename van de criminaliteit en maakt zich tegelijkertijd zorgen over het ontbreken van doelstellingen en cijfermateriaal voor overzicht, prioritering en evaluatie. Er is geen structurele verantwoording vanuit het korps naar de D.N.A. De commissieleden zijn daarnaast ook van mening dat er meer aandacht moet komen voor de aanpak van de georganiseerde criminaliteit en de jeugdcriminaliteit.

De commissieleden hebben geen inbreng in de totstandkoming van het beleidsplan van het K.P.S.

4.5. De rol van het Openbaar Ministerie

In het Politiehandvest staat in artikel 8 geschreven dat de Procureur-generaal, als hoofd van het Openbaar Ministerie, belast is met de justitiële politiezorg. Hij is bevoegd tot het geven van instructies ter voorkoming en opsporing van strafbare feiten en waakt voor een kundige uitoefening van de politietaak. Uit hoofde van zijn functie is hij bevoegd inlichtingen in te winnen en aan de politie voorstellen te doen die hij nodig vindt in het belang van een goede justitiële politiezorg.

De officieren van justitie zijn zowel naar type strafrechtzaken als naar gebied ingedeeld. Ten aanzien van de beleidsmatige aansturing van de politiegewesten komt niets terecht, zo blijkt uit de interviews. Er is geen structureel contact over het politiebeleid met de gewestelijke politiecommandanten. De decentrale justitiële inbreng met enige structuur bestaat uit een wekelijks bezoek van een officier van justitie aan het district Nickerie voor de justitiële voorleggingen. Dat is momenteel de enige directe betrokkenheid van het Openbaar Ministerie met de districten.

De officieren van justitie zijn niet te spreken over de kwaliteit van het politiewerk. Over het algemeen vindt men de kwaliteit van de processen-verbaal slecht en ook ten aanzien van het insluitingsbeleid van arrestanten ontbreekt, naar hun mening, eenduidigheid. Blijkens

interviews met vertegenwoordigers van het Openbaar Ministerie komt het beeld naar voren dat er regelmatig arrestanten worden ingesloten op basis van subjectieve overwegingen. Naar de mening van deze respondenten is dat één van de oorzaken van een ongecontroleerde toedeling van celcapaciteit met overbelasting tot gevolg.

Het Openbaar Ministerie in Suriname is bedrijfsmatig in ontwikkeling stil blijven staan. Er wordt niet gewerkt met een case-screeningsmodel of met beleidssepots waardoor al snel een verstopping in de strafrechtketen ontstaat.

De waarnemend Procureur-Generaal geeft aan dat het Openbaar Ministerie geen rol speelt in de beleidsprioriteiten van de politie vanwege het feit dat ze tot de rechterlijke macht behoren en op die manier hun onafhankelijkheid willen behouden. Ze vormen een aparte entiteit en hebben een responsieve rol in de aanpak van criminaliteit: *“De officieren van justitie zouden zich minder als ‘crimefighter’ moeten profileren en meer een rechterlijke attitude aan de dag moeten leggen”*. Als gevolg hiervan is er geen strategische strafrechtketen waar het Openbaar Ministerie onderdeel van uit maakt.

In de uitoefening van de gezagsfunctie naar de politie wordt een sterke scheiding gemaakt tussen preventieve politietaken en de justitiële politietaken. De Procureur-Generaal is namelijk grondwettelijke belast met de vervolging en is verantwoordelijk voor de opsporing van strafbare feiten (artikel 146 lid 2 Grondwet).

4.6. Rol van het lokale gezag

In het Politiehandvest wordt in artikel 9 vermeld dat de districtscommissaris zorgt voor de handhaving van de openbare orde en rust in zijn district en dat hij daartoe de leiding heeft over de politie in zijn district. In lid 2 van dat artikel staat beschreven dat de districtscommissaris zich onthoudt van aanwijzingen die technisch-politiek van aard zijn en dat de aanwijzingen de bevelen van de minister of die van de Procureur-generaal niet mogen doorkruisen.

Districtscommissarissen vervullen geen rol in de totstandkoming van het beleidsplan van het district. De districts- en ressortraden worden niet betrokken bij het politiebeleid door de Gewestelijke Politiecommandant en zijn niet op de hoogte van het bestaan van een beleidsplan van het K.P.S. Uit de interviews blijkt dat na 1980 de decentrale verantwoordelijkheid van de districten helemaal verwaterd is. De districten beschikken nog amper over financiële middelen om tot uitvoering van beleid over te gaan.

Er wordt geen invulling gegeven aan de wettelijke taak van de districtscommissaris ten aanzien van de politie. Als de relatie met de politie goed is, is de lokale politie bereid op incidentbasis werkzaamheden op verzoek van de districtscommissaris uit te voeren. Bijvoorbeeld in de vorm van een controle.

Er is geen structureel overleg tussen de Gewestelijk politiecommandant en de districtscommissaris. De districtscommissarissen ervaren een centrale sturing vanuit Paramaribo als leidend voor het functioneren van de politie. De districtscommissarissen beschikken over weinig informatie en vernemen doorgaans uit de media wat er op politiegebied in hun district gebeurd is.

Zo is de districtscommissaris (vergelijkbaar met een burgemeester in Nederland) verantwoordelijk voor de openbare orde, maar in de praktijk is het de korpschef die bepaalt wat er gaat gebeuren. Deze heeft dus verregaande informele bevoegdheden in de districten omdat hij zich kan beroepen op artikel 9 lid 2 van het Politiehandvest (onthouden van aanwijzingen die technisch-politiek van aard zijn).

Een politiechef over de rol van de districtscommissaris: *“Ik ben voor meer decentralisatie en een sterkere rol van de D.C. Op dit moment is dat echter geen haalbare kaart omdat er geen capabele mensen op die functie zitten. Invloed op het politiebeleid zou op dit moment een ‘scheermes in handen van een aap’ zijn”*.

4.7. De invloed van de militaire dictatuur

Bouterse en de zijnen stelden in 1980 een militaire dictatuur in. In eerste instantie was de hoop van de bevolking erop gevestigd dat de militairen een eind zouden maken aan de verlamme werking van de politieke besluitvorming gebaseerd op etnische scheidslijnen. In plaats daarvan stelden zij een avondklok en censuur in. Zij verboden activiteiten van politieke partijen en lieten jongeren die van diefstal werden verdacht voor de televisiecamera's afranselen. De Nationale Militaire Raad dreigde niet te zullen schromen om verzet tegen de doelstellingen van de staatsgreep onverbiddelijk te breken. Zonder vorm van proces werden politici en professionals van de vertrokken regeringspartijen vernederd en gemarteld (Para, 1998: 16). Het leger nam uiteraard ook de taak van de politie over om de nieuwe orde te handhaven.

Voor de staatsgreep had Suriname, hoe matig ook functionerend, zijn staatsrechtelijke en psychologische kaders, waarbinnen vreedzaam met politieke conflicten werd omgegaan. Na 25 februari 1980 werden deze kaders aan diggelen geslagen. Suriname was een militaire

dictatuur geworden, waarbij openbaarheid, toetsing en verantwoording van het bestuur en mensenrechten ontbraken. De checks and balances waren onklaar gemaakt.

De maatschappelijke onvrede over de militarisering van de samenleving was groot. Een regime dat zelf wilde bepalen tot hoe laat de volwassen burger de straat op mocht was onverenigbaar met de Surinaamse sfeer. Omdat democratische politieke partijen geen activiteit mochten ontplooiën, zocht de publieke opinie haar uitlaatklep via sociale en religieuze organisaties. Soms ook via de media en bij monde van kritische intellectuelen (Para, 1998: 17).

Bouterse koerste op meer repressieve machtsuitoefening met als meest geruchtmakende uiting daarvan de Decembermoorden in 1982 waarbij 15 politieke tegenstanders zonder vorm van proces zijn gemarteld en doodgeschoten. Deze “Decembermoorden” bevestigden de totale afwezigheid van rechtsorde en rechtsstaat.

De militaire coup van 1980 heeft bij de Surinaamse politie een diepe wond achtergelaten. Een politieman werd gedood (naar de toedracht is nooit onderzoek gedaan) en diverse respondenten geven aan dat politie nog steeds ‘thuisloos’ en ‘dakloos’ is na het afbranden van het hoofdbureau. Het monumentale hoofdbureau werd symbolisch met de grond gelijk gemaakt hetgeen van negatieve invloed is op de identiteit, de status en het zelfrespect van de politie. Op die plek van het hoofdbureau aan de Keizerstraat staat een monument van de revolutie in 1980. Dit ligt gevoelig bij de Surinaamse politie en past in de reeks vernederingen die het korps ten tijde van het militaire bewind heeft ondergaan.

4.7.1. Incidenten van het leger tegenover de politie

- Een politieman ging in opdracht van de meldkamer naar het militaire kampement en werd doorzeefd door kogels van de militairen. Naar de toedracht werd nooit een onderzoek gedaan.
- Het hoofdbureau van politie werd beschoten en afgebrand. De politie werd gezien als de gewapende macht van de zittende regering en moest conform een militair draaiboek ontmanteld worden.
- Politie mensen werden in ondergoed op straat vastgebonden op hun buik gelegd direct na de coup. Dit gebeurde ten overstaan van het publiek wat als denigrerend werd ervaren.
- Meerdere politiebureaus werden afgebrand, waarbij de politie en brandweer met geweld door de militairen op afstand werden gehouden.
- Het bureau Nieuwe Haven werd door de Militaire Politie beschoten met granaten vanwege de aanhouding van een aantal militairen (op verdenking drugshandel).

- Spectaculaire bevrijding van verdachten (wederom militairen verdacht van drugsgelateerde incidenten) vanuit het politiebureau Tamenga. De dienstdoende hulpofficier van justitie moest onder bedreiging de verdachten vrijlaten.
- In 1982 na de tegencoup van Rambocus werd ten tijde van de ‘Decembermoorden’ de politie voor de tweede keer geheel ontwapend.
- Daarnaast deden zich dagelijks incidenten voor ten overstaan van het publiek, waarbij politiemensen door militairen vernederd werden. Bijvoorbeeld, een militair voertuig dat door het rode verkeerslicht reed werd aan de kant gezet, waarop de agenten met mitrailleurs bedreigd werden en het hazenpad kozen.

In een rapport uit 1991 van de gezaghebbende mensenrechtenorganisatie ‘Americas Watch’ wordt geconstateerd dat het justitieel systeem ertoe neigde soldaten te beschermen ‘waardoor militair personeel in de gelegenheid is ongestraft misdaden te plegen’. De militair Orlando Sweedo werd in 1989 op last van legerleider Bouterse door een legereenheid uit zijn politiecel bevrijd, nadat hij op verdenking van betrokkenheid bij de massamoord in Moiwana was aangehouden. Na een mislukte moordaanslag in hetzelfde jaar op Stanley Rensch, directeur van het onafhankelijke mensenrechtenbureau “Moiwana 86”, werd slechts het slachtoffer door de politie gehoord. En poging van het Openbaar Ministerie om de dood van de twee lijfwachten van Brunswijk te onderzoeken liep op niets uit, na een weigering van legerleider Bouterse om personeel van zijn kabinet te laten horen. Een arrestatiebevel van de Procureur-generaal tegen luitenant Ruben Rozendaal, één van de zestien coupplengers van 1980, die werd verdacht van betrokkenheid bij cocaïnehandel, had geen resultaat, omdat de militaire politie weigerde hem aan te houden (Buddingh’, 1999: 354).

Het meest aansprekende incident ten aanzien van wantrouwen van uitvoerende politiemensen jegens het leger is de moord op politie-inspecteur Gooding.

Herman Gooding werd op 5 augustus 1990, vlak nadat hij op het hoofdkwartier van de militaire politie met de ondercommandant over een arrestant uit het leger had overlegd, samen met twee andere politiemensen, door gemaskerde mannen in legeruniform gevangen genomen, waarna hij in koelen bloede werd doodgeschoten. Gooding was verantwoordelijk voor een groot aantal onderzoeken naar onder meer drugsdelicten, waarbij ook sprake was van militaire betrokkenheid. Een maand na de moord verklaarde minister van justitie Jules Adjodia, dat men bij het justitieel onderzoek op een ‘blinde muur’ was gestuit. Er was sprake van een sfeer van angst en intimidatie, waarbij opsporingsambtenaren met de dood werden bedreigd.

Deze zaak is nooit opgelost. Naar de mening van de geïnterviewden, was het de meest confronterende tijd tussen politie en leger, waarbij ook een politiestaking van vier maanden plaatsvond.

De meningen zijn verdeeld over de doorwerking van het trauma van 1980. Duidelijk is dat na 1980 het grootste deel van de leiding het korps, al dan niet vrijwillig, heeft verlaten. De opstelling van de politietop jegens de militaire vakbond heeft daarbij een katalyserende werking gehad. Maar ook uitvoerenden zijn door een aantal van de genoemde incidenten getraumatiseerd is mij uit de interviews gebleken. Een geïnterviewde politieman hierover: *“Ondanks alle vernederingen hebben wij het volk nooit laten vallen. We weten dat een democratie alleen kan functioneren bij een goed werkend politieapparaat. Daar haalden wij onze motivatie vandaan. Als politie zaten we op een gegeven moment tussen de militairen, het Junglecommando en de Tucajana’s. Door onze objectieve opstelling is het land weer in staat gesteld verkiezingen te houden”*.

De minister van Justitie en Politie S. Gilds (minister van Defensie in het vorige kabinet Venetiaan) geeft aan dat het trauma van 1980 langzaam op de achtergrond raakt omdat de politie zich beter ontwikkelt dan het leger en omdat de politie over betere voorzieningen beschikt met als gevolg dat het superioriteitsgevoel van het leger afneemt.

4.8. Huidige koers van het Korps Politie Suriname

Op basis van de beleidsvoornemens van de regering heeft het K.P.S. haar doelstellingen en strategieën voor een aantal jaar vastgelegd in een beleidsplan. Hierin wordt een gemeenschappelijk beeld geschetst van de lange termijn doelstellingen van het korps.

De volgende korpsuitgangspunten worden in het Beleidsplan KPS 2002- 2005 (Beleidsadviesgroep K.P.S., 2002: 1.3.) beschreven:

Het externe functioneren van het K.P.S:

- Het bijdragen aan een veilige, leefbare en democratische samenleving;
- Integriteit;
- Openheid;
- Probleemgericht werken, vanuit een integrale aanpak;
- Werken voor en onder de bevolking;
- Dienstverlening als mentaliteit;
- Aandacht voor veiligheid en criminaliteit.

Het interne functioneren van het K.P.S:

- Geografische deconcentratie;

- Generale taakstelling;
- Spreiding van verantwoordelijkheden door sturing op hoofdlijnen en vrijheid in gebondenheid;
- Een platte organisatie;
- Beleidsparticipatie;
- Open werkverhouding;
- Professionaliteit;
- Doelmatigheid.

De korpsuitgangspunten zijn vertaald naar de volgende missie:

Wij zijn een constitutionele organisatie, die de totale gemeenschap dient en beschermt.

In hoofdstuk 1.3.3. van het Beleidsplan 2002 – 2005 wordt gezag als uitgangspunt genomen voor de gekozen doelstellingen:

De politieambtenaar vormt de personificering van het overheidsgezag en het is derhalve van politiek belang de positie van het K.P.S. fundamenteel te verbeteren. Het is een conditio sine qua non voor de verdere ontwikkeling van Suriname als rechtsstaat dat de politie het vertrouwen van de bevolking wekt. Ook voor het korps zelf is het (in de uitvoering van haar taken, de pro-actieve neveneffecten daarvan, het verwerven van vertrouwen, steun en fondsen, het verwerven van goed personeel) van belang dat het gezag van het Korps Politie Suriname wordt vergroot. Gezag hangt samen met het vertrouwen dat de samenleving in het politieapparaat stelt maar ook met toepassing van (zwaard) macht.

Als politietaken worden omschreven:

- *Dienstverlening* (hulpverlening, afgifte verklaringen, assistentie bij trekken loterijen, escortes zwaar materieel, begeleiding bij vervoer van lijken, onderzoek vergunningsaanvragen, verlenen van vuurwapenmachtigingen, begeleiding geldtransporten, bemiddeling bij civielrechtelijke kwesties, verrichten van antecedentonderzoek, optreden bij publieke gemakkelijkheden, en beveiliging van hoogwaardigheidsbekleders).
- *Preventieve zorg* (preventiesurveillance, verkeersvoorlichting, verkeersonderwijs, drugsvoorlichting, algemene misdaadpreventie-voorlichting, ondersteuning van beveiligingsinitiatieven, en handhaving van de openbare orde).

- *Repressieve politiezorg* (opnemen aangiften van strafbare feiten, strafrechtelijk onderzoek, opsporing en aanhouding van verdachten, verhoren van verdachten en getuigen, getuigen ter terechtzitting, uitreiken en betekenen van gerechtelijke stukken, uitvoeren van wegcontroles).

Ten aanzien van deze hoofdtaken zegt de beleidsnota dat zo een 69% van de ambtenaren van politie bij de dienstverlening ingezet wordt (omdat dit aantal werkzaam is bij de Hoofdstedelijke Dienst en Gewesten Dienst; de basispolitiezorg) en *het vermoeden bestaat dat de meeste arbeidsuren gerealiseerd worden bij de dienstverlening.*

In Suriname wordt geen urenregistratie bijgehouden en is geen onderzoek verricht naar de inzet van personeel en middelen bij de verschillende taakvelden, vandaar dat over een vermoeden wordt gesproken.

De tweede prioriteit qua menskracht ligt bij de misdaadbesteding, die gecoördineerd wordt door de Justitiële Dienst (17% van de ambtenaren van politie), want *de repressieve zorg krijgt bij deze dienst veruit meer aandacht dan de andere zorggebieden. Aan de preventieve politiezorg wordt weinig gedaan. De preventiesurveillance komt niet tot zijn recht.*

In het Strategisch Businessplan 1999 – 2003 (Rampersad, 1999: 40-42) wordt een aantal kritische kanttekeningen geplaatst ten aanzien van het ontbreken van managementinformatie, realiseerbaarheid van doelstellingen en de bezinning op kerntaken. In de Beleidsnota wordt verondersteld dat er twee hoofdzaken zijn die de ontwikkeling van het K.P.S. belemmeren:

- Het K.P.S. kampt reeds jaren met een *structureel personeelstekort*, waardoor zij slechts beperkt kan voldoen aan de groeiende behoefte aan politiezorg vanuit de samenleving.
- Daarnaast *ontbreken de meest elementaire voorzieningen* voor een volwaardig, effectief en efficiënt politieapparaat, oftewel er wordt onvoldoende geld ter beschikking gesteld.

Via samenwerking met vooral Nederlandse politiekorpsen is het K.P.S. bezig een aantal zaken zelf te realiseren en middelen te genereren buiten de reguliere Surinaamse overheidssteun om. Daarnaast worden via donaties uit het bedrijfsleven middelen aangeschaft. Tijdens mijn aanwezigheid waren de gemeente Amsterdam samen met de regiopolitie Amsterdam-Amstelland bezig met het installeren van afgeschreven computers uit Amsterdam afkomstig ten behoeve van de Surinaamse politie.

4.9. Personeelsbestand

In het Jaarverslag 2002 van het Korps Politie Suriname staat dat er in 2002 circa 1134 executieve politieambtenaren in dienst waren en nog eens 313 ambtenaren in administratief-technische functies.

In 2004 is het aantal politieagenten en officieren gedaald naar circa 1000 politiemensen terwijl de werving en selectie van de nieuwe rekruten traag en moeizaam verloopt omdat de politie een slecht imago heeft bij de Surinaamse bevolking en vanwege het lage salaris.

Het aandeel vrouwen in de executieve politiefunctie is 8%.

Er wordt niet bijgehouden op welke wijze de verschillende bevolkingsgroepen van Suriname vertegenwoordigd zijn in het korps.

In alle jaarverslagen en beleidsplannen tussen 1999 en 2004 wordt het probleem van het personeelstekort aangehaald als gevolg van natuurlijke uitstroom en een overstap naar de particuliere beveiligingssector. Er staat echter nergens beschreven over welke formatie het korps zou moeten beschikken.

Indien we naar het personeelsbestand kijken en dit delen door de bevolking dan komen we uit op 1 politieambtenaar per 428 inwoners (oftewel 2,3 per 1000 inwoners); administratief-technisch personeel niet meegerekend. In de stad Lowell, waar de criminaliteit in 5 jaar met meer dan 50% werd teruggebracht was de ratio 1,5 agent per 1000 inwoners, welke later werd opgevoerd naar 2,5 agent per 1000, hetgeen de normale ratio in het oostelijk deel van de Verenigde Staten is (Lehrer, 2001: 26).

De criminaliteit in de Verenigde Staten, zeker in de grote steden, is echter een stuk ernstiger en lastiger dan in Suriname, zodat het K.P.S. in principe niet veel meer personeel nodig lijkt te hebben zo concludeert dr. M. Schalkwijk in zijn Anti-Criminaliteitsplan van 2 april 2004.

In Nederland varieert de ratio per korps en is inclusief het administratief-technisch personeel in Amsterdam-Amstelland 1 politieambtenaar op 183 inwoners (ratio van 5,5 agent per 1000 inwoners) en in Noord-Holland Noord 1 politieambtenaar op 569 inwoners (ratio van 1,8 agent per 1000 inwoners). Als we Nederland in zijn totaliteit bekijken komt dat neer op 1 politieambtenaar op 374 inwoners (ratio van 2,7 agent per 1000 inwoners).

Bekijken we de verhoudingen in Suriname inclusief het administratief-technisch personeel komen we uit op circa 1 politieambtenaar op 293 inwoners en dat is een ratio van 3,4 agent per 1000 inwoners. Als de Surinaamse politie het korps op sterkte heeft lijkt er in die zin geen sprake van een onderbezetting. De vraag blijft over in hoeverre Suriname, met een sterke bevolkingsconcentratie in Paramaribo, een representatief beeld geeft.

4.10. Kerntaken

Momenteel verricht het K.P.S. verschillende taken die tevens in verschillende rapporten van de overheid als ‘oneigenlijk’ worden beschouwd. Een aantal van deze taken zijn:

- Het bewaken van de arrestanten in de cellenhuizen op de politiebureaus;
- Het technisch keuren van motorvoertuigen;
- Het afnemen van rijexamens alsmede de afgifte van rijbewijzen;
- Het bewaken van personen of objecten;
- Parketwacht dienst.

Uit de interviews komt naar voren dat de politie de enige overheidsorganisatie is die zich bekommert om de criminaliteit in Suriname. Een politieman daarover: *“Als er ergens een probleem is, zie je alleen politie-uniformen. Andere overheidsorganisaties en hulpverleningsinstanties laten zich niet zien er is geen integraliteit.”*

4.11. Samenwerking leger en politie

Enkele respondenten geven aan dat velen die nu in het K.P.S. of bij Defensie werkzaam zijn, de bewuste periode niet hebben meegemaakt. Een aantal respondenten geeft aan dat het vooral in de top van de organisatie speelt en dat men op de werkvloer in staat is goed met elkaar samen te werken.

Er is het afgelopen jaar een project Veilig Suriname uitgevoerd waarbij militairen en politiemensen gezamenlijke controles hielden. Dit project wordt door de leiding van beide organisaties als uiterst succesvol betiteld. Terwijl over het stopzetten van het project de meningen zeer verdeeld zijn, variërend van:

- Ongelijke betaling van overuren (de politie kreeg de overuren wel uitbetaald terwijl de militairen niet gecompenseerd werden voor de overuren);
- Geen commitment bij de leiding van de politieorganisatie;
- Problemen doordat uitvoerenden weigerden samen te werken;
- Logistieke problemen bij het leger.

Leidinggevenden bij de politie geven aan dat Defensie naarstig op zoek is naar taken. Ze kampen met een legitimiteitsprobleem en trachten dat op te lossen door het opeisen van een aantal politietaken. Door alle lagen van de politieorganisatie zijn voor- en tegenstanders te beluisteren over de samenwerking tussen leger en politie. Zo zijn leidinggevenden bij de politie van mening dat de politie over een dermate sterke eenheid zou moeten beschikken dat

bij een volgende militaire opstand, enige vorm van weerstand geboden kan worden jegens opstandelingen uit het leger.

Op dit moment beschikt het leger niet over een algemene opsporingsbevoegdheid en voert zij taken uit in het kader van de grensbewaking en kustwachttaken. Respondenten zien wel een taak voor het leger bij:

- Grootschalige acties;
- Rampenbestrijding;
- Dreigend terrorisme;
- Bewaking van de grenzen, luchtruim en territoriale wateren;
- Sociale taak voor opvang kansloze jongeren (dienstplicht).

Naar de mening van de minister van Justitie en Politie is met name op het gebied van grootschalige acties, rampenbestrijding en dreigend terrorisme samenwerking noodzakelijk.

Als gevolg van rivaliserende belangen en gevoeligheden uit het verleden is er nog een lange weg te gaan ten aanzien van de taakuitoefening van het leger op het terrein van de politiefunctie.

4.12. Particuliere beveiligingssector

De grootste actor op het gebied van criminaliteitsbestrijding in Suriname is de particuliere beveiligingssector. Al wordt er niet zorgvuldig gedocumenteerd, de schatting is dat er circa 5000 mensen werkzaam zijn in de private beveiliging. Dat betekent dat er ruim drie keer zoveel mensen werkzaam zijn in de private beveiliging als bij de politie. Internationaal zijn er grote verschillen tussen diverse landen. In Italië zijn er ruim zes keer zoveel mensen bij de politie werkzaam als in de private sector en in Griekenland werken twintig keer zoveel mensen bij de politie. Nederland telt ongeveer twee keer zoveel politiemensen als private beveiligers, terwijl de Verenigde Staten, Canada en Australië twee keer zoveel private beveiligers als politiemensen hebben (Vijver, 2001: p.74). Er is geen onderzoek gedaan naar de verhouding publiek en privaat in ontwikkelingslanden. Ondanks het feit dat er in de westerse landen een substantiële groei van de private beveiligingssector is waar te nemen, blijft het aantal private beveiligers in Suriname naar verhouding hoog.

Tijdens de interviews is diverse keren naar voren gekomen dat politiemensen naast hun reguliere werk een (neven)functie vervullen als particulier beveiligers. Er zijn echter geen cijfers beschikbaar over het aantal politiemensen dat werkzaam is in deze branche. Geïnterviewde burgers geven aan dat zij deze ontwikkeling ten koste vinden gaan van het vertrouwen in de politie.

De werknemers bij de private beveiliging in Suriname zijn onder te verdelen zijn in vier groepen:

- De buurtwachten; dit zijn collectief door een wijkvereniging ingehuurde beveiligers die al naar gelang het veiligheidspakket in een wijk surveilleren, een wijkpost beheren of permanent een woning bewaken.
- Particuliere Beveiligingsbedrijven en recherchebureaus die allerhande diensten aanbieden, van alarmopvolging tot bewaking van objecten, personen en evenementen en het verrichten van onderzoeken.
- Grote bedrijven en semi-overheidsorganisaties met hun eigen veiligheidsafdeling, zoals bv. Suralco, de Centrale Bank, het Energiebedrijf, Staatsolie, Telesur, Billiton en de S.L.M.
- Individuele particulieren, die zich al dan niet legaal (soms als nevenfunctie) verhuren ter beveiliging van objecten of personen.

De particuliere beveiligingssector in Suriname is niet gereguleerd. Er is geen bestaande wet- of regelgeving ten aanzien van deze branche waardoor de bedrijven niet vergunningplichtig zijn. Het optreden van de medewerkers uit deze branche kan niet getoetst worden op basis van rechtmatigheid. Voor hen geldt dat:

- Er geen toelatingseisen zijn;
- Een antecedentenonderzoek niet noodzakelijk is;
- Onduidelijkheid bestaat over de bewapening;
- Geen éénduidig uniform bestaat.

Beveiligingsbedrijven en recherchebureaus zijn niet aan regelgeving gebonden, hetgeen betekent dat iedereen die dat wil een bedrijf in deze branche mag beginnen. Sommige bedrijven stellen zelf regels vast en doen hun best om een goed antecedentenonderzoek van sollicitanten te doen, letten op het gedrag naar de klanten toe, trainen hun bewakingspersoneel en voeren voldoende controle uit of men het werk goed doet. Andere bedrijven nemen het minder nauw met deze zaken. Ofschoon personeel van deze bedrijven normaliter geen wapen mag dragen, blijken ook hier allerlei varianten mogelijk te zijn. Een aantal bedrijven lost dit op via speciale toestemming van de Procureur-generaal, via het laten benoemen van bewakers tot buitengewoon agent, via het (deeltijd) in dienst nemen van agenten of militairen of gewoon via illegale bewapening: *“Criminele organisaties richten ook particuliere beveiligingsbureaus op. Op deze manier kunnen ze geld witwassen en voor hun eigen veiligheid zorgen. De veiligheidsadviseur onder president Wijdenbosch had zijn eigen beveiligingsbureau met auto’s en een vignet dat identiek was aan dat van de politie. Het*

personeel werd met wapens uit het leger uitgerust. Volgens mij bestaat het nog steeds, Mozart Security.”

Een groot deel van de private beveiligingsbedrijven, zeker de veiligheidsdiensten van de grote bedrijven, is beter geoutilleerd dan de politie en er ontstaat tussen een aantal beveiligingsbedrijven en het K.P.S. een vorm van samenwerking, al is het nog niet gestructureerd. Er vindt een vrije uitwisseling van informatie en camerabeelden plaats en bij de Centrale Bank surveilleert het beveiligingspersoneel in de nabije omgeving van de centrale Bank omdat daar veel auto's werden opengebroken.

Een andere vorm van samenwerking vindt plaats in het uitgaansgebied van Paramaribo waar de Stichting Uitgaan Paramaribo particuliere beveiligers inzet in de openbare ruimte van het uitgaansgebied.

4.13. Buurtwachten

Het meest gestructureerd is de samenwerking tussen de buurtwachten en de politie naar Amerikaans voorbeeld. In dit samenwerkingsverband is in 15 van de 70 wijken die Paramaribo kent een pilot gestart om na te gaan in hoeverre de buurtwachten het gevoel van veiligheid in de buurt weer op een aanvaardbaar niveau kan krijgen. In deze buurten zijn kleine posthuizen opgezet die elk een politieman hebben toegewezen. Deze coördineert de werkzaamheden van de buurtwachten.

Buurtbewoners betalen niet maar doneren een bepaald bedrag om te voorkomen dat ze te veel eisen stellen vanwege de betaling. Het is wel mogelijk voor de buurtbewoners om voor een bepaald veiligheidspakket te doneren.

De commandant van de Stadspolitie ziet het als een falen van de politie dat op deze wijze de veiligheid in de buurten gegarandeerd moet worden. De politie tracht dit initiatief verder te ondersteunen door het inzetten van rekruten op de fiets in de wijk. Volgens de bewoners heeft dit niet het gewenste effect omdat de rekruten met een grote groep (circa 10 rekruten en een begeleider) door de wijk fietsen zonder enige betrokkenheid met de wijk en zonder op te treden. Daarnaast is het van tijdelijke aard omdat het alleen gedurende de opleiding plaatsvindt. Naast de opkomst van de georganiseerde criminaliteit ziet een groot deel van de respondenten het ontstaan van *gated communities* als één van de grote risico's voor de Surinaamse samenleving.

4.14. Samenvatting

Het Korps Politie Suriname is een centraal aangestuurd korps met een grote verantwoordelijkheid en invloed van de Minister van Justitie en Politie. De decentrale rol van de districtscommissarissen is hierdoor van generlei waarde. Verantwoording over het politiebeleid naar een democratisch gekozen orgaan vindt niet of nauwelijks plaats. Alleen op het terrein van opsporing heeft het Openbaar Ministerie een controlerende rol te vervullen. Als gevolg van de militaire dictatuur heeft de politie een flinke deuk in het vertrouwen opgelopen, waardoor de ontwikkeling van de politiefunctie is komen stil te staan.

Op dit moment ligt er een strategisch beleidsplan waarin de huidige koers van het korps vermeld staat met als politietaken omschreven de dienstverlening, de preventieve zorg en de repressieve politiezorg.

In vergelijking met andere landen stemt het aantal politiemensen overeen met het aantal inwoners van het land.

De belangrijkste partner in de uitoefening van de politiefunctie is de particuliere beveiligingsbranche (waarbij de buurtwachten een bijzondere positie innemen) en het leger. Het aantal particuliere beveiligers is ruim drie keer zo groot als het aantal politiemensen. Internationaal gezien is deze verhouding in onbalans, met dien verstande dat er geen onderzoek is verricht in vergelijkbare landen in het Caribische gebied. Daarnaast wordt de belangenverstrengeling als gevolg van het werken bij de politie in combinatie met de functie van particulier beveiligiger, negatief beoordeeld door de geïnterviewde Surinaamse burgers.

De samenwerking met het leger verloopt stroef vanwege rivaliserende belangen en de gevoeligheden ontstaan ten tijde van de militaire dictatuur. Daarnaast wordt de politie beperkt in de uitoefening van haar kerntaak door het uitvoeren van oneigenlijke taken.

5. Het functioneren van de Surinaamse politie

Het functioneren van het korps is van essentieel belang voor een maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg.

In dit hoofdstuk wil ik de aspecten beschrijven die bepalend zijn voor het functioneren en daarmee ook voor de legitimiteit van het korps.

In de fase tussen het einde van de militaire dictatuur en het nieuwe millennium heeft het korps te maken gehad met een grillig politiek-bestuurlijk klimaat met gevolgen voor het functioneren van de Surinaamse politie. Door diverse externe bureaus en instanties is het korps doorgelicht met een weinig hoopvol resultaat. Voor de legitimiteit van de politie is het tevens van belang dat alle bevolkingsgroepen het korps zien als hun politie. Vandaar dat ik de etniciteitsdiscussie, die zijn doorwerking kent in het korps, onder de loep neem om na te gaan in hoeverre de politie een voortrekkersrol zou kunnen vervullen in het doorbreken van deze scheidslijnen, als meest zichtbare actor van de rechtsstaat. Tot slot neem ik de integriteit van het korps en haar medewerkers onder de loep.

5.1. Doorlichtingen

In 1992 is ten behoeve van het Verdrag van Bonaire de Surinaamse politie doorgelicht door het organisatieadviesbureau Berenschot. Deze doorlichting geeft aan in welke situatie het Surinaamse politiekorps verkeerde.

De voornaamste conclusies uit een doorlichting van het bureau Berenschot (Berenschot, 1992: p. 52) van het K.P.S. zijn:

- De geschiedenis van de afgelopen 12 jaar heeft diepe sporen nagelaten in het korps;
- Het onderling vertrouwen is beperkt;
- Potentiële topmanagers zijn de politie uitgezet of hebben uit eigen wil het korps verlaten;
- De politieke tegenstellingen spelen een rol in de dagelijkse besluitvorming;
- Materieel is het korps vrijwel bankroet;
- Corruptie is een breed maatschappelijk probleem en de sociaal-economische omstandigheden in het land zijn verslechterd;
- De infrastructurele voorzieningen in het land zijn slecht. Er zijn weinig mogelijkheden voor goed onderhoud, vlotte aanlevering van onderdelen en realistische aanschaffingsplannen;
- Het machtsprobleem in het land is nog niet opgelost, waardoor de politie onder voortdurende druk staat om in incidentele gevallen tegen de principes van de rechtsstaat te handelen. Dit belemmert de pogingen het korps te zuiveren.

In 1999 is door het K.P.S. een Strategisch Businessplan opgesteld onder leiding van professor H. Rampersad waarin een aantal kritische analyses zijn gemaakt op basis van een aantal brainstormsessies. Ik licht de voornaamste conclusies van de interne en de financiële analyse eruit om aan te geven in welke fase het korps verkeerde.

Interne Analyse

- Het K.P.S. heeft een sterk versnipperde organisatiestructuur. De organisatie heeft bij enkele afdelingen vijf managementniveaus. Voorts zijn afdelingsdoelstellingen niet vastgesteld waardoor de mate van realisatie niet geëvalueerd kan worden. Functie- en taakomschrijvingen van eenheden en individuen ontbreken of zijn niet actueel.
- Het beleid van het K.P.S. blijft steken in het voorstellen van diverse beleidsnota's waarin de intenties met betrekking tot het te voeren beleid worden vastgelegd. Deze beleidsintenties vinden vaak onvoldoende steun bij het bevoegd gezag in termen van goedkeuring en beschikbaarstelling van financiële middelen. Mede hierdoor wordt het beleid niet geconcretiseerd naar afdelingsplannen met een goedgekeurd budget.
- Met betrekking tot de taakuitvoering van de politie blijkt dat deze een sterk repressief karakter vertoont, terwijl de eerstelijns preventieve politie vaak weinig tot zijn recht komt. Eveneens blijkt dat het K.P.S. belast is met een aantal oneigenlijke politietaken, waardoor weinig personeel overblijft voor preventieve politietaken. De werkdruk op een aantal afdelingen is groot, hetgeen resulteert in het maken van overuren en lange afhandeltijden van zaken.
- Ten aanzien van personeel blijkt dat de integriteit van een deel van het K.P.S. enigszins is aangetast met als gevolg dat het onderling vertrouwen is geschaad. Het personeel is voorts onvoldoende opgeleid.
- De communicatiesystemen in het K.P.S. zijn niet helder en bekend bij een ieder. Noodzakelijke managementinformatie wordt niet op systematische wijze verzameld, verwerkt en tijdig verstuurd naar de Korpsleiding, terwijl andersom beleidsinformatie niet altijd terecht komt bij operationele eenheden.
- Het materieel van het K.P.S. is voor het grootste deel verouderd en aan vervanging toe. Adequate voorziening en een evenwichtige verdeling van het materieel naar alle korpsonderdelen vindt niet plaats. Een goed operationeel beheerssysteem ontbreekt.

Financiële analyse

Een algemene beschouwing van onder andere het jaarlijks budget, de bestedingen en inkoopbeleid van het K.P.S. geeft het volgende weer:

- De financiële ruimte per afdeling is niet toereikend;
- Inkoop en beheer zijn niet van elkaar gescheiden;
- Er is een gemis aan afdelingsbudgetten;

- Er is geen deskundigheid op financieel gebied in het korps;
- Geen of weinig beslissingsbevoegdheid van de afdelingshoofden omtrent de besteding van het budget;
- Geen of slecht ontwikkelde overlegssystemen en structuren.

Er bestaat een onevenwichtige spreiding van financiële middelen. Het overgrote deel van het budget wordt besteed aan salarissen (82%), arrestantenzorg (6%), logistieke middelen (5%) en opleidingen (0,65%). Dat betekent dat er slechts 1,2% overblijft voor de daadwerkelijke politiezorg.

De politie beschikt niet over de 1,2% voor de daadwerkelijke politiezorg. Dat geld staat onder beheer van het ministerie van Financiën. Via dit ministerie wordt op maandbasis een twaalfde deel beschikbaar gesteld voor het korps en middels bestelbonnen kan een aanvraag worden ingediend ten behoeve van de aanschaf van middelen: *“Op deze manier kun je niet effectief je werk doen”*, zei een leidinggevende hierover.

Zowel de korpschef als het hoofd van de Algemene Dienst (belast met de financiën) gaven aan dat op deze wijze het stellen van prioriteiten slecht een wensenpakket betreft in de hoop dat er financiële middelen tegenover staan.

5.1.1. Laatste doorlichting van het Korps Politie Suriname

Het K.P.S. is de afgelopen 12 jaar drie keer formeel doorgelicht. In 1992 door het organisatieadviesbureau Berenschot, in 1999 door een werkgroep onder leiding van professor H. Rampersad en in 2001 door een commissie C.O.W.O.S. in opdracht van het ministerie van Justitie en Politie. Ik heb de belangrijkste punten van de eerste twee doorlichtingen reeds weergegeven in hoofdstuk 3.8. Hier volgt een weergave van de essentie van het C.O.W.O.S.-onderzoek.

Op 28 juni 2001 werd door de minister van Justitie en Politie een Commissie Werkbaarheid Organisatie en Structuur Korps Politie Suriname (C.O.W.O.S.) ingesteld met als hoofdtaak een onderzoek in te stellen naar het functioneren van de organisatie van het Korps Politie Suriname. Dit in verband met het streven de kwaliteit van de politiezorg naar de gemeenschap toe te verhogen. De commissie werd voorgezeten door de heer D. Lo Fo Sang, beleidsadviseur van het Ministerie van Justitie en Politie (voormalig lid van de korpsleiding van het K.P.S.)

De commissie heeft zich vanwege de complexiteit beperkt tot een aantal zaken die op korte termijn gerealiseerd kunnen worden. De belangrijkste conclusies uit het onderzoek kunnen als volgt worden samengevat:

Ondanks de vele doorlichtingen van het K.P.S. de afgelopen jaren is er weinig veranderd. Verstoorde werkrelaties, gemis aan herkenbaar politiek-bestuurlijk commitment en onvoldoende sturing vanuit het Bevoegd Gezag worden als belangrijkste oorzaken genoemd. Het ontbreken van een professioneel personeelsbeleid, waarbij met name wordt geïnvesteerd in de professionaliteit van de leiding, komt in de C.O.W.O.S.-rapportage als voornaamste knelpunt naar voren.

Er wordt een politie-organisatie beschreven die niet meer aan de veranderende behoefte van de samenleving voldoet, zonder uitzicht op korte termijndoelen ten behoeve van een verbetering.

De ambtelijk secretaris van het Ministerie van Justitie en Politie was niet op de hoogte van het C.O.W.O.S.- onderzoek en beschikte niet over het document.

Met de conclusies uit beide doorlichtingen is weinig tot niets gedaan. Er zijn ook geen verbeterplannen gemaakt op basis van deze conclusies. Naar mening van één van de commissieleden heeft dit te maken met het ontbreken van lef en doortastendheid om daadwerkelijk iets te veranderen.

5.2. Legitimiteit en imago van de Surinaamse politie

Minister van Justitie en Politie in 1995, Girjasing schrijft in een voorwoord voor het Suralco Magazine dat hij een politiekorps heeft aangetroffen dat gebukt ging onder de gebeurtenissen van de jaren tachtig en op weg is naar een versterking van haar rechtshandhavingspositie. Een korps dat een sterk streven had om een belangrijke rol te vervullen in een postmilitaire periode. Girjasing constateert dat de politie in dit streven ernstig wordt belemmerd door de symptomen en gevolgen van de fragiele rechtsstaat en democratie. Ondanks het Verdrag van Bonaire, met de steun die het Surinaamse korps kreeg van Nederland zal volgens Girjasing, de politie op legitieme wijze moeten aantonen dat zij op basis van vakmanschap haar “beste kameraadsrol” weer terug kan krijgen (Lie A Kwie, Esajas en Loor, 1995).

De Surinaamse politie heeft als het gaat om haar imago en indirect ook haar legitimiteit, naar de mening van een groot aantal respondenten binnen en buiten de politie, behoorlijk ingeboet. Ik zal beschrijven op welke wijze er een kentering in de legitimiteit heeft plaatsgevonden.

In 1973 werd de Surinaamse politie geconfronteerd met ernstige onlusten als gevolg van een grote ambtenarenstaking. De politie distantieerde zich van deze staking en de politiebond adviseerde de leden zich te houden aan de opdrachten vanuit de korpsleiding. Ondertussen liep de staking uit in rellen en plunderingen. De politie kreeg de opdracht de rechtsorde te

herstellen en trad daarbij hard op. Op 27 februari van dat jaar werd aan de politie volmacht verstrekt om ‘naar bevind van zaken zonder enige consideratie op te treden’. Op diezelfde dag werd tijdens een demonstratie een vakbondsleider dodelijk getroffen en werden enkele andere vakbondsleiders gearresteerd. Het optreden van de politie was in de fase van bemiddeling een breekpunt, omdat de regering weigerde het optreden van de politie tot een punt van bespreking te maken.

De Surinaamse samenleving was in de recente historie niet eerder geconfronteerd met een dergelijk politieoptreden. Door het ontbreken van deugdelijke verantwoordingsmechanismen kwam de legitimiteit van de politie onder druk te staan.

In de tijd dat het openbare leven in een sfeer van crisis en stagnatie geraakte en het onvermogen van de samenleving om tot structurele oplossingen te komen, werden in het nutteloze leger de reddingsfantasieën behoorlijk aangemoedigd. Zo raakte de politie in 1980 opnieuw verwickeld in een conflict (Para, 1998: 12).

Oorzaak van dit conflict had betrekking op een verschil van inzicht tussen de regering en de legerleiding over een op te richten militaire vakbond. Nadat de militairen door hun superieuren de kazerne waren uitgewezen, werd de politie opgedragen assistentie te verlenen aan de Militaire Politie, indien dat nodig zou zijn. Op het moment dat de militairen zich hadden teruggetrokken in het George Streepy stadion werd het de directe taak van de politie om als rechtshandhaver de orde te handhaven. Ook bij de voorgeleiding van enkele gearresteerde leiders van “Bomika” (Bond Militair Kader) werd de politie belast met de handhaving van de openbare orde (Lie A Kwie, Esajas en Loor, 1995: 48). Hetgeen ze niet in dank is afgenomen door het militaire gezag met als gevolg een reeks van vernederingen ten tijde van de militaire dictatuur.

Naar de mening van de huidige korpschef Delano Braam is de politieorganisatie in Suriname opgericht als centralistische organisatie die als machtsinstrument moest functioneren om de vrijgekomen slaven te onderdrukken. Door de wijziging van de naam Korps Gewapende Politie naar Korps Politie Suriname is getracht een ommekeer te bewerkstelligen in het denken over de politiefunctie. Dat is volgens korpschef Braam niet gelukt: “*De instrumenten van de kolonisten hebben als gevolg van de coup in 1980 niet de gelegenheid gehad te transformeren naar een democratisch gelegitimeerde politie.*”

Het korps is de afgelopen 30 jaar geconfronteerd met een toename van geweld in de Surinaamse samenleving waarbij ook schendingen van mensenrechten hebben plaatsgevonden. Dit in combinatie met de toename van de criminaliteit vertraagt naar de mening van Delano Braam het proces van de Surinaamse politie om dichterbij de burger te komen waardoor de legitimiteit toeneemt. Braam noemt dat het *legitimeringsproces* van het K.P.S.

In de doorlichting van het korps door het organisatieadviesbureau Berenschot kwamen een aantal punten naar voren die betrekking hebben op het imago en de legitimiteit van het korps. De belangrijkste punten uit het in 1992 opgemaakte rapport van het bureau Berenschot (Berenschot, 1992: 36):

Het beeld dat de politie over zichzelf heeft, is niet positief. Velen vinden dat het korps een slecht imago heeft bij de bevolking. Van bestuurlijke zijde en door leidinggevendenden binnen het korps wordt aangegeven dat de politie weinig service-minded is en vaker dan strikt noodzakelijk ruw optreedt. Met name geldt dat in Paramaribo. Het komt regelmatig voor dat burgers die met klachten komen, “met een kluitje het riet in worden gestuurd”.

Redenen die als verklaring voor de huidige situatie werden gegeven waren:

- Het hebben van nevenfuncties;
- De hiërarchische en autoritaire stijl van leidinggeven;
- Spanningen en tegenstellingen binnen het korps;
- Aangetast vertrouwen in de organisatie en in de collega's;
- Gebrek aan gezag bij het middenkader om discipline af te dwingen;
- Grote verleiding tot corrupt handelen, gezien de geldbedragen die voorhanden zijn in de illegale circuits om de politie om te kopen.

Tijdens mijn onderzoek in Suriname ben ik dezelfde knelpunten tegen gekomen die in de verschillende doorlichtingen worden genoemd.

Bij een vijftigtal respondenten die ik willekeurig uit de Surinaamse samenleving heb gesproken gaf het merendeel aan geen hoge dunk te hebben van de politie. Het beeld is dat de politiemensen slecht opgeleid, niet-objectief, corrupt en vrouwonvriendelijk zijn.

Nagenoeg alle respondenten stellen de integriteit van de politieambtenaren ter discussie. Daarnaast vinden de respondenten het onprofessioneel dat politieambtenaren op basis van hun anciënniteit bevorderd worden en niet op basis van hun kwaliteiten.

Een aantal respondenten gaf aan dat de leiding niet besluitvaardig is en meer met zichzelf bezig is dan met het korps. Een hoge ambtenaar van het ministerie van Justitie en Politie zegt daarover: *“Het K.P.S. is een afspiegeling van de Surinaamse samenleving. Je krijgt de politie die je verdient”*.

Er is nauwelijks zichtbaarheid van politie op straat. Verkeersregels en andere overtredingen worden niet of nauwelijks gehandhaafd en politiemensen maken zich zelf schuldig aan overtredingen. Als gevolg hiervan ontstaat een beeld van verloedering.

De loyaliteit naar het politievak neemt af. Men heeft een laag salaris (velen draaien dubbele diensten om nog een redelijke boterham te verdienen). Het merendeel van de geïnterviewde

politie mensen (leidinggevend en uitvoerend) heeft een nevenactiviteit. Een agent eerste klas: *“Ik verdien per maand ongeveer 275 euro. Daar kan ik niet van rond komen dus maak ik standaard 50 overuren en sta in mijn vrije tijd bij een cambio (wisselkantoor) voor zo een 200 US-dollar extra”*.

Het merendeel van de nieuwe rekruten geeft als motivatie voor het werken bij de politie op dat ze op zoek zijn naar werk en zekerheid.

De relatie tussen de politie en de burgers is in de gewesten vele malen beter dan in Paramaribo, vanwege het feit dat men meer is aangewezen op de lokale bevolking; de betrokkenheid met het gebied en de mensen is groter. Een uitzondering hierop is het district Sipaliwini waar de bevolking nog het schrikbeeld heeft van de binnenlandse oorlog.

Tijdens mijn verblijf werden twee sleutelfiguren van een groep overvallers door de politie doodgeschoten. De politie heeft hier veel complimenten voor gekregen hetgeen een positieve bijdrage leverde aan het imago van het korps. Het gevolg was wel dat kritische vragen over de geweldstoepassing werden vermeden. Politie mensen gaven aan dat de politieke druk om een zaak op te lossen groot is waardoor men geneigd is sneller buiten de bevoegdheden op te treden. Transparantie over het politieoptreden blijft uit.

Een leidinggevende bij de politie hierover:

“De relatie met de bevolking is na de revolutie verslechterd. Conflicten worden onderling opgelost en de politie krijgt geen informatie. Er is wel behoefte om met de politie te praten maar:

- *men heeft vrees voor de politie, ze zijn onbetrouwbaar;*
- *de politie laat het afweten;*
- *ze komen nooit.*

Ook juridisch gaat er veel mis, omdat de politie ervan uit gaat dat de bevolking niet op de hoogte is van hun rechtsbescherming en de bevoegdheden van de politie.

Na de recente schietpartij, waarbij men een verdachte heeft doodgeschoten is de kritiek op het geweldgebruik door de politie alleen maar toegenomen. Het is trouwens niet handig om hem dood te schieten omdat we nu veel informatie verliezen over de achtergronden van de bende. Mensen eerst aanspreken en dan optreden, dat missen we hier.”

De situatie in de overvolle politiecellen komen het imago van de politie eveneens niet ten goede. De arrestanten zitten daar onder slechte omstandigheden die uit het oogpunt van mensenrechten niet acceptabel zijn.

5.3. Etniciteit in het korps

De etnische verscheidenheid in het land heeft ook zijn doorwerking in het politiekorps. De rivaliteit tussen de Hindoestanen en de Creolen, de twee grootste bevolkingsgroepen, kwam tijdens mijn onderzoek diverse keren ter sprake.

Historisch gezien is het korps Creools georganiseerd omdat vanuit de partijpolitiek de politie en het leger min of meer aan de N.P.S. (Nationale Partij Suriname met een merendeel een Creoolse aanhang) waren toebedeeld. Een beroepskeuze voor de politie werd als zodanig niet vanuit de Hindoestaanse gemeenschap gestimuleerd: *Als politiek leider van de Hindoestanen drong Lachmon er in de eind zestiger jaren al op aan dat Hindoestanen moesten gaan studeren. Het liefst medicijnen, economie of rechten. Vandaar dat er bij het Openbaar Ministerie meer Hindoestanen werken dan bij de politie.*

De afgelopen jaren zijn meer Hindoestanen tot het korps toegetreden waardoor een zeker evenwicht is ontstaan. Op dit moment zet de etniciteitsdiscussie zich voort over de invulling van de leidinggevende functies in het korps. Het korps heeft nooit een Hindoestaanse korpschef gekend hetgeen naar de mening van de Hindoestanen (zowel binnen als buiten de politie) te wijten is aan politiek-etnische belangen.

Nagenoeg alle respondenten geven aan dat etniciteit in het korps een rol van betekenis speelt bij het benoemingenbeleid. Dit is naar de mening van de respondenten terug te zien bij de hele overheidsorganisatie. Een aantal respondenten is van mening dat er op dit moment te veel Hindoestanen naar de hogere functies doorstromen en dat er vanuit de politiek gestuurd wordt op het in evenwicht brengen van de situatie. De etnische verscheidenheid wordt naar de mening van de meeste respondenten door de politiek in stand gehouden.

De etniciteitsdiscussie werkt verlamdend in elke sector. Een leidinggevende bij de politie vertelde dat hij bij bepaalde besluiten nog steeds te horen kreeg: *”Heeft het weer met koelie – blakaman- zaken te maken”*, wat zoveel betekent als: *“heeft het weer met de verschillen tussen Hindoestanen en Creolen te maken”*.

Een politieagent vertelde tijdens zijn interview: *“Het is toch niet zo gek dat er zoveel vrijspraken zijn en vormfouten worden gemaakt in drugszaken waar Hindoestanen als verdachten bij betrokken zijn: De P.G. is Hindoestaan, de rechter-commissaris is Hindoestaan en het hoofd van de Justitiële Dienst is Hindoestaan.”*

In het beleidsplan 2002 – 2005 van het K.P.S. staat geschreven dat het korps een weerspiegeling van de maatschappij moet vormen om zodoende de legitimiteit van het politieoptreden te vergroten.

Een parlamentslid hierover: *“Via mensen uit het korps kreeg ik te horen dat er 700 mensen hadden gesolliciteerd naar een baan bij de politie. Daarvan zijn er 119 door de selectie gekomen. Zeventig personen waren Creools en vierendertig Hindoestaan, de rest bestond uit verschillende bevolkingsgroepen. Dat stemt niet overeen met de samenstelling van de Surinaamse bevolking. De Hindoestanen werden afgewezen bij de psycholoog en dat is nu juist het minst objectieve criterium. De minister wilde niet antwoorden op mijn vragen hierover en hij kon mij ook geen instroomcijfers overleggen”.*

5.4. Integriteit van het korps

De integriteit van het politiekorps raakt aan haar bestaansrecht en bepaalt het succes van haar inspanningen. Het politiewerk stelt hoge eisen aan de integriteit en de professionaliteit van de individuele politiemensen. Ik ben tijdens mijn bezoek aan de Surinaamse politie regelmatig verzeild geraakt in discussies over het hanteren van bevoegdheden, omgang met vertrouwelijke informatie, corruptie, omgang met slachtoffers en de wijze waarop politiemensen over de hele wereld daarmee omgaan. Bij de Nederlandse politie is dit onderwerp de afgelopen vijftien jaar stevig op de agenda gezet.

Pogingen om de integriteit van het Surinaamse korps te bewaken worden volgens de doorlichting van het bureau Berenschot (Berenschot, 1992: 37) belemmerd door:

- Ondoorzichtigheid bij het Openbaar Ministerie, waarbij om andere dan opsporingstechnische redenen strafbare gedragingen van politieambtenaren niet worden vervolgd.
- De rol van de vakbond in de medezeggenschap is te eenzijdig gericht op individuele belangenbehartiging waardoor het ontslagbeleid onder druk komt te staan.

Uit de doorlichting van het bureau Berenschot (Berenschot, 1992: 51) blijkt dat verschillende medewerkers wijzen op de ongewenste inmenging van de politiek. Binnen de organisatie is de politiek veel te ver doorgedrongen waardoor besluitvorming oneigenlijk wordt beïnvloed. Veel besluiten worden ad hoc genomen op basis van vriendjespolitiek. De communicatie wordt vertroebeld omdat velen van buiten de organisatie, zoals ministers en de Procureur-generaal op alle niveaus van de organisatie insteken en rechtstreeks opdrachten geven. In het dagelijks functioneren zijn er lijnen ontstaan buiten de korpschef om. Hierdoor is het mogelijk dat gezagsdragers over de politie rechtsreeks met hoofden van afdelingen communiceren en afspraken maken.

In het meest recente beleidsplan van het Korps Politie Suriname staat met betrekking tot de integriteit, dat de opsporingsbevoegdheid, het geweldsmonopolie en de informatiepositie van de politie om een zorgvuldige, integere manier van werken vraagt.

In 2003 zijn 35 personen ontslagen op basis van integriteitschendingen. De korpschef wijt dat aan de lage inkomens van politiemensen, “*waar niet eens de basisbehoeften mee gefinancierd kunnen worden*”. Dit werkt naar zijn mening corruptie in de hand. Desondanks haalt de korpschef het onderwerp integriteit iedere toespraak aan.

In het hanteren van de bevoegdheden en de toepassing van geweldsmiddelen doen zich integriteitsschendingen voor die tot verontrusting bij de minister van Justitie en Politie en bij de korpschef leiden. In de Paramaribo Post van 24 juni 2004 staat over het doodschieten van een verdachte: *De wijze waarop het voltrok, had veel weg van een standrechtelijke executie in een rechteloze politiestaat. Regelmatig lezen we over een verdachte van een niet-ernstig feit die na een waarschuwingsschot is neergeschoten.*

Tijdens mijn verblijf heb ik in samenwerking met K.P.M.G. een workshop georganiseerd over integriteit voor alle leidinggevenden uit het K.P.S. Tijdens de aansluitende dilemmadiscussie waren alle aanwezigen van mening dat het onderwerp serieuze aandacht verdient en van wezenlijk belang is voor de legitimiteit van de politieorganisatie. Tevens werd duidelijk dat een voorbeeldfunctie van de leidinggevenden een eerste stap is in het veranderingsproces naar een integere bedrijfscultuur.

‘De gemeenschap moet vertrouwen hebben in het politiekorps’

door Marita Asontoe

PARAMARIBO — ‘De gemeenschap moet vertrouwen hebben in het politiekorps.’ Dit kwam naar voren tijdens een lezing die het Korps Politie Suriname (KPS) deze week heeft georganiseerd. Het KPS is de organisatie die als taak heeft te zorgen voor de orde en rust binnen de gemeenschap, het is daarom van eminent belang dat het vertrouwen in dit korps er is. Hoofdinspecteur Mathoera, waarnemend hoofd van de Algemene Dienst, vindt dat integriteit de basis moet zijn voor het voortbestaan van het KPS. In verband met het 109-jarig bestaan van de politieorganisatie werd de afgelopen dagen een lezing met als thema ‘Integriteit’ gehouden.

In de achter afgelopen periode hebben verschillende zaken zich voorgedaan waarbij politiemannen in de fout zijn gegaan. Cijfers van de afdeling Onderzoek Personeelszaken geven een stijgende trend aan van politieambtenaren die buiten hun boekje gaan. Deze afdeling heeft voor dit jaar meer dan honderd zaken in onderzoek gehad. Als gevolg van al deze ontwikkelingen is het vertrouwen in het politiekorps gaan afnemen. Om dit vertrouwen binnen beheersbare proportie te brengen, werkt de organisatie aan de integriteit van het korps.

Drs Karin van Mensvoort van Kleinveld, Piet, Marwick en Goerderler Consulting (KPMG), hoofdinspecteur van politie regio Kennemerland en Martin Sitalsing, politiecommissaris van Groningen hebben het onderwerp belicht. Het doel van deze lezing is om de kennis over organisatie-integriteit te verhogen, de bewustwording van de integriteitsdilemma's te versterken en de kennis over de persoonlijke rol in het integriteitstraject te verhogen.

Integriteit betekent heelheid van waarden, persoon/organisatie, doen wat je zegt en zeggen wat je doet. Het heeft te maken met onkreukbaar, eerlijk, rechtvaardig, oprecht, waarden en normen, aldus de inleiders. De inleiders beschrijven integriteit als een soort stoplichtmodel, waarbij drie zaken gelden, namelijk ‘Niet doen’, ‘Let op, Kijk uit!; afstemming/overleg is geboden’ en ‘Vooral doen’.

Van Mensvoort zegt dat de politiemans als leidinggevende figuur een voorbeeldrol heeft en dus moet werken aan een imagoverbetering van zijn korps. "Het dilemma, de moeilijke beslissing tussen twee mogelijkheden die een politieambtenaar op een bepaald moment moet nemen, schaadt de integriteit. Ook cultuur speelt een belangrijke rol bij integriteit", geeft Van Mensvoort aan.

Sitalsing ziet integriteit als een soort smeerolie voor de organisatie. Hij vindt dat er nooit sprake moet zijn van een ‘beetje’ integriteit maar deze moet in zijn totaliteit aanwezig zijn. Hij ging verder door te stellen dat de integriteit het imago van het Surinaamse politiekorps zal helpen verbeteren en de criminaliteit helpen bestrijden.

Werken aan integriteit resulteert in het verminderen van het aantal incidenten, het dalen van ziekteverzuim en het verbeteren voor de zorg van materiaal. Het levert verder een versterking van de werksfeer, een toename van de klanttevredenheid en de implementatiekracht op.

Politiebonds-voorzitter John Telgt die aan het einde van de lezing het woord voerde, voegt er aan toe dat in het proces van de versterking van integriteit de sociale controle belangrijk is. "Regels moeten er zijn voor de ordening en ze hebben zin als ze worden nageleefd. Indien blijkt dat ze niet werken dan moet er verandering daarin komen", zei Telgt tot slot.

Het KPS kijkt terug op een vruchtbare discussie tijdens deze lezing en er is aangegeven dat er verder gewerkt zal worden aan het winnen van het vertrouwen van de gemeenschap in de politie.-.

Copyright © De Ware Tijd, 2004

All rights reserved. No part of this website may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission of the director of de Ware Tijd.

6. Resultaten van de empirische analyse

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen uit de probleemstelling aan de hand van de elementen beschreven uit het theoretisch kader van hoofdstuk 2 getoetst aan de feitelijke situatie beschreven in de hoofdstukken 3, 4 en 5. In paragraaf 6.1. komt eerst de analyse van de politiefunctie in Suriname aan bod en in de paragrafen die daarop volgen wordt ieder beschreven politiemodel afzonderlijk getoetst aan de hand van de Surinaamse situatie.

6.1. Politiefunctie

De formele taak en functie van de politie in Suriname is op basis van het koloniale verleden volledig op Nederlandse leest geschoeid (hoofdstuk 4). In de inleiding en in hoofdstuk 2 wordt ten aanzien van de politiefunctie weergegeven, dat de politie de meest zichtbare actor van de rechtsstaat is. Ondanks het ontbreken van een duidelijke internationale convergentie, wordt de politietaak omschreven als een toezichhoudende taak op basis van het geweldsmonopolie en de mogelijkheid tot het toepassen van dwangmiddelen om de veiligheid te bewaren in een sociale orde.

In artikel 178 van de Grondwet wordt de politiefunctie in Suriname helder omschreven:

- Handhaving van de openbare orde en inwendige (binnenlandse) veiligheid, het voorkomen van inbreuken daarop en de bescherming van personen of goederen;
- Opsporing van strafbare feiten en toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften, waarop bij overtreding straf is gesteld.

Specifiek kenmerk is de monopoliepositie inzake legaal gebruik van overheidsgeweld. De politiefunctie behelst tevens de bescherming van de rechtsorde waaronder ook de bescherming van het staatsbestel, zoals het optreden tegen revolutionaire elementen.

Met name dit laatste aspect is de Surinaamse politie duur komen te staan ten tijde van de militaire dictatuur.

Na de coup van 1980 in Suriname, heeft het land gedurende een periode van ruim 10 jaar een periode van militaire repressie gekend, waarbij het leger de politiefunctie op zich heeft genomen (par. 4.7). De politie is in deze periode feitelijk uit de positie als meest zichtbare overheid ontheven en is vanwege de snelle bestuurswisselingen in de periode die daarop is gevolgd tot op de dag van vandaag niet in staat geweest fundamenteel te kiezen voor een lange termijn-visie ten behoeve van maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg. Commissaris

Santhoki, hoofd van de Justitiële Dienst in Suriname zegt in een interview in het Recherche Magazine van 6 oktober 2004: “*De Surinaamse samenleving is nog altijd kwetsbaar. Ik zeg altijd: Suriname is een rechtsstaat in ontwikkeling*”.

Conclusie: de politietaak in Suriname kenmerkt zich door handhaving van de openbare orde en de rechtsorde en is strek repressief georiënteerd. Sinds de inwerkingtreding van het Politiehandvest in 1973 is de ontwikkeling van de grondwettelijke politiefunctie gestagneerd als gevolg van de militaire dictatuur en een grillig politiek-bestuurlijk klimaat dat daarop volgde.

6.2. Spiegelingen aan het community policing-model

In het beleidsplan K.P.S. 2002-2005 worden enkele elementen genoemd die raakvlakken vertonen met dit model, zoals:

- Werken voor en onder de bevolking;
- Geografische deconcentratie;
- Vrijheid in gebondenheid;
- Dienstverlening als mentaliteit.

Tijdens mijn onderzoek is echter gebleken dat de politie in Suriname een slecht imago (par. 5.2.) heeft waarbij de afstand naar de burgers en de samenleving groot is. Het toonbeeld van het community policing-model, de lopend-surveillerende politieagent, heb ik niet aangetroffen en bij navraag onder de 50 respondenten uit de samenleving kon niemand een voorbeeld noemen van dit toonbeeld.

In Paramaribo loopt nu een pilot waarbij burgerwachten de politie ondersteunen in het buurtgericht werken. Het zijn echter particuliere beveiligers en vrijwilligers die zich met de feitelijke surveillance in de buurt bezig houden. De politie coördineert vooralsnog.

Daarnaast worden vanuit de opleiding stagegroepen onder leiding van een begeleider op de fiets de wijk in gestuurd. Op deze wijze invulling geven aan gebiedsgebonden politiezorg heeft geen duurzaam effect op de integratie van de politie in de wijk op basis van kennen en gekend worden. De stagegroep was erg naar binnen gericht. Men was meer bezig met de opleiding en de wijze van surveilleren en zodoende niet betrokken bij de problematiek van de wijk. Daarnaast was na de stageperiode geen continuïteit in deze wijze van communiceren gewaarborgd.

Conclusie: de visie op community policing in Suriname wordt door de leiding van het korps uitgedragen en is gedeeltelijk in het beleidsplan terug te vinden. Initiatieven in de uitvoering van het politiewerk zijn in deze fase slechts uitingvormen die nog niet de kern van het concept raken.

6.3. Spiegelingen aan het reformmodel

Het reformmodel heeft tot doel met behulp van een centralistisch sturingsmodel te voorkomen dat de verwevenheid met de samenleving te groot is, waardoor er een risico op corruptie is. Er mag volgens dit model geen afhankelijkheid van de politiek en het bestuur ontstaan. In Suriname vindt nauwelijks beleidsmatige aansturing van de politie plaats vanuit de politiek en bestuur, echter de inmenging van de politiek op het operationele politiewerk is groot. Corruptie en belangenverstrengeling zijn in Suriname een breed maatschappelijk probleem. In paragraaf 5.4. staat weergegeven dat in 1992 verschillende medewerkers reeds wezen op de ongewenste inmenging van de politiek.

Met name dit aspect werkt verlamdend op de uitvoering en ontwikkeling van het politiewerk omdat de besluitvorming oneigenlijk wordt beïnvloed. Het reformmodel wordt gekenmerkt door een centralistisch sturingsmodel om belangenverstrengeling en corruptie te voorkomen. Het repressieve element uit dit model is herkenbaar bij de Surinaamse politie, waarbij de rondrijdende surveillanceauto in afwachting van een opdracht symbool staat voor de wijze waarop het werk wordt uitgevoerd.

Conclusie: een aantal aspecten uit het reformmodel zoals de centrale aansturing en een sterke oriëntatie op de repressieve taak van de politie zijn elementen die duidelijk herkenbaar zijn bij de Surinaamse politie. De onafhankelijkheid van de politiek en het bestuur, die door de pleitbezorgers van het reformmodel wordt beoogd, is in Suriname verre van aanwezig. In Suriname is eerder sprake van een ongebalanceerde vervlechting tussen politie en politiek.

6.4. Spiegelingen aan policing in Suriname

Na invoering van het Politiehandvest in 1973 volgde snel de onafhankelijkheid van Suriname en niet lang daarna ontstond een periode van militaire dictatuur gevolgd door tal van wisselende regeringen in een vluchtig en desintegrerend politiek systeem georganiseerd langs etnische scheidslijnen.

Bij het ontbreken van lange-termijnperspectief over de wijze waarop de samenleving en daarmee ook de politie zich ontwikkelt, is veelal sprake van crisis policing, zo heeft

onderzoek in een aantal postcommunistische landen laten zien. In hoofdstuk 4 en 5 wordt een politieorganisatie beschreven die conservatieve methoden en een sterke repressie hanteert (par. 2.2.3.1). In Suriname, waar sprake is van grillige bestuurswisselingen, ontbreekt een lange-termijnperspectief. Daarnaast wordt voortdurend de deur open gehouden voor terugkeer van de oude politieke garde. Dit heeft tot gevolg dat er wordt gewerkt volgens de waan van de dag.

Conclusie: De politieorganisatie zit in een transformatieproces en het functioneren van de politie is gebaseerd op het concept van crisis policing vanwege gebrek aan duidelijkheid in de politieke structuur van het land waardoor de focus van het politiewerk zich richt op openbare orde en toepassing van geweldsmiddelen. Er ontbreekt een lange-termijnperspectief na de periode dat het leger de complete leiding had overgenomen ten aanzien van het binnenlandse veiligheidsvraagstuk.

6.5. Spiegelingen aan Authoritarian policing

Authoritarian policing wordt gekenmerkt door een autoritaire politiestijl, waarbij de bevolking niet wordt gediend, maar onder controle wordt gehouden en op afstand wordt bewaard. Frans-Guyana, een buurland van Suriname, kent een afgeleide van dit systeem, omdat de politie in deze kolonie van Frankrijk een onderdeel is van de Franse Gendarmerie.

Kenmerkend voor dit systeem is de stringente hiërarchische structuur en cultuur, met een autonome beslissingsbevoegdheid voor de korpschef. Dit is herkenbaar voor de Surinaamse situatie. Een respondent sprak letterlijk van een commando-cultuur in de Surinaamse samenleving die zich terug vertaalt naar het korps.

De korpsleiding is voor elke financiële uitgave afhankelijk van de besluitvorming in de ministerraad.

Conclusie: de politie in Suriname kent als gevolg van de stringente hiërarchische cultuur met een autonome beslissingsbevoegdheid voor de korpschef en directe invloed van de regering op het operationele politiewerk, hetgeen betekent dat er elementen uit het authoritarian policing model aanwezig zijn.

6.6. Spiegelingen aan Democratic policing

In paragraaf 2.2.3.3. worden criteria genoemd ten aanzien van een politiefunctie met een democratische legitimiteit. De aanwezigheid van een democratisch systeem is de belangrijkste

voorwaarde. Suriname is een democratische rechtsstaat, waar ondergeschiktheid aan de wet een belangrijk criterium is.

In de praktijk blijkt echter dat de Rechterlijke Macht, in casu het Openbaar Ministerie, niet tevreden is over de wetstoepassing door de politie. Men spreekt over willekeur in de toepassing van bevoegdheden door individuele politieambtenaren.

Subsidiariteit en proportionaliteit worden binnen het korps niet op een éénduidige wijze getoetst en als leermoment teruggekoppeld binnen de organisatie. De situatie ten aanzien van de mensenrechten komt als gevolg daarvan zo nu en dan onder druk te staan. Dit geldt met name in situaties wanneer de politieke druk wordt opgevoerd ten einde een verdachte of een groep verdachten op te sporen.

Volgens het democratic policing model, zou de politie niet politiek en niet partijdig moeten zijn. In Suriname is de politieke arena continu van invloed op het dagelijkse werk van de politie hetgeen de objectiviteit en de professionaliteit niet ten goede komt.

Veel respondenten hebben aangegeven, dat de politie gepolariseerd is en dat elke korpschef dezelfde politieke kleur moet hebben als de minister van Justitie en Politie.

Een andere, essentiële voorwaarde, voor het democratic policing model is transparantie en het openstaan voor de behoefte van de samenleving.

Het Surinaamse korps is slechts in beperkte mate transparant en de samenleving heeft niet de indruk dat de politiezorg is afgestemd op de behoefte uit de samenleving (zie paragraaf 5.2.).

Conclusie: in de democratische rechtsstaat Suriname, zijn nauwelijks elementen terug te vinden die de basis vinden in het democratic policing model. Wat ontbreekt is controle door de burgers op de activiteiten van de politie.

6.7. Spiegelingen aan Human-rights-oriented policing

In Suriname is de nationale wetgeving aan de principes van de mensenrechten onderworpen. Aan een aantal rechtsstatelijke principes, die in beginsel als basis dienen voor een adequate invulling van wetstoepassing, wordt in Suriname echter geen uitvoering gegeven. Zo zijn gedurende twee regeerperiodes de functies van Procureur-generaal en die van President van het Hof formeel niet ingevuld. Deze functionarissen zijn naar de letter van de wet voor het leven benoemd. In Suriname wordt op dit moment met waarnemers gewerkt op deze, rechtsstatelijk, cruciale posities (zie paragraaf 3.5.).

Daar waar de wetgeving voldoende waarborgen ten aanzien van de objectiviteit biedt, komt de uitvoering ter discussie te staan bij de toetsing of er sprake is van onafhankelijke rechtspleging. Naar de mening van een groot aantal respondenten wordt er bewust de keuze

gemaakt om te werken met een waarnemend functionaris, die niet voor het leven benoemd is, op deze posities. Hierdoor blijven zij in een afhankelijke en politiek te sturen positie zitten.

Bij de toepassing van politiebevoegdheden worden eveneens vraagtekens gezet ten aanzien van de objectiviteit. Zowel vanuit het Openbaar Ministerie als vanuit de Nationale Assemblée wordt commentaar geleverd op de toepassing van politiebevoegdheden. Het Openbaar Ministerie spreekt van willekeur bij het aanhoudings- en insluitingsbeleid van de politie. Vanuit de Nationale Assemblée wordt zorg uitgesproken over buitenproportioneel geweld bij aanhoudingen en de inhumane situatie en behandeling in de Surinaamse politiecellen.

Tijdens de interviews is naar voren gekomen dat bij zaken, waar de (politieke) druk hoog is, in een enkel geval niet wordt nagelaten om verdachten (met geweld) onder druk te zetten.

In Suriname hebben, al dan niet onder maatschappelijke druk, aanhoudingen plaatsgevonden, een enkele keer leidend tot een dodelijke schietpartij.

Alhoewel de etnische verscheidenheid een punt van discussie is ten aanzien van het benoemingenbeleid in het korps, wordt door de geïnterviewde burgers van Suriname geen structurele discriminatie ervaren door politiemensen in de uitoefening van hun functie.

Conclusie: ten aanzien van mensenrechten is er in de wetgeving voldoende geregeld om de politie naar behoren te laten functioneren. In de uitvoering van de dagelijkse politiepraktijk doen zich echter incidenten voor die haaks staan op een aantal uitgangspunten van een mensenrechtengeoriënteerde politie-organisatie.

6.8. Checks and balances voor de politie

Omdat de politie gelegitimeerd is om inbreuken te maken op de grondrechten van individuele burgers en particuliere organisaties, is het vanuit de visie op een democratisch gelegitimeerde politiezorg logisch dat de checks and balances tussen de staatsmachten terug te vinden zijn in de aansturing en controle op de politie.

Uit de doorlichting van het korps in 1992 is al gebleken dat er een machtsprobleem in het land geconstateerd wordt, waardoor de politie onder voortdurende druk staat om in incidentele gevallen tegen principes van de rechtsstaat te handelen. In de laatste doorlichting door het C.O.W.O.S. in 1999 (paragraaf 5.1.2) wordt geconcludeerd dat er een structurele aansturing vanuit het ministerie van Justitie en Politie en het O.M. ontbreekt. Dit in combinatie met de autonome beslissingsbevoegdheid van de korpschef leidt tot onvoldoende doorwerking van de checks and balances in het korps.

In paragraaf 4.3. wordt uiteengezet dat de korpschef de politieke kleur van de minister van Justitie en Politie dient te hebben, waardoor de checks and balances in de verhouding tussen minister en korpschef, eveneens onder druk komt te staan.

Paradoxaal genoeg geeft de waarnemend Procureur-generaal aan dat het O.M. zich niet inlaat met de beleidsprioriteiten van het korps omdat het O.M. een onderdeel is van de Rechterlijke Macht. De officieren van justitie worden echter op dit moment geacht elke aanhouding rechtstreeks te toetsen op rechtmatigheid. De hulpofficieren van justitie, werkzaam bij de politie, worden daarin gepasseerd waardoor het O.M. zonder enige distantie een onderdeel van het politiewerk overneemt.

Het lokale gezag heeft conform het Politiehandvest een rol in de handhaving van de openbare orde en rust in het district. De districtsraden en de districtscommissarissen worden echter op geen enkele wijze betrokken bij de totstandkoming van het politiebeleid en worden niet betrokken bij de voorbereiding van acties.

De particuliere beveiligingssector in Suriname neemt een prominente plaats in bij de uitvoering van de politiefunctie. Deze branche is echter niet gebonden aan regelgeving en is in die zin ook niet (democratisch) controleerbaar op de wijze waarop ze hun taak uitvoeren.

Conclusie: De korpschef heeft vergaande bevoegdheden in de aansturing van de politieorganisatie. Doordat de politie vanuit één ministerie wordt aangestuurd en de politieke kleur van de korpschef gelijk is aan die van de minister, is er onvoldoende sprake van checks and balances. De democratisch gekozen organen en het Openbaar Ministerie hebben geen invloed op het politiebeleid. Suriname kent een groot staatsrechtelijk risico wegens het gebrek aan (democratische) controle op de particuliere beveiligingssector.

6.9. Analyse van de verantwoording bij de Surinaamse politie

6.9.1. Interne verantwoording

De interne sturing en verantwoording binnen de hiërarchische structuur van de politieorganisatie komt onvoldoende uit de verf, omdat het korps over een slechte informatiehuishouding beschikt. Daarnaast zijn er geen transparante en structurele overlegstructuren waarin verantwoording over de resultaten wordt afgelegd en zijn er geen afdelingsdoelstellingen die in managementrapportages worden geëvalueerd.

Alleen door zicht te hebben op de resultaten van het politiewerk kan de professionaliteit verhoogd worden. Hierdoor kan op basis van een gedegen prioriteitsstelling verantwoord worden omgegaan met de discretionaire bevoegdheid van de individuele politieambtenaar (paragraaf 2.4.1.).

Momenteel beschikken de afzonderlijke onderdelen en individuele politieambtenaren over een grote vorm van beleidsvrijheid.

6.9.2. Democratische verantwoording

Democratische verantwoording is één van de belangrijkste factoren voor de legitimiteit van de politiezorg. Bepalend is daarbij op welke wijze de democratisch gekozen organen, elk op hun eigen niveau, invloed uitoefenen op de verantwoording van de politie (paragraaf 2.4.2.).

De Nationale Assemblée beschikt over een commissie Justitie en Politie. Binnen de commissie is geen éénduidigheid over het te volgen politiebeleid. Door het ontbreken van geactualiseerd cijfermateriaal is men niet in staat te prioriteren op basis van objectieve criteria. Er is vanuit de Nationale Assemblée geen wezenlijke bijdrage in de totstandkoming van het beleidsplan K.P.S. (paragraaf 4.4.).

Binnen het lokale gezag vervullen de besturen op districts- of ressortniveau geen rol in de verantwoording. Enerzijds omdat er geen structureel overleg is tussen de Gewestelijke Politie Commandant en het lokaal bestuur; anderzijds omdat er geen actueel overzicht op basis van objectieve gegevens beschikbaar is.

6.9.3. Wettelijke verantwoording

In Suriname behoort het Openbaar Ministerie tot de Rechterlijke Macht en alle zaken worden voor de terechtzitting via het Openbaar Ministerie aan de rechter voorgelegd. De wettelijke verantwoording van het politiewerk is formeel goed geregeld. In Suriname bestaan echter twijfels over de mate van objectiviteit in de strafrechtketen. Deze twijfel wordt versterkt door het ontbreken van beleidsuitgangspunten op basis waarvan zaken naar aard en omvang kunnen worden geprioriteerd (paragraaf 5.2. en 5.3.).

6.9.4. Rechtstreekse burgerlijke verantwoording

Maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg komt maximaal tot uiting wanneer burgers rechtstreeks hun invloed kunnen uitoefenen op het functioneren van de politie.

In Suriname wordt niet rechtstreeks door burgers geparticipeerd in de totstandkoming van prioriteiten in de lokale politiezorg. Bij de burgers zijn geen feiten bekend over de werkelijke omvang van de criminaliteit. Het criminaliteitsbeeld in Suriname wordt gekenmerkt door een hoge mate van subjectiviteit die versterkt wordt door de verhaalcultuur.

Suriname kent ook geen onafhankelijke klachtencommissie waar klachten door de burgerij op een adequate wijze worden afgedaan.

Conclusie: Het ontbreken van een verantwoordingscultuur in Suriname is op alle fronten terug te vinden bij de politie. Het ontbreken van een deugdelijke informatiehuishouding is funest om te komen tot een verantwoordingssystematiek.

6.10. Politiële integriteit

In paragraaf 2.5. wordt een aantal typen integriteitsschendingen genoemd in een door Huberts vastgestelde categorisering (Naeyé, 2004). Daarbij worden voorbeelden genoemd die zowel in de Nederlandse als in de Surinaamse politiepraktijk voorkomen. Echter, de frequentie waarin de integriteitsschendingen in Suriname voorkomen, is vele malen groter dan in Nederland.

In Nederland is de afgelopen 20 jaar fors geïnvesteerd in het verhogen van de integriteit binnen de politie-organisatie, waardoor ten aanzien van de ernstige inbreuken sprake is van incidenten.

In Suriname ontbreekt een cultuur van openheid en leren van fouten, en dat wrekt zich ook in de politie-organisatie. De ondoorzichtige wijze waarop de werkprocessen zijn georganiseerd, zijn mede debet aan integriteitsschendingen in het korps.

De ongewenste inmenging van de politiek en van de georganiseerde criminaliteit leiden tot een bedrijfscultuur waarbij het ontbreekt aan wederzijds vertrouwen. De korpschef benadrukt dat deze ongewenste inmenging, in combinatie met een magere bezoldiging, het risico tot corruptie vergroot.

Er vindt onvoldoende zicht en controle op de toepassing van bevoegdheden plaats, waardoor het risico groot is dat (omwille van de politieke druk) mensenrechten worden geschonden.

Tijdens een workshop voor alle leidinggevenden op het gebied van integriteit kwam nadrukkelijk naar voren dat het integriteitsbewustzijn bij de Surinaamse politie onvoldoende ontwikkeld is en dat de *“trap van boven af schoon geveegd moet worden”*, waarmee gezegd is

dat de rol van leidinggevendens cruciaal is in dit proces, aldus minister Gilds van Justitie en Politie.

Conclusie: Integriteitsschending is in Suriname een algemeen maatschappelijk probleem als gevolg van het politiek bestuurlijke klimaat. Het integriteitsbewustzijn bij het K.P.S. moet verbeterd worden door te beginnen bij de leidinggevendens. Daarnaast werkt de ondoorzichtigheid van werkprocessen integriteitsschendingen in de hand.

6.11. Samenvatting

Oorspronkelijk is de politiefunctie in Suriname onder invloed van het koloniale tijdperk volledig op Nederlandse leest geschoeid. Ondanks het feit dat er getracht is een omslag te maken middels het Politiehandvest in 1973 van het Korps Gewapende Politie naar het Korps Politie Suriname, is de ontwikkeling van de politiefunctie in Suriname stil komen te staan. Als gevolg van de morele klap die aan de politie is uitgedeeld ten tijde van de militaire dictatuur is de Surinaamse politie in een legitimitateitscrisis geraakt.

Ten gevolge van een grillig politiek-bestuurlijk klimaat na de periode van de militaire dictatuur, is het korps tot op heden niet in staat een lange-termijn-visie te realiseren op de politiefunctie. Verantwoording, transparantie en integriteitsbewustzijn zijn essentiële voorwaarden voor de transformatie naar een maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg.

7. Slotconclusies en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk trek ik in een aantal hoofdconclusies waaraan ik aanbevelingen verbind. Daarbij neem ik in ogenschouw de centrale onderzoeksvraag of er in Suriname sprake is van een maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg.

Bij de beschrijving van de politiefunctie en de politiemodellen in hoofdstuk 2, zijn tal van criteria de revue gepasseerd waaraan een maatschappelijk gelegitimeerde politiezorg zou moeten voldoen.

Gelet op fase waarin de Surinaamse samenleving zich op dit moment bevindt en de rol die de politie daarin zou kunnen vervullen, benoem ik een aantal criteria die als leidraad kunnen dienen voor een lange-termijnvisie. Een visie die gebaseerd is op de maatschappelijke legitimiteit binnen de Surinaamse samenleving, los van de instabiliteit van de politieke orde en gebrek aan duidelijkheid in de politieke structuur en machtsconcentratie van het land.

Daarmee kan de politie haar voorttrekkersrol in de ontwikkeling van het binnenlands apparaat op zich nemen en zich ontworstelen aan de fase van *crisis policing*.

7.1. Democratic policing als basisfilosofie

Het *democratic policing*-model lijkt het meest ideale model voor Suriname op dit moment omdat daarin een bewuste keuze wordt gemaakt om de legitimiteit van de politie niet zozeer te ontlenen aan partijpolitiek, maar aan de aanwezigheid van een democratisch systeem met de daarbijbehorende checks and balances.

De conclusies en aanbevelingen in dit hoofdstuk hebben betrekking op de start van wat door korpschef Braam genoemd wordt: *het legitimeringsproces*.

De functie van de politie in de Surinaamse samenleving zou zich moeten richten op het bewaken van de veiligheid en de sociale orde. Door te kiezen voor de Britse filosofie met een preventieve benadering door het accent te leggen op het voorkomen van misdaad door geüniformeerd en duidelijk zichtbaar aanwezig te zijn op straat, is de politie het best in staat de rechtsorde en daarmee ook de sociale orde te bewaken. De politie beschikt daarbij over een monopoliepositie ten aanzien van de toepassing van geweld om de scheidslijn tussen orde en chaos te bewaken (de sterke arm). De opsporingstaak zou daarin een tweeledige functie moeten vervullen:

- Enerzijds ondersteunend aan de basisfilosofie van het politiewerk, waarbij opsporing als sluitstuk van het politieoptreden wordt gehanteerd;
- Anderzijds als specialisme dat zich met name richt op de criminaliteit die een bedreiging vormt voor de integriteit van de rechtsstaat, op basis van internationale samenwerking en een fiscaal-bestuurlijke aanpak.

7.2. Integriteit als basishouding

Uit de themabijeenkomst met de leidinggevendenden van het Korps Politie Suriname is gebleken dat er tot op heden onvoldoende aandacht is besteed aan het thema integriteit. Bij de Surinaamse bevolking is een gebrek aan vertrouwen in het functioneren van de politie waar te nemen als gevolg van twijfels over de integriteit van het korps en haar medewerkers. Voorbeelden variërend van corruptie tot en met misbruik van bevoegdheden komen regelmatig voor.

Zonder het integriteitsbewustzijn te verbeteren is het onmogelijk om welke verandering dan ook te implementeren.

Door integriteit als uitgangspunt van handelen voor iedere politiemedewerker voorop te stellen in het dagelijks werk en in de procedures van de organisatie wordt urgentie van dit thema voor iedereen duidelijk. De bewustwording kan vergroot worden door het structureel voeren van dilemmadiscussies met casuïstiek uit de dagelijkse politiepraktijk. Een voorbeeldfunctie van de leidinggevendenden in dit proces is cruciaal.

7.3. Checks and balances in de verantwoording en sturing

Checks and balances komen onvoldoende tot uiting in de sturing op de politiefunctie. In de verdeling tussen centrale en decentrale sturing is de verhouding volledig naar centraal doorgeslagen. De lokale overheid is haar invloed op de politie, zoals verwoord in het Politiehandvest, na de coup van 1980 helemaal kwijtgeraakt. De minister van Justitie en Politie heeft de grootste invloed op het politiebeleid en stuurt de korpschef rechtstreeks aan zonder dat er sprake is van objectieve gegevens.

Zowel in- als extern zijn geen zichtbare verantwoordingsmechanismen georganiseerd en er vindt geen invloed op het politiebeleid plaats door democratisch gekozen organen zoals de Nationale Assemblée.

De particuliere beveiligingssector is vele malen groter dan de reguliere politie en vervult een belangrijke plaats in het veiligheidsvraagstuk, maar is niet gebonden aan regelgeving en ontbeert als gevolg daarvan democratische controle.

Bij de controle door de rechterlijke macht staat de onafhankelijkheid ter discussie omdat de Procureur-generaal en de President van het Hof in een waarnemingsfunctie zitten en niet voor het leven benoemd zijn.

Daarnaast heeft de georganiseerde misdaad een negatieve invloed op de toepassing van de checks and balances in de Surinaamse rechtsstaat. Er is sprake van een vervlechting tussen bestuurders, ambtenaren, politiek en de georganiseerde criminaliteit in een politiek klimaat van cliëntelisme, waardoor een zuivere scheiding van verantwoordelijkheden en bevoegdheden wordt bemoeilijkt.

Om zicht te krijgen in de criminaliteitsontwikkeling van het land en de bedrijfsvoering van het korps, is het opbouwen van een gedegen informatiehuishouding een voorwaarde.

Hierdoor kunnen democratisch gekozen organen gefundeerd meebeslissen in de prioriteitstelling van het politiewerk. Vervolgens kan een doorontwikkeling plaatsvinden door het invoeren van managementrapportages, waarin de criminaliteitscijfers, productiecijfers en een aantal interne prestatie-indicatoren benoemd worden.

In de organisatie van de politie zou het accent moeten komen te liggen op decentrale verantwoordelijkheid van de districten en ressorten over de taakstelling van de politie. Hierdoor wordt de aanspreekbaarheid van de bevolking op het functioneren van de politie vergroot. Een goede integratie van de politie in de wijk kan worden geoptimaliseerd door het instellen van een klantenpanel of politieraad (community forum), waardoor problemen in een vroeg stadium kunnen worden aangepakt.

7.4. Voortrekkersrol in het beslechten van etnische scheidslijnen

Politiek-etnische scheidslijnen vanuit de samenleving werken door in het korps hetgeen tot uiting komt in het personeelsbeleid van het korps. In het beleidsplan van het K.P.S wordt vermeld dat het korps ernaar streeft een afspiegeling van de samenleving te zijn. Er zijn in het korps echter geen indicatoren die dit beleid ondersteunen, waardoor de onvrede op dit punt blijft. Dit komt de maatschappelijke legitimiteit van de politie in de samenleving niet ten goede.

Door het in stand houden van de etnische tegenstellingen loopt Suriname het risico dat er massale geweldsuitbarstingen plaats kunnen vinden als gevolg van stelselmatige

achterstelling. Dit vraagt automatisch om ingrijpen van de politie. De professionaliteit van het optreden kan bepalend zijn voor de legitimiteit van het korps.

De politie kan een belangrijke voortrekkersrol vervullen, als meest zichtbare actor van de rechtsstaat, in het beslechten van de politiek-etnische scheidslijnen door een actief te sturen op een representatieve afspiegeling van de samenleving.

Kortom politiemensen vertegenwoordigd vanuit alle bevolkingsgroepen met sterke sociale vaardigheden en het vermogen tot conflictbeheersing, werkzaam in een operationeel zelfstandige politie waarbij het dagelijks werk niet onder continue invloed staat van de politieke arena en etnische scheidslijnen.

7.5. Bezinning op kerntaken

In het korps worden een aantal branchevreemde taken uitgeoefend die een flink beslag leggen op de politiecapaciteit waardoor de kerntaken in het geding komen met imagooverlies tot gevolg. De politie zal een aantal van de niet-politiële taken af moeten stoten en een regiefunctie nemen over politietaken die door particuliere beveiligingsdiensten en het leger worden uitgeoefend.

7.6. Afscheid nemen van een trauma

De politie heeft ten tijde van de militaire coup, als beschermer van het bestaande staatsbestel, door het daarop volgend militaire regime ernstige morele schade opgelopen die tot op de dag van vandaag haar sporen in het korps heeft nagelaten. Minister van Justitie Girjasing gaf in 1995 aan dat de Surinaamse politie in het streven die cruciale rol te vervullen ernstig wordt belemmerd door de symptomen en gevolgen van een fragiele rechtsstaat. Vanuit dit perspectief wordt duidelijk welk trauma de Surinaamse politie heeft opgelopen na de militaire coup in 1980. De samenwerking tussen leger en politie komt onder druk te staan omdat veel politiemensen wantrouwend zijn jegens het leger.

Het verdient aandacht serieuze aandacht te besteden aan de gevolgen van de militaire dictatuur bij de politie. Excuses door de huidige militaire leiding en de nieuwbouw van het hoofdbureau van politie op de plaats waar het voormalige hoofdbureau heeft gestaan kan van grote symbolische betekenis zijn. Dit kan de identiteit en het zelfvertrouwen van het korps een positieve impuls geven.

Bijlage I

Literatuurlijst

Amnesty International

2003. *Suriname-Overheidsverplichtingen en Mensenrechten*. Amnesty International.

Ball, N., Bouta, T. & Goor, L. van de

2003. *Enhancing Democratic Governance of the Security sector: An Institutional Assessment Framework, Prepared by the Clingendael Institute for the Netherlands Ministry of Foreign Affairs*. Rijswijk, Dima Drukkerij.

Bayley, D.H.

1982. "A world perspective on the role of the police in social control". In: R. Donelan: *The maintenance of order in society*.

Beleidsadviesgroep KPS

2002. *Beleidsplan 2002 – 2005 KPS*. Paramaribo, KPS.

Berenschot

1992. *Rapport Onderzoek: Wetgeving rechtspleging, Politie en Gevangeniswezen in de Republiek Suriname*. Utrecht, Berenschot B.V.

Bittner, E.

1970. *The functions of the police in modern society*. Washington. US Government Printing Office.

Boer, M.G.W. den

2002. "Towards an Accountability Regime for an Emerging European Policing Governance". In: *Policing and Society*. London, Routledge.

Bruine, P.B. de & Janssen, H.P.G.

2004. "Zuid-Afrikaanse politie herstelt vertrouwen". In: *Tijdschrift voor de Politie*, nr. 4 april 2004: 10-14.

Buddingh', H.

1999. *Geschiedenis van Suriname*. Utrecht, Uitgeverij Het Spectrum B.V.

Edwards, M.

2004. *Civil Society*. Cambridge, Polity Press.

Fernandes Mendes, H.K.

1989. *Onafhankelijkheid en parlementair stelsel in Suriname, Hoofddijnen van een nieuw en democratisch staatsbestel*. Zwolle, Tjeenk Willink

Fraanje, C.W.

2004. *Terms of Reference voor een Meerjarenbeleid inzake rechtsbescherming en Veiligheid*. Ministerie van Justitie en Politie, Afdeling Onderzoek en Planning, Paramaribo.

Fijnaut, C.J.C.F., Muller, E.R. & Rosenthal, U.

1999. *Politie, Studies over haar werking en organisatie*. Alphen aan den Rijn, Samsom.

Heuvel, J.H.J. van den

1994. *Hoe schrijf ik een werkstuk of scriptie?* Utrecht, LEMMA

Huggins, M.

1998. *Political Policing*. Durham, NC, Duke University Press.

Karsowidjojo, F.R.

1971. *Gouvernementsblad van Suriname nr.70, Landsverordening van 17 april 1971, houdende regelen omtrent de politie in Suriname; Politiehandvest*. Paramaribo.

Kelling, G.L. & Coles, C.M.

1996. *Fixing Broken Windows; restoring Order and reducing Crime in Our communities*. New York, The Free Press.

Konig, R., Sinning, P. & Verschuure, K.

2001. *Blauw onder invloed; Dynamiek in de politie-organisatie*. Zeist, A-D Druk.

Korthals Altes, T.E., Rood, J.J., Brahim, A., Behr, H.O. & Consen-Lobo, L.

1995. *Evaluatie samenwerking Justitie en Politie Suriname – Nederland, Eindrapportage maart 1995*. Paramaribo – Den Haag.

Lehrer, E.

2001. *The police behind America's biggest crime drop*. The American Enterprise, New York.

Lie A Kwie, C.J., Esajas, H.G. & Loor, A.(red.)

1995. "100 jaar Surinaamse politie". In: *Suralco Magazine* juni 1995, Para District, Suralco Public Relations Department.

Lipsky, M.

1980. *Street-level bureaucracy, Dilemma's of the individual in public services*. New York, Russel Sage Foundation

Loveday, B.

2003: "Government and Accountability of the Police". In: *Policing Across the World, Issues for the twenty-first century*. London, Routledge.

Mawby, R.I.

2003. *Policing Across the World, Issues for the Twenty-first Century*. London, Routledge (first published in 1999 by UCL Press).

Meershoek, G.

1999. *Dienaren van het gezag, De Amsterdamse politie tijdens de bezetting*. Amsterdam, Uitgeverij van Gennep B.V.

Ministerie van Justitie en Politie

2001. *Voorstel i.v.m. Jaarrede van de President van de Republiek Suriname op 1 oktober 2001*. Paramaribo.

Naeyé, J., Huberts, L., Zweden, C. van, Busato, V. en Berger, B.

2004. *Integriteit in het dagelijks politiewerk. Meninge en ervaringen van politiemensen*. Centrum voor Politiewetenschappen. Vrije Universiteit Amsterdam, Uitgeverij Kerckebosch bv. Zeist.

NIKOS onderzoek

1998. *Eindrapport Sociologisch onderzoek te Pontbuiten en Sophia's Lust 1997*. Paramaribo, NIKOS.

Para, Th.

1998, *Wraak der wijsheid, Het verlangen van Suriname*. Amsterdam, Uitgeverij De Bezige Bij.

Rampersad, H.

1999. *K.P.S. 2000, Strategisch Businessplan 1999-2003*. Korps Politie Suriname, Paramaribo.

Reiner, R.

2000. *The Politics of the Police, Third Edition*. New York, Oxford University Press.

Reinicke, W.H.

1998. *Global Public Policy, Gouverning without gouvernement*. Washington D.C., Brookings Institution Press.

Rosenthal, U.

1999. "Politie en staat". In: *de Politie, Studies over haar werking en organisatie*, Samsom, Alphen aan den Rijn.

Rosenthal, U et al. (red.)

1998. *Evaluatie Politiewet 1993. Een diepte-onderzoek.* 's-Gravenhage: VUGA Uitgeverij B.V.

Schalkwijk, M.

2004. *Anti-Criminaliteitsplan Suriname, Een leefbare omgeving voor alle Surinamers.* Paramaribo, DOE.

Sedney, J.

1997. *De toekomst van ons verleden, democratie, etniciteit en politieke machtsvorming in Suriname.* Paramaribo, VACO Uitgeversmaatschappij.

Torre, E.J. van der

1999. *Politiewerk, Politiestijlen, community policing, professionalisme.* Alphen a/d Rijn, Samsom.

Uildriks, N. & Reenen, P. van

2003. *Policing Post-communist Societies, Police-public Violence, Democratic Policing and Human Rights.* Antwerp-Oxford-New York, Intersentia.

Venetiaan, R.R.

2000. *Regeringsverklaring 2000 – 2005*, Uitgesproken in De Nationale Assemblée op woensdag 15 november 2000. Paramaribo.

Vries, M.S. de & Vijver, C.D. van der

2002. *Beelden van gezag bij de bevolking en bij de politie.* Dordrecht, Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.

Vijver, C.D. van der, Meershoek, A.J. & Slobbe, D.F.

2001. *Kerntaken van de politie. Een inventarisatie van heersende opvattingen.* Zeist, Kerckebosch BV.

Zwet, P. van der

2002. *De politie op de proef. Over hoe politiemensen met dilemma's (kunnen) omgaan.* Uitgeverij Kerckebosch bv. Zeist.

Bijlage II

Leidraad voor Interviews

De half gestructureerde vragenlijst (voor sleutelfiguren die in relatie staan tot het functioneren van de politie-organisatie)

Introductie:

- Korte uitleg over het onderzoek. Stilstaan bij de doelstelling en mijn eigen belang bij het onderzoek

Algemeen:

- Iets over de functie van de persoon zelf en zijn rol t.o.v. de politie-organisatie
- Het functioneren van de politie in zijn algemeenheid (imago, acceptatie door de bevolking)
- Criminaliteitscijfers/beleving
- Meest markante moment voor de politie (historische context)

Verantwoording:

- Beslissingen over inhoud van de organisatie, formatie, begroting
- Beleidsplan
- Prioritering
- Verantwoording K.C. naar bevoegd gezag
- Aansturing (formeel-informeel)
- Rol van het parlement (Nationaal Assemblée)

Relatie met bevolking:

- Bevolkingsonderzoek
- Klachtenregeling
- Aangiftebereidheid

Legitimiteit:

- Effectiviteit van het politiewerk
- Lokale inbedding
- Waarborgen voor veiligheid (welke organisatie)
- Etnische scheidslijnen
- Politieke invloed op de politie(organisatie)
- Integriteit